

NA SRAMOTILNEM ODRU

Sredstva množičnega obveščanja so pred kratkim javnosti sporočila, da je tudi Ljudska stranka uradno zahtevala amandmaje oziroma spremembe Masellijevega zakonskega predloga za zaščito slovenske manjšine v Italiji. Amandmaji so seveda slabšalne narave glede na prvotni Masellijev predlog. Ob tem so ista sredstva obveščanja pristavila, da je besedilo zahtevanih sprememb prišlo iz kuhinje nekaterih znanih prvakov bivše krščanskodemokratske stranke v Trstu; nekdo je celo navedel nekaj imen. Ker prizadeti teh novic niso zanikali, moremo upravičeno sklepati, da ustrezajo resnici.

O zadevi po vesti nikakor ne moremo molčati ali jo le vzeti na znanje. Zelo pa se čudimo, kako je moglo osrednje vodstvo Ljudske stranke, katere predstavniki sedijo tudi v sedanjih rimski vladi, osvojiti očitna protimanjšinska stališča in kratko malo pojesti obljube ter zagotovila, ki so bila še ne dolgo tega dana nekaterim predstavnikom slovenske manjšine. Tu mislimo predvsem na Slovensko skupnost. Naj bo karkoli, drži kot pribito, da v Ljudski stranki, kar zadeva našo manjšino, še vedno vedrijo in oblačijo ljudje, ki jih je pri nas zgodovina politično pozabila. Namesto da bi se posipali s pepelom zaradi ogromne moralne in materialne škode, ki so jo kot vodilni možje politične stranke, od katere je dejansko bila pol stoletja odvisna usoda naše narodne skupnosti v Italiji, brez sramu, četudi nekoliko bolj prikrito, nadaljujejo s svojim izrazito protimanjšinskim delom.

Omenjeni "gospodje" še vedno očitno računajo na našo asimilacijo, pozabljajoč ali ne meneč se, da je asimilacija v kričnem nasprotju s krščanstvom in z naukom katoliške Cerkve, kot izhaja tudi iz zadnje noveletne poslanice papeža Janeza Pavla II. Pred dnevi smo brali, kako je na rednem obnem zboru Svetovnega judovskega kongresa, ki je bil leta 1970 v Jeruzalemu, njegov predsednik Nahum Goldmann poudaril, da je asimilacija za Jude hujša nevarnost od nacizma, ker je rodomor (holokavst) pokončeval telesa, medtem ko asimilacija ubija duše.

Pred kratkim je bil na obisku v Vidmu prof. Tullio De Mauro, znani jezikoslovec in žal eden redkih italijanskih izobražencev, ki so mu pri srcu jezikovne manjšine, za katere od države zahteva, naj jih ustrezno zaščiti. V intervjuju za videmski tednik *Vita cattolica* je izjavil, da se Italija s svojo politiko nepriznavanja jezikovnih pravic manjšinam utegne v Evropi popolnoma osamiti. Če ima Italija praviloma zastrt pogled na to vprašanje - je dejal - niso krivi ideološki razlogi, temveč "gluhi in umazani strahovi", ki naj bi jih "premagala prav bojazen osamitve v evropskem kontekstu" (*Vita cattolica*, 27.2.1999). Italija je podpisala - je pristavil ugledni jezikoslovec - mednarodne dogovore in statute, v katerih je rečeno, da je raba maternega jezika primarna pravica. Misel, da se raba tega jezika more posplošiti, zdaj vzbuja strah, ker gre za simbolično vrednoto. Kdor tako misli, pa se ne zaveda, da se ta vrednota tem bolj krepi, čim večji je strah, je še izjavil prof. De Mauro.

STRAN 2

DRAGO LEGIŠA

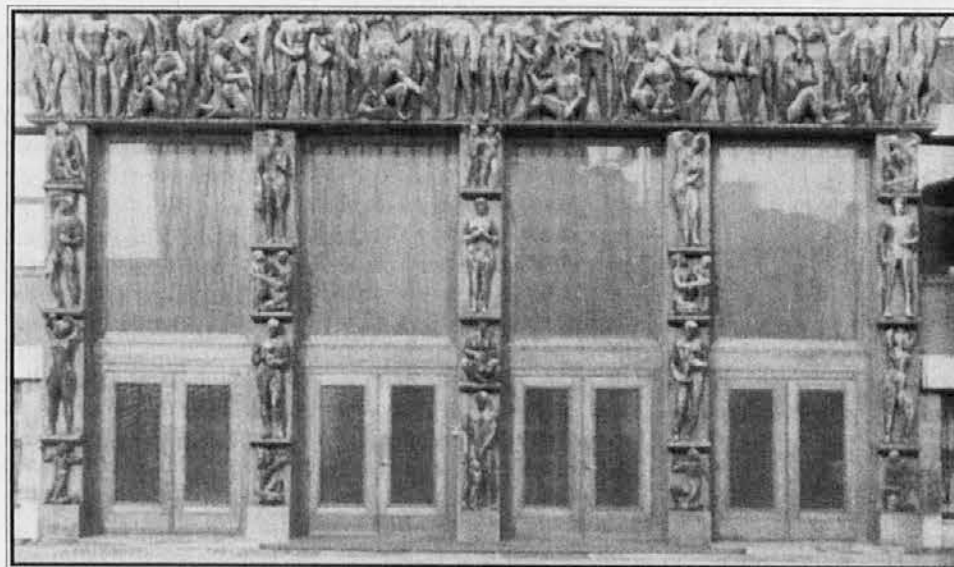
MED KLADIVOM IN NAKOVALOM SLOVENIJA NA PREPIHU

ANDREJ BRATUŽ

V tem času je republika Slovenija gotovo pred pomembnimi nalogami in izbirami, ki jo čakajo. Notranja politika beleži že dalj, verjetno preveč časa razne težave.

Med temi naj posebej omenimo prepogoste male vladne "krize" z bolj ali manj prisilnimi odstopi pomembnih ministrov. Tako je bila Slovenija dolge mesece brez obrambnega ministra, kar je za državo, ki pričakuje sprejem v Atlantsko zvezo NATO, skoraj nezaslišano. Sedaj se rešuje problem notranjega ministra, ki je bil prav tako prisiljen odstopiti zaradi nekaterih (vohunskih?) zadev. Nekatere parlamentarne skupine želijo sedaj vreči zunanega ministra in to iz zelo nejasnih razlogov (afera na slovenski ambasadi v Bruslju in še kaj...). Pred časom se je dolgo vlekla tudi podobna afeta s šolskim ministrom. Zadnje dni je iz osebnih razlogov odstopil še minister za gospodarske zadeve - in mero je tako skoraj polna!

Vse te zadeve najdejo navadno tak ali drugačen zaključek v slovenskem državnem zboru oz. glavnem domu parlamenta (na sliki). Tu kaka skupina poslancev vloži dokument zoper prizadetega ministra, ki ga netočno imenujejo interpelacija (ta je sicer poslansko vprašanje, medtem ko je dokument, o katerem se glasuje, resolucija). Dolge in nepotrebne ter včasih brezpredmetne razprave botrujejo izglasovanju nezaupnice ministru. Čas za imenovanje novega ministra določa ustava, večkrat pa se to le predolgo vleče.

Marsikje - tudi v Italiji - se navadno ministrske krize rešujejo veliko hitreje. Nekaj dni (kvečjemu teden), pa vlada ministra nadomesti in tako se reši trenutna kriza. Mi slimo, da je tak postopek brez dvoma boljši, saj vladni resorji (zlasti pomembnejši) ne morejo čakati predolgo na zapolnitev. Pomislimo le na britansko tradicijo, ko je npr. kriza rešena v enem dnevu.

SLOVENIJA, EVROPA IN SOSEDE

V zadnjem času je prišlo do pomembnih premikov v procesu evropske integracije republike Slovenije. V Ljubljani se je namreč mudil evropski komisar za zunanje zadeve Vandenbroucke, ki je imel vrsto srečanj in pogovorov z najvišjimi odgovornimi slovenskimi predstavniki. Nizozemski politik, ki dobro pozna Slovenijo že od časa boja za neodvisnost Slovenije, je imel svoj govor tudi pred slovenskim parlamentom. Na žalost je bil ta skoraj pol prazen. Tudi v debati po govoru evropskega komisarja se je menda oglasil le en sam poslanec (Lojze Peterle), ki je visokega gosta baje gostil med bivanjem v

Ljubljani. Kaj klavarna podobnost za zanimanje sicer živahnega slovenskega državnega zbora...!

Slovenska politika se v tem času precej spopada z različnimi zunanjepolitičnimi problemi. Med te spadajo najprej vedno odprti odnosi s Hrvaško. Zadeve gredo od Piranskega zaliva do krške elektrarne in še do česa drugega. Nedavno se je na istrskem morju spet zgodil incident s slovenskimi ribiči, obdolženimi lova v hrvaških vodah. Podobne situacije se sicer večkrat dogajajo, ni jim pa skoraj videti konca. Zatem se navadno vrstijo protestne note Zagrebu oz. Ljubljani, lahko pride do telefonskega ali celo osebnega pogovora odgovornih ministrov, potem se vse konča, dokler se spet incident ne ponovi... Včasih imamo vtis, da si podobne motnje skoraj načrtno sledijo za destabilizacijo odnosov med državama.

Naj tu še omenimo nedavno srečanje vladnih predstavnikov Trilaterale (Italije, Madžarske in Slovenije) v Budimpešti, kjer so državni tajniki oz. podministri za zunanje zadeve obravnavali tekoča vpra-

šanja v odnosih in sodelovanju treh držav. Kot znano, je bila ena od tem pogovorov vključevanje Slovenije in Madžarske v Evropsko unijo. Beseda je tekla tudi o zaščiti narodnih manjšin na prizadetih ozemljih. Kot je dejal državni tajnik republike Slovenije za zunanje zadeve Franco Juri, naj bi se dogovorili za načelo maksimalne možne zaščite manjšin. Ali bo to veljalo tudi za republiko Italijo? Medtem ko so Italijani v Sloveniji prav pred kratkim spet dobili pravico do izobešanja italijanske zastave na uradnih mestih, pa Slovenci v Italiji zaskrbljeno spremljamo počasnost in negotovost v parlamentarnem procesu naše zakonske zaščite.

Vse to je seveda le nekaj problemov, ki se dandanes pojavljajo tako v notranji kot v zunanji politiki republike Slovenije. Verjetno bo treba kar veliko dobre volje in vztrajnosti za njih premostitev. Želimo si, da bi Slovenija za reševanje teh nelahkih zadev šla po res odgovornih in bolj zrelih poteh in s tem z večjo gotovostjo stopila v zaključno fazo svoje evropske integracije.

02 Vida Valenčič SVETOVNA SRAMOTA

"Ta država (italijanska) je v napoti, ker je v bistvu krhka, mlada, slabo organizirana in se tega zaveda, kot se tudi zaveda, da nima mnogo zaupanja in se zato vedno brani."

Tullio De Mauro (*Vita cattolica*, 27.2.99)

02 Janez Povše O ZASTOJU SLOVENSKEGA PROSTORA

03 Danijel Devetak / intervju STANKO JERICIJO

04 Norma Jež STO LET DRUŽBE MARIJE MILOSTLJIVE

05 Mirjam Bratina Pahor VZGAJAJMO Z LJUBEZNOSTJO!

06 Marko Tavčar PRAZNIK SLOVENSKE PESMI

07 Ivan Žerjal "VONJ PO MORJU" V LJUBLJANI

09 Matjaž Rustja / pogovor ALJOŠA SAKSIDA O KRAŠKIH OVČARJIH

12 PREŠERNOV DAN V LAŠKEM

13 Marjan Drobež O SLOVENSKEH REGIJAH IN POKRAJINAH

14 KRAŠEVCI, GOSTOLJUBNI LJUDJE

SVET OKROG NAS

PO KOROŠKIH VOLITVAH

KORAK NAZAJ

Avstrijo so pred nedavnim pretresle novice o snežnih plazovih in številnih žrtvah, prvo nedeljo v marcu pa so za posebnost poskrbele volitve v treh deželah: Salzburgu, Tirolskem in Salzburškem, kjer ni bilo posebnih sprememb, je ves medijski svet usmeril svoj interes Koroški, kjer je svobodnjaški kandidat Haider napovedal zmago. Koroški volivci (glasovalo je 80% le-teh) so imeli na izbiro pet strank: SPO, FPO, OVP, D (Zveza demokratice, ki je vsebovala tudi slovensko Enotno listo) in KPO. Med seboj so si lahko razdelili 36 mandatov. Izid pa izgleda takole: socialisti 32,9% (12 mandatov), svobodnjaki 42,1% (16), ljudska stranka 20,7% (8), demokra-

ti 3,9% (brez mandata), komunisti pa 0,4% glasov.

Haiderjeva vztrajnost, da bi v drugo postal deželni glavar (prvič od leta 1989 do 1991, ko je moral odstopiti), se je torej izpolnila, če pa bo do tega tudi res prišlo, je še vprašanje, saj popolne premoči nima in bo za dokončni uspeh potreboval podporo ene od ostalih dveh strank. Kdo bo to, se ne ve, saj je šef socialistične stranke Ausserwinkler odstopil. Od leta 1991 "vladajoči" deželni glavar Zernatto pa zaradi slabega uspeha ne misli več kandidirati. Lahko se torej zgodi, da bo na oblast prišel čisto nekdo drug - kar pa bi se Haiderju ne zdelo pošteno, saj je resnični zmagovalec on. V tem primeru bi nadaljeval svoj boj v državnem merilu, torej na Dunaju, kjer pa tako in tako niso navdušeni nad nedeljskim izidom, čeprav niso hoteli dati nobene izjave in so vse odločitve prepuščili koroški vladi.

Kandidat ljudske stranke na Salzburškem, Schausberger, ki je tudi deželni glavar, bo le-to ostal. "Črna" Tirolska bo tako tudi ostala, saj je ljudska stranka ohranila uspeh in ima z 19 mandati vse adute v svoji roki - torej bi lahko vladala sama. Koroška je torej spremenila barvo, in to v tolikšni meri, da še sam Haider ni pričakoval.

IGOR TUTA NOVI RAVNATELJ SLOVENSKEGA PROGRAMA RAI

Direktor Drugega oddelka italijanske radiotelevizije RAI za Tretjo mrežo in povezave Giovanni Tantillo je 1. marca podpisal odlok, po katerem je bil Igor Tuta imenovan za ravnatelja slovenskega programa radija in televizije na deželnem sedežu RAI za Furlanijo-Juljsko krajino. Novemu ravnatelju želi naše uredništvo veliko uspeha in plodnega dela pri novi in odgovorni nalogi.

POLOŽAJ NA BALKANU SE HUDO ZAPLETA

Čimbolj se bliža 15. marec, tembolj narašča bojazen, da Albanci in Srbi na Kosovu ne bodo sklenili mirovnega sporazuma. Politični in vojaški predstavniki kosovskih Albancev proučujejo mirovni načrt, ki ga je predložila Kontaktna skupina. "Njihova dela dobro napredujejo," je izjavil voditelj kosovske delegacije na pogajanjih v Franciji Hasim Taki. Popolnoma drugačnega mnenja pa naj bi bili voditelji kosovske osvobodilne vojske, katerih vrhovni poveljnik Sulejman Salimi, ki je naglasil, da so "polovični ukrepi na poti do neodvisnosti nesprejemljivi."

Položaj pa se je gotovo hudo poslabšal zaradi dogodkov v Brčku in Republiki srbski. Bivši španski zunanji minister Carlos Westendorp, ki je odgovoren za izvajanje sporazumov, podpisanih leta 1995 v Daytonu v ZDA, je sprejel dva ukrepa, zaradi katerih so Srbi popustili živci. Odstavitev predsednika Republike srbske Nikole Poplašina in hkrati priznal Brčku nevtralni status. Brčko pa predstavlja edino zvezo med obema deloma Republike srbske in ima zdaj tudi srbsko večino. Odstavitev Nikole Poplašina je imela celo vrsto pomembnih posledic: v znak protesta je odstopil predsednik vlade Republike srbske Milorad Dodik, ki velja za zmernega politika, čemur je takoj sledil odstop prav tako zmernega Živka Radišića, člana predsedstva celotne Bosne.

Vse to pomeni veter v jadra Slobodana Miloševića, ki se odločno protivi prisotnosti tujih vojaških enot na ozemlju Zvezne republike Jugoslavije, katere sestavni del je tudi Kosovo. Zahodna diplomacija še dalje pritiska na obe sprti strani, da bi pristali na mirovni načrt Kontaktne skupine. V ta namen sta dopotovala v Beograd nemški zunanji minister Fischer in ameriški pogajalec Holbrooke, ki je bil dosegel sporazum, podpisan v Daytonu. Bo njun obisk uspešen?

PO KAKŠNIH MERILIH SODIJO ZDA?

SVETOVNA SRAMOTA

VIDA VALENČIČ

Prejšnji teden je Evropi zastal diš ob dveh novicah; obe sta prihajali iz ZDA. Ameriški pilot Ashby, ki je zaradi svojega neumnega hvalisanja za krmilom usmrtil dvajset smučarjev, ki so si enostavno želeli z žičnico v dolino, je bil preprosto oproščen vsakršne obtožbe. Zvezna država Arizona je obenem uradno usmrtila še enega obtoženca, ki si je izbral najbolj bolečo pot k izdihu: plinsko celico. Oba dogodka sta povzročila ogorčenje svetovnega javnega mnenja, predvsem pa jasno dokazala, kar je bodlo v oči že dolgo: ZDA so današnja imperialistična sila in kot taka si dovoljujejo tudi dvojna merila v sojenju.

Walter Le Grand, ki je bil obsojen na smrt, je bil nemški državljani; kot tak, torej kot tuj državljani, bi ne smel biti obsojen na smrt. O priprtju (nemških) bratov Le Grand pa niso arizonske oblasti Nemčije niti obvestile. Za tako početje ne more obstajati nobeno opravičilo; še hujše pa je dejstvo, da se ZDA v bistvu niso niti ozirale na proteste, ki so prihajali tako iz Nemčije kot z Mednarodnega sodišča v Haagu. In prav iste dni se je na Kitajskem mudila državna sekretarka Allbrightova, ki je (sic) na osnovi popolnoma upravičenih podatkov) kitajskim oblastem jasno povedala, da Kitajska sploh ne upošteva nobenih določil o spoštovanju človekovih pravic. V osrčju demokracije Zahoda

(...) pa se stanje ne tako korentno oddaljuje od kitajskih navad. Le Grandova izbira plinske celice in počasne, pretresljive poti v smrt je imela namen, da strese svet.

Močan udarec v drobovje je predstavljala tudi novica o popolni oprostitvi pilota Ashbyja (na sliki). Armando Cossutta je postavil pod vprašaj samo članstvo Italije v Atlantski zvezi in ocenil Italijo kot "kolonijo ZDA, ki je koristna le kot postajališče ameriških letalonosilk". Naj zvenijo te besede še tako ostro, v njih je prav gotovo velik del resnice. Taka organizacija, kot je NATO, ima danes, ob skorajšnji petdesetletnici obstoja, nedvomno potrebo po radikalni preureditvi. Amerika si je dovolila in si dovoljuje preveč, ZDA same (oz. s privojenjem Velike Britanije, katerega v bistvu ni zelo težko doseči, saj je Blair velik zagovornik Clintonove politike) odredijo bombne napade, ne da bi bile ostale članice Atlantske zveze o tem niti obveščene. V tisti preletni žičnici je večina smučarjev prihajala iz držav članic Atlantske zveze,

a to ne pomeni nič. Paritetnost v zvezi NATO ne obstaja. Velja, kar odločajo ZDA. "Svojih fantov" pa domovina ne bo zatajila. Ashby je tipičen primer popolnega pranja možganov ameriških vojakov. "Mislim, da sem bil že kaznovan, saj mi je bilo celo leto prepovedano leteti." Pred nekaj meseci se je po televiziji vrtel dokumentarec o vzgoji posebnih enot ameriške vojske. Za te fante ni sredstva, ki bi ne bilo upravičeno v vojnem stanju. Vojno stanje pa je vedno. Vojaske razlogi so tudi tokrat nadkrilili čisto vse. ZDA niso bile zmožne obsoditi svoje fante, ki so tu nameščeni, da bi varovali Zahod. In še enkrat se ameriška vojska ni bila zmožna pogledati v ogledalo in obračunati s svojimi napakami. Vietnam je pomenil več kot 100.000 samomorov po koncu vojne (žrtev v vojni je bilo za polovico...), ameriška vojska pa ni bila nikoli sposobna nikakršnega kritičnega pretresa svojih dejanj. In tudi danes je tako. To tudi v Italiji, ki ravno tako ni sodila svojim vojakom, ki so se znašali nad Somalci in Somalkami.

POVEJMO NAGLAS

JANEZ POVŠE

SE PRIČENJA SLOVENSKI PROSTOR ZAVEDATI SVOJEGA ZASTOJA?

V zadnjem času je prišlo na političnem prizorišču Slovenije do pomenljivega premika. Opozicijske stranke so pričele govoriti o problemu naših mladih države. Zastoj naj bi se kazal predvsem v zunanji politiki, kjer še posebej s Hrvaško ni videti znakov izboljšanja. Po vsej verjetnosti Slovenijo obremenjuje tudi mednarodna trgovina z mamili in v novem času s pribežniki, o čemer pa se v javnosti razmerno malo govori. Prav tozadevni molk priča o nagnjenosti k umikanju, ki se ni sposobno neposredno in dejavno soočiti s problemi. Tovrstno umikanje je seveda šibkost, ki dodatno pogloblja zastoj. Skratka, zbrali so se predstavniki vseh parlamentarnih strank, da bi med drugim razmišljali o tem, kako preseči sedanje stanje. Na vsak način je navedena pobuda več kot dragocena. Dokler se namreč problema ne zavedamo ali nečemo zavedati, ni videti hitrega in učinkovitega izhoda. Pri tem pa je treba opozoriti, da razlogi premajhne slovenske dinamike niso zgolj ideološki. Tudi del politikov, ki izhajajo iz prejšnjega družbenega sistema, namreč podpira napore za doseg prodornejšega delovanja države. Po vsej verjetnosti so torej razlogi pogojeni z zgodovino, v kateri ni imel slovenski narod svoje države dolga stoletja. Zdi se, da sta prilaganje vsakokratnemu zunanjemu gospodarju in vsiljena sprijaznjenost z življenjem nekje na robu zapustila

obremenjujoče posledice. Včasih se kar ni moglo ubraniti vtisa, da Slovenci ne vemo točno, kaj naj bi s svojo državo, kot bi nam bilo nemara v nadlego jasno in odločno zavzemanje za lastne koristi. To pa je dejstvo, nad katerim se velja zamisliti in seveda primerno ukrepati.

Verjetno nekaj podobnega doživlja tudi naša manjšina. Tudi v tem primeru se postavlja vprašanje, koliko se v manjšini resnice svojega stanja zavedamo. Koliko smo na primer v tem trenutku sposobni na zunanji zagovarjati svoje interese s takšnimi skupnimi dogovori, ki ne bi bili zmanjševalni kompromis? Koliko smo torej sposobni uresničiti učinkovit notranji dogovor, pri čemer se je mogoče takoj spomniti zgodbe okrog zaščitnega zakona? Koliko je naš glas zares prodoren in učinkovit navzven? Iz vsega povedanega je razvidno, da bi se morali podobno kot Slovenija tudi mi pričeti zavedati problematičnosti svojega stanja. Tovrstna zavest pa kot da ni preveč priljubljena, premorejo jo le bolj ali manj osamljeni posamezniki ter tiha razmišljanja v zasebnosti, ki nimajo vpliva na javnost. Dejstvo je namreč, da v novem času, v katerem živimo, niti enega od problemov Slovenije ne bo rešil nihče drug kot Slovenija sama, prav tako pa niti enega problema naše manjšine ne bo rešil nihče drug kot le mi sami.

NOVI GLAS

UREDNIŠTVO IN UPRAVA:

34170 GORICA, RIVA PIAZZUTTA 18
TEL 0481 533177
FAX 0481 536978
E-MAIL noviglas@tmedia.it

34133 TRST, ULICA DONIZETTI 3
TEL 040 365473
FAX 040 775419
E-MAIL nglasts@tin.it

GLAVNI UREDNIK: ANDREJ BRATUŽ

ODGOVORNI UREDNIK: DRAGO LEGIŠA

IZDAJATEL: ZADRUGA GORIŠKA MOHORJEVA, PREDSEDNIK DR. DAMJAN PAULIN

REGISTRIRAN NA SODIŠČU V GORICI 28.1.1949 POD ZAPOREDNO ŠTEVILKO 5

TISK: TISKARNA BUDIN / GORICA

NOVI GLAS JE ČLAN ZDRUŽENJA PERIODIČNEGA TISKA V ITALIJI - USPI

IN ZVEZE KATOLIŠKIH TEDNIKOV V ITALIJI - FISC

LETNA NAROČNINA: ITALIJA in SLOVENIJA 70.000,

INOZEMSTVO 110.000 LIR, ZRAČNA POŠTA 140.000 LIR

POŠTNI TEKOČI RAČUN: 10647493

CENA OGLASOV: PO DOGOVORU

INTERVJU / STANKO JERICIJO

ISKANJE GOVORICE, KI TOLAŽI

DANIJELO DEVETAK

O glasbeniku, skladatelju in profesorju Stanku Jericiju pogosto beremo v zadnjih mesecih, saj je tihi in plodni goriški prosvetni delavec lani praznoval lep življenjski jubilej, jeseni mu je bila posvečena zborovska revija Cecilijanka, v zadnjih mesecih pa je prejel laskava priznanja in videl tudi izdajo več zbirk svojih skladb. Prosili smo ga za pogovor. "Saj veš, kje me lahko najdeš..." mi je rekel po telefonu. Stopil sem v stavbo, ki stoji tik za cerkvijo sv. Ignacija na Travniku; po stopnišču me je vodilo do pravih vrat na podstrešju sodobno, privlačno igranje klavirja.

Kako ste stopili na pot skladanja?

Kompozicijo sem začel študirati razmeroma pozno. Kmalu potem ko sem na tržaškem konservatoriju diplomiral iz klavirja, sem začel poučevati na šoli. Iz potrebe sem prijel pesmi za šolski zbor in poročila se mi je zamislil, da bi začel tudi samostojno komponirati. Tako se je začelo. Danes veliko lažje skladam kot pred desetimi leti, saj vaja veliko pomeni tudi pri tem delu. Mislim, da imamo dolžnost ohraniti dosežke preteklosti, razvijati svoje na podlagi tega, kar so naredili že drugi pred nami. V svojem skladateljskem snovanju iščem nove harmonije in dovršene melodije, ne upam pa si reči, da sem že dosegel kako skladateljsko zrelost; vem, da bom iskal do konca svojih dni.

Kakšne spomine ohranjate na Mirka Fileja, enega svojih prvih mentorjev?

Pri njem sem občudoval to, da je bil zelo natančen; bil pa je nekako prisiljen veliko delovati na prosvetnem področju. Ukvarjal se je s petjem, zbori, poučeval je na šoli itd. Tudi zato verjetno ni napisal veliko in se ni bolj posvetil komponiranju.

Se čutite na kakšen način povezani s slovenskimi primorskimi skladatelji našega stoletja?

Primorskih skladateljev ni veliko. Z njimi tudi nimam veliko stikov, saj mi kaplansko služenje in samo skladanje ne puščata časa za drugo. Povedal bi le, da ne cenim načina skladanja nekaterih, ki jim pomeni glasba nekaj preveč intelektualnega ali vsekakor ljudem nedostopnega. Kaj je umetnost? To je misterij. Je pa dar, ki mora najti neki odnos, stik z občestvom.

Pred nekaj meseci ste o sebi in glasbi rekli - Musica Dei donum...

To je stavek iz besedila nekega Gallusovega moteta. Nekdo me je vprašal, kako sem se srečal z glasbo. Tega bi res ne znal povedati. V mojem življenju je bil to dar, danost, ki me sili, da nategnem uho, komaj slišim žvižg ali melodijo. Žal pa ugotavljam, da je v našem stoletju dobra glasba kot umetnost zapostavljena.

Kateri so bili vaši vzori, ko ste se lotili komponiranja?

Spominjam se, da se je po vojni začela na Nemškem uvajati neka nova glasba, ki je nekako kontestirala tonalnost. Ta umetnostna radovednost me je vedno pritegovala, tako da ni šlo za kakega skladatelja-zornika, temveč za tendenco. Veliko sem poslušal zборе po radiu,

udeleževal sem se tekmovanja v Arezzu, vedno me je pritegoval tisti sodobnejši pristop do glasbene umetnosti.

V vašem skladateljskem opusu ima privilegirano mesto sakralna glasba. Še pred kratkim je izšla zbirka vaših latinskih motelov. Kaj vam pomeni skladati duhovne pesmi in kaj lahko poveste o zbirki Novum melos pangimus?

Sakralna glasba me zanima že zato, ker sem duhovnik, živim in delam v cerkvi. Zdi se mi, da je sakralna glasba žal premalo upoštevana tudi pri "cerkvenih" ljudeh. Z druge strani močno cenim skladatelje, ki so pisali veliko sakralnih del. Pustimo ob strani Gallusa, Palestrino, Lassa, ki so živeli v cerkvenem okolju; toda taki so bili tudi Bach, Beethoven in številni drugi. Kaj naj rečem o zbirki Novum melos pangimus? To so latinski moteti, ki so nastali v več letih. So kar zahtevni. Nekatere smo že izvajali z zborom S. Ignazio. Všeč bi mi bilo slišati tudi kako drugo izvedbo. Predzadnji motet je napisan za dva moška zbora, ki pojeta simultano osemglasno ali pa še večglasno.

Iz vaših del "diba" globoka intimna molitev. Kje iščete in najdete navdih za tako osebno umetniški izraz?

Zlasti pri sodobnih pesnikih je res težko najti primerno besedilo in težko je sploh pisati glasbo na besedilo, ki nima ritma. Zelo rad pišem na besedila goriške pesnice Zore Saksida ali pa Berte Golob. Slednja ima v sebi tisto globoko vernost, ki je jaz žal nimam; ni formalna, sholastična. Ona se z veliko lahkoto izraža, z enim stavkom se kar ne hote izpove. To se zelo redko najde.

Pred nekaj dnevi je izšla zbirka vaših pesmi za otroški in mladinski zbor.

Literature za otroške in mladinske zборе je sedaj še nekaj, nekdanje pa sem imel vedno težave, ko sem izbral pesmi za božične in druge nastope. Bil sem nekako prisiljen sam prirediti pesmi. Pogosto so bile namreč pisane v slogu, ki mi ni ustrezal; na klavirju so tudi lepo zvene, toda od otrok nisem mogel pričakovati, da bi peli zelo visoke ali zelo nizke tone. Tudi zato sem veliko prirejal in tudi sam pisal.

Lepe uspehe ste v preteklih letih poželi prav z mladinskim zborom goriške srednje šole Ivan Trnko, ki je izvajal tudi vaše pesmi...

Res, na tisti zbor hranim zelo lepe spomine. Leta 1994 smo prejeli na meddeželnem tekmovanju prvo

nagrado. Otroci so zelo radi peli, mene pa je zanimalo, kako izzveni skozi človeški glas pesem, ki na klavirju zveni lepo. Zame je bilo veliko zadoščenje, ko je žirija hotela, da smo ponovili pesem, ki sem jo spisal jaz: ne drugih, ampak prav mojo.

Trideset let ste vodili mešani zbor Lojze Bratuž, ki je pod vašim vodstvom na neki način "ustvarjal tendenco" na Goriškem. Kaj vam je pomenila ta dolgoletna izkušnja?

Tedaj ni bilo veliko vaških zborov in so ljudje, ki so ljubili petje, prihajali v mesto. In tako je bil zbor Lojze Bratuž uspešen in reprezentativen na Goriškem. Veliko smo delali. Uvajal sem polifonsko glasbo, prvič dal okusiti Gallusa. Potem so nastali domači zbori po okoliških vaseh in v samem mestu ni bilo dovolj pevcev za mestni zbor. Moram pa biti hvaležen zboru Lojze Bratuž, ker mi je prvi izdal zbirko pesmi in je zapel nekatere moje bolj eksperimentalne pesmi. Iz te izkušnje sem spoznal, da mora biti dirigent zagrižen in neomahljiv. Zdržati in vztrajati mora tudi v času, ko navdušenje upada ali ko ni zadostnega števila pevcev pri vajah.

Dolgo let vodite tudi zbor S. Ignazio. Z njim ste prepotovali Evropo in dosegali imenitne uspehe. Kaj vam pomeni ta zbor?

Z delom pri zboru sem zelo zadovoljen, ker mi to veliko pomaga pri osebni rasti v komponiranju. Teoretsko in študijsko skladanje, samotno delo za klavirjem na podstrešju: da, vse to je pomembno. Če pa imaš tudi zbor in ga znaš pravilno voditi, ti to veliko pomaga pri snovanju. Na klavirju skoraj vse lepo zveni; ko pa daš note pevcem v zboru, ne dosežeš nujno istega učinka. In to je treba eksperimentirati. Naredil sem tudi veliko napak, toda zdaj vem, kaj pri zboru zveni in kaj ne. Pri zboru S. Ignazio pojejo nekako "prisiljeno" moje skladbe. Če je sodobna glasba pisana tako, da jo zbor lahko zapoje, je to hvaležno delo; če pa gre za skladbo, ki zveni lepo nekako v teoriji ali z instrumenti, nikakor pa ne more zveneti s človeškim glasom, je to prava muka. Rad pišem tako, da so pesmi izvedljive in da nudijo izvajalcem tudi užitek. Koliko dela je s človeškim glasom! Ves ta trud pa daje lepa zadoščenja.

Še največ izvaža vaša dela zbor Hrast iz Doberdoba. Kaj menite o njem?

Mislim, da je zbor Hrast iz Doberdoba eden najboljših v našem okolju in, bi rekel, tudi v naši deželi in Sloveniji, če izvajamo kakšen

akademski sestav. Dosti pomeni dejstvo, da ima Hrast dobrega dirigenta, ki ima poleg tega, da je glasbeno zelo izobražen, tudi posebno odprtost, poslušaj za opombe in nasvete. Do zbora Hrast imam lep odnos tudi zato, ker je doslej pel že veliko mojih pesmi, lani pa je priredil tudi poseben večer, posvečen mojemu opusu.

V zadnjih letih ste prejeli vrsto odličij. Bili ste sprejeti tudi v Društvo slovenskih skladateljev, pred dobrim mesecem pa ste prejeli visoko priznanje Sklada republike Slovenije. Kaj vam pomenijo ta priznanja?

Mislim, da je zadnje priznanje pomembno zlasti za Goriško, da se ve, da se tudi pri nas, čeprav na amaterski ravni, nekaj dogaja. Kljub potrošniškemu in sekulariziranemu svetu je še kdo, ki se z zagonom in navdušenjem ukvarja z glasbo, pesmijo, literaturo. Geografsko je Goriška malo zapostavljena, zato je priznanje republike Slovenije toliko pomembnejše.

Kako bi opisali svoj slog, ki je zmerno sodoben, bkrati pa ohranja tonalnost in iskreno osebno izpovedno moč?

O tem ne razmišljam dosti, saj mi čas tega ne dopušča. Po eni strani ne odklanjam dosežkov dosednjega glasbenega razvoja, po drugi pa me žene naprej radovednost: kako bi izrazil, kar nosim v sebi? Sodobne umetniške šole niso nastale zato, da bi odklanjale preteklost, ampak zato, da bi iskale govorico, ki bi bila bližja sodobnemu človeku. To je moja drama in hkrati drama vseh literarnih umetnikov. Skušam živeti in slediti dogajanjem ter to prelivati v glasbo; to delo seveda ni enostavno. Zato je v mojih skladbah še veliko nepopolnosti, kajti vsak človek s težavo izraža to, kar nosi v sebi. Moje skladbe so izraz mojih preizkušenj, pa tudi časa, v katerem živim. In tako so tudi izraz družbene stvarnosti našega stoletja, časa vojn, krivic in trpljenja.

Odločate se v glavnem za vokalno glasbo, v predelu pa imate tudi instrumentalna dela...

Imam celo omaro, polno instrumentalnih del: oratorije, kantate, samospeve, skladbe za zbor in orkester, tudi simfonije... Gorica žal nima orkestra in tudi zato ostaja vse to neizvedeno. Sodobna glasba zahteva tudi neko višjo stopnjo glasbene izobrazbe, ki pogojuje pristop do glasbe. Odločam se pa res pretežno za vokalno glasbo, ker imam že več kot štirideset let opravka z dirigiranjem zborov.

Zakaj ni med nami po vašem mnenju veliko poslušalcev sodobno glasbo?

Imamo malo priložnosti, da bi sodobno glasbo sploh poslušali. V 20. stol. vlada nekaka svoboda sredstev in številnih izraznih govoric, ki jih ljudje malo poznajo; obenem sodobni ritmi življenja dopuščajo le malokateremu človeku, da bi posvečal svoj čas tudi temu. Glasba zahteva mir, zbranost, notranjo pripravljenost poslušati. Tudi to manjka.

Ste poznali pred kratkim umrlega skladatelja Primoža Ramovša?

Spoznal sem ga v Ljubljani in sem ga tudi slišal igrati. Čeprav gre za enega največjih sodobnih slovenskih skladateljev, bi pa rad povedal, kako me je motilo to, da je bil po eni strani res pogosto prisoten v cerkvenih krogih, saj je pri slovesnih mašah velikokrat improviziral, po drugi strani pa ni napisal niti ene nabožne ali vokalne skladbe. Ne čutim z njegovim slogom in niti z njegovim odnosom do glasbe.

Ramovš je nekaj mesecev pred smrtjo izjavil, da vidi rožnato prihodnost slovenskega skladanja.

Bolj kot o slovenski glasbi bi jaz govoril o evropski. Dokler je človek, bodo z njim tudi glasba, poezija, likovna umetnost. Kakšne bodo? Slovenska, italijanska, furlanska, madžarska? Vsaka ima prihodnost. Pa ne zato, ker bi nastala v Ljubljani, Gorici, Trstu ali na Dunaju. Glej, na mizi imam knjigo o Pucciniju. Njegova dela izvajajo po vsem svetu: to pomeni, da je z močjo izrazil to, kar je v človeku. Od blizu je s psihološkim pristopom brskal po človeku. Prebral sem Wagnerjev življenjepis: to je bil globok in velik skladatelj, kot je velika Nemčija; in tudi njegova glasba to odraža.

Imate torej svojo glasbo bolj za evropsko?

Mislim, da se sodobni slovenski skladatelji razvijajo v tej smeri še bolj kot jaz. Danes ne moreš pisati več tako, kot se je pisalo pred sto leti. Impresionizem, ekspresionizem in postekspresionizem so nekaj pomenili. Ker je Slovenija majhna, moramo biti odprti do raznih struj; vsakdo naj jih potem dojema in razvija osebno. V zgled so mi Brazilci, Španci ali Portugalci, ki živijo sicer na robu, so pa globoko evropski. Danes ne dihamo samo z lastnimi pljuči. Zlasti v umetnosti moramo gledati širše.

Kaj bi povedali mlajšim glasbenikom?

Iskreno odsvetujem, da bi se ukvarjali z glasbo. Če se ji posvetiš, moraš pozabiti na svojo mladost in se posvetiti samo temu delu, da prideš v dvajseto leto diplomiran; potem moraš imeti veliko prijateljev in dobrih znancev, za sabo pa tudi znatne finančne zmogljivosti pri starših, da lahko nastopiš, če imaš srečo, na bolj profesionalni ravni. Preveč se zahteva, preveč je žrtve. Glasbenik se mora marsičemu odrekat, marsikaj pretrpeti in se nekako zadovoljiti v iskanju višjih smislov. Vidiš, danes sem napisal pesem za mešani zbor na besedilo Berte Golob. Vem, da jo bom jutri že spremenil, popravil, prepisal. V to delo je treba vlagati veliko energij, od tega se ne živi, poleg tega pa še to: nihče ni prerok na domačih tleh. Je pa v človeku neka želja, radovednost, vedoželjnost... Glasba me zanima, mi je v veliko tolažbo.

BIBLIČNA RAZMIŠLJANJA OB BOGOSLUŽNIH BERILIH V LITURGIČNEM LETU A

ŽLAHTEN IZBOR BOŽJE BESEDE,
NEDELJO ZA NEDELJO

ZVONE ŠTRUBELJ

4. POSTNA NEDELJA

Ko je šel Jezus mimo, je zagledal človeka, ki je bil slep od rojstva. (...) "Dokler sem na svetu, sem luč sveta." Ko je to izgovoril, je pljunil na tla in s slino naredil blato. Pomazal mu je z blatom oči in mu rekel: "Pojdi in se umij v vodnjaku Siloa" (kar v prevodu pomeni Poslani). Odšel je torej in se umil. Ko se je vrnil, je videl. (...) Jezus je slišal, da so ga vrgli ven. Našel ga je in mu je rekel: "Veruješ v Sina človekovega?" In ta je odgovoril ter rekel: "Kdo je to, Gospod, da bi veroval vanj?" Jezus mu je rekel: "Videl si ga; ta, ki govori s teboj, ta je." Tedaj je dejal: "Verujem, Gospod," in se je pred njim poklonil do tal. In Jezus je rekel: "Za sodbo sem prišel na ta svet, da bi videli tisti, ki ne vidijo, in oslepeli tisti, ki vidijo." (Janez 9, 1; 5-7; 35-39)

KAKO LEPO JE GLEDATI Z OČMI VERE!

Janezovo deveto poglavje je edinstvena kateheza o poti vere v Jezusa Kristusa. Celotna pripoved je razdeljena v šest enot, ki po zasnovi spominjajo na mini dramo o fizičnem in duhovnem zdravljenju. Na 4. postno nedeljo beremo pri evangeliju celo poglavje. Priporočljivo je, da podčrtamo posamezne enote s kratkim premo-rom ali da branje dramatiziramo z več osebami, ki posredujejo posamezne odlomke. V zgoraj navedenem evangelijskem tekstu smo izbrali le kratek povzetek prve in šeste enote. Navedel bom Janezovo dramsko zasno-vo z naslovi in vrsticami. Pripoved se začne s poročilom o fizičnem ozdravljenju sleporojenega (vv. 1-7) Sledi od-mev Jezusovega čudeža v okolici, med sosedi in tistimi, ki so slepca poznali (vv. 9-12). Tretji prizor pripoveduje o zaslišanju ozdravljenega pred farizeji (vv. 13-17). Farizeji nato zaslišijo starše ozdravljenega (vv. 18-23). Pre-dzadnji prizor nam posreduje ostro razpravo med fari-zeji in ozdravljenim, ki ga vržejo iz sinagoge (vv. 24-34). Evangelist Janez sklone pripoved s presunljivim srečanjem med Jezusom in sleporojenim, ki je spregle-dal tudi notranje (vv. 35-41).

Žal zaradi prostora, ki je odmerjen temu razmišljanju, ne moremo razviti miselnega zaporedja evangelijske pri-povedi v vsej polnosti in v toliko bogatih odtenkih. Naka-zal pa bi rad mojstrsko zamišljeno pot vere, ki jo evan-gelist Janez opisuje v svojem devetem poglavju. Sleporojeni ozdravi in vidi luč, prepozna stvari, ki si jih je prej lahko le predstavljal in jih samo otipaval. Kakšen dar so zdrave oči! Doživetje ozdravitve in šok luči ga tako prevzame, da se niti ne zanima, kdo je, ki ga je ozdravil. V drugem prizoru ga po avtorju čudeža sprašujejo sosede in znanci. "Tisti človek, ki se imenuje Jezus, je naredil blato, mi z njim pomazal oči in mi rekel: Pojdi v Siloa in se umij", je odgovoril, ne da bi vedel, kje in kdo je pravzaprav Jezus. V tretjem prizoru se znajde pred farizeji, ki raziskujejo čudežno ozdravitev. Ob njihovi arogantni drži se oddalji od njih in v sebi začne videti pravo Jezusovo podobo, zato na koncu iz-praševalcem v brk samozavestno reče: "Prerok je". Ob-last ne pozna polovičnih mer, tudi kadar nastopa v ime-nu Postave (Boga?). Pritisne na njegove starše. V čet-rtim prizoru smo pričali strahopetnim staršem, ki pred sodniki obmolkejo in zatajijo svojega sina: "Dovolj je star, njega vprašajte." Ozdravljeni se v petem prizoru spet znajde v shodnici, pred farizeji. Iz nevednega berača, obsojenega na ulico in na miloščino mimoidočih, po-stane prepričan Jezusov učenec. "Če ta ne bi bil od Bo-ga, ne bi mogel ničesar storiti." Vržejo ga iz shodnice in ga spet obsodijo na ulico. Ko se to zgodi, doseže pripo-ved svoj višek in svoj cilj. Jezus ga poišče in mu da pri-znanje. Spregledal je tudi z očmi vere. "Tedaj je dejal: »Verujem, Gospod«, in se pred njim poklonil do tal."

Gre za enkratni opis poti vere in za stopnjo pribli-ževanja Jezusovi skrivnosti. Ozdravljeni ga najprej pre-pozna kot človeka. Nato uzre v njem preroka. Ko preko težav osebno dozori, ga uvidi kot poslanega od Boga, kot Božjega Sina. Na koncu se pred njim pokloni in ga počasti kot Gospoda.

Taka naj bi bila pot vsakega kristjana. Od spozna-vanja Jezusa kot izrednega človeka do občudovanja njegove preroške osebnosti, pa naprej do odkritja njego-vega božjega sinovstva, vse do adoracije in kontempla-cije, do mističnega prepoznavanja njegove navzočnosti v osebni in človeški zgodovini.

Sveti oče je v nede-ljo, 7. marca, v baziliki sv. Petra v Vatikanu pro-glasil deset novih bla-ženih.

Janez Pavel II. je s tem, da je proglasil še toliko novih blaženih, postal svojevrsten rekorder, kot pišejo vatikani-sti širom po svetu, saj je po-stal papež, ki je proglasil naj-več svetnikov; pravzaprav je proglasil več kot polovico od vseh 1611 blaženih in svet-nikov. Za kroniko povejmo, da so za blažene in svetnike v katoliški Cerkvi proglašeni izjemni verniki, ki so s svojim življenjem dosegli svetost že na zemlji, šele od leta 1605, ko je bilo v cerkveno pravo vnešeno pravilo o kanoniza-ciji svetnikov. Sedanji papež je torej sam proglasil za bla-žene v dvajsetih letih, odkar je na čelu Cerkve, 819 svetih žena in mož. Nekateri mu o-čitajo, da je teh proglašenih preveč, vendar se sveti oče ne ozira na te kritike, ker se zaveda, da je najboljši zgled e-vangelizacije in krščanskega

življenja prav svetniško življe-nje posameznega svetnika. Zanimivo je, da je na oltar svetnikov, kot se rada ime-nuje proglašenje za blažene-

ga, sveti oče postavil take lju-di, ki jih poznamo iz zgodo-vine, in tudi take navidez male ljudi, ki so s svojim življenjem dosegli svetost v našem času in so lahko zato zgled sodob-nemu človeku.

Prav v tem pa sveti oče vidi smisel svetnikov, saj le-ti s svojim življenjem najlepše pričajo o Resnici v evangeliju in neizmerni ljubezni Boga do vsakega posameznika. Da je to res, nam pričajo tudi be-sede svetega očeta, ki jih je iz-rekel minulo nedeljo, ko je dejal, da so "svetniki tisti mož-je in žene, ki so srečali Kristu-sa in so odkrili, zahvaljujoč se njemu, smisel življenja." Zato ni zanemarljiv podatek, da je sveti oče do sedaj povzdignil med blažene več kot dvesto ljudi, ki so mučniško izpriča-li vero v našem stoletju, ki so ga zaznamovali smrtonosni totalitarizmi: fašizem, naci-zem in komunizem, vsi ostro naperjeni proti krščanski veri.

Neverjetno je, kako seda-nji papež skrbi, da bi med bla-ženimi našli svoje mesto tudi

t.i. mali ljudje, tisti, ki danes ne bi bili "medijsko zanimivi", pa čeprav bomo v kratkem tudi priča dogodku, ki bo gotovo zasenčil vse druge: 2. maja bo namreč sveti oče progla-sil za blaženega slavnega ita-lijanskega patra Pija, ki ga vsi boljše poznamo kar pod vzdev-om "padre Pio". Ta sveti mož, ki je že v času življenja zbiral okrog sebe oceanske množice ljudi, bo povzdignjen med blažene prav po izrecni volji svetega očeta, ki ga je kot kra-kovski škof osebnostno spoznal. Že sedaj se organizatorji boji-jo, kaj se bo na prvo nedeljo v mesecu maju zgodilo v Ri-mu, saj je p. Pij tako priljub-ljen med verniki, da pričaku-jejo polmilijsko množico vernikov; nekateri pa kar ka-tasrofalno napovedujejo, da bo to ognjeni krst za veliko ju-bilejno slavlje, ki bo v Vatika-nu in celotnem Rimu poteka-lo naslednje leto. Toliko je res, da je minulo nedeljo pri osre-dnjem večernem televizij-skem dnevniku mreže RAI kronist dejal, da bo 2. maja že velik čudež ta, če bo pater Pij poskrbel, da v Rim ne bodo prišli prav vsi njegovi privr-ženci.

JUP

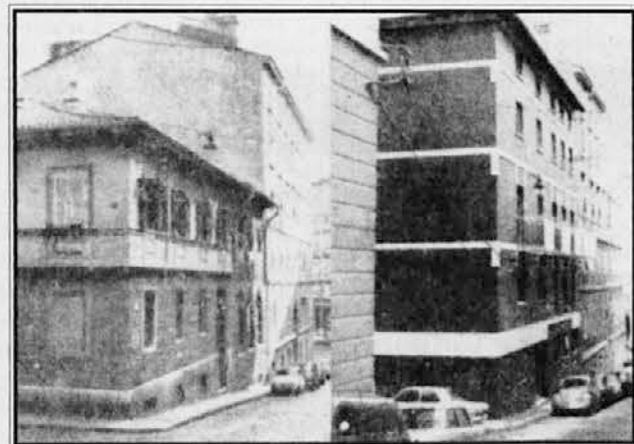
KORENINE LAIČNEGA APOSTOLATA PRI NAS

100-LETNICA DRUŽBE MARIJE MILOSTLJIVE V TRSTU (1)

NORMA JEŽ

Marijine družbe so ustano-ve jezuitskega reda. Segajo torej v čas svojega španskega ustanovitelja Ignacija Lo-jolskega. Družbe so imele na-men zbirati in pripravljati za laični apostolat starejše moš-ke že od leta 1540 dalje. Leta 1563 je Janez Leunis z istim namenom začel pripravljati dijakke. Vse takšne družbe, ki so se začele pojavljati po sve-tu, so se pridruževale osrednji Marijini družbi za fante in mo-že "Prima Primaria" v Rimu, ki jo je ustanovil papež Gregor XIII. Benedikt XIV. pa je z od-loki iz let 1748 in 1751 dovo-lil ustanavljati Marijine druž-be tudi za ženske. Po letu 1773 takšnih družb niso usta-navljali samo jezuiti, marveč tudi drugi redovi in celo posa-mezne škofije. Leta 1948 je papež Pij XII. odločil, da mo-raj imeti vse Marijine družbe enaka pravila. Med drugim so morale biti tesno povezane s škofi in laični apostolat izva-jati v najširšem pomenu besede. Leta 1953 je Pij XII. usta-novil celo Svetovno federa-cijo vseh zvez Marijinih družb.

Slovenci smo začeli usta-navljati Marijine družbe v ča-su med leti 1890 in 1910, in sicer po vseh avstrijskih deže-lah, kjer smo živeli, to se pra-vi na Kranjskem, Štajerskem, Koroškem in Primorskem s Trstom, Gorico in Istro. Tako so začela nastajati tudi druga verska in katoliška društva. Ljubljana pa se je istočasno

Stari in novi Marijin dom

začela uveljavljati kot središ-šče vsega političnega, kultur-nega in verskega delovanja na Slovenskem.

Od začetka prejšnjega sto-letja je čedalje več deklet pri-hajalo v Trst z notranjskega Krasa in celo iz oddaljenih krajev gornje Slovenije in se zaposlile kot gospodinske pomočnice po gostiščih in pri zasebnikih. Poznam pri-mer dekleta, ki je prišlo v Trst iz Velike Nedelje in se tu po-ročilo z železničarjem iz oko-lice Postojne. Gre za staro mater nekdanjega sošolca mojega moža z liceja Dante Alighieri v Trstu. Ta dekleta so prihajala od daleč in bila pre-puščena ne ravno prijazne-mu okolju.

Zato se je naravnost vsilje-vala misel po ustanavljanju Marijinih družb na Tržaškem. Podobno se je dogajalo na Goriškem. Te družbe naj bi bile za ta dekleta varno pri-bežališče, kjer bi v domačem

in prijaznem okolju dobivala uteho, nasvete in v primeru potrebe tudi streho. Za to je bil v Marijinem domu zavod svete Marte. V njem so brez-poselna dekleta dobila zato-čišče. Zavod so vodile šolske sestre do svojega odhoda v Gorico, v Zavod sv. Družine.

Kaplan pri Novem sv. An-tonu Anton Štemberger se je odločil in vložil na tržaško škofijo prošnjo za ustano-vitev Marijine družbe. Dne 22. julija 1899 je škof Andrej Šterk izdal zaproseno dovo-ljenje. Tako je kot prva začela delovati pri nas ženska Mariji-na družba. To družbo za dek-leta in žene so poimenovali po Mariji Milostljivi. Njen se-dež je bil v kapelici šole dru-žbe sv. Cirila in Metoda pri Sv. Jakobu. Takšno žensko dru-žbo so v Rojanu ustanovili 6. decembra 1904. Kaplan An-drej Furlan pa je 18. junija 1905 ustanovil moško Mariji-no družbo pri Novem sv. An-

tonu. To so tri najstarejše Ma-rijine družbe na Tržaškem.

V Cirilmetodovi šoli je bil 8. oktobra 1899 ob navzo-čnosti 250 kandidatnih shod, ki ga je vodil voditelj Štember-ger. Za začasno prednico so izvolili Ano Hvala, za njeno pomočnico pa Emo Pirnat. V odbor so izvolili še osem dru-gih odborov. Na prvem red-nem sestanku, ki je sledil, so izvolili dve voditeljici: eno za dekleta in drugo za žene. Dne 2. februarja 1900 se je dru-žba priključila jezuitski "Prima primaria" v Rimu. Sedaj je bilo treba dobiti primernejši se-dež za verske obrede. Po po-sredovanju škofa Šterka so že 3. marca dobile v najem cerkev očetov mehitaristov v ulici Giustinelli. Armenska cerkev je bila vedno polna, saj je bilo tedaj v družbi nad tisoč članic. Pobožnosti so bile v tej cerkvi 37 let, to je do 27. septembra 1937, ko se je dokončno Marijina dru-žba preselila v Marijin dom v ulici Risorta.

Od 18. februarja 1912, ko je škof Andrej Karlin slovesno blagoslovil nove prostore Marijinega doma, pa do leta 1937, so se shodi in sestanki delili. Sestanki so bili v Mariji-nem domu, shodi pa v armen-ski cerkvi. Leta 1967 je vodi-telj dr. Jože Prešeren dobil od škofa Santina dovoljenje za gradnjo sedanjega mnogo bolj ustreznega štirinadstrop-nega doma, in sicer prav na mestu starega, ki so ga do tal porušili. Dr. Prešeren je oseb-no vodil gradbena dela in sam večkrat prijel za lopato in kramp. Pri plemenitem pri-zadevanju je v korist družbe nesebično žrtvoval vse pri-hranke, s katerimi si je name-raval kupiti nov avtomobil.

DALJE

RAZMIŠLJANJE OB PREDAVANJU MAG. BRANKE JURIŠIČ O VZGOJI

VZGAJAJMO Z LJUBEZNOSTI

MIRJAM BRATINA PAHOR

"Vsakdo hrepeni po ljubezni. Največ, kar lahko storimo, je to, da damo drugemu vedeti, da je ljubljen in da je sposoben ljubiti." (Fred Rogers)

Z velikim pričakovanjem in zanimanjem sem se udeležila ponedeljkovega predavanja o težavah pri vzgoji otrok v današnji družbi. Pohvalne so pobude, ki nam staršem pomagajo pri vsakdanjem poslanstvu-vzgojanju, saj si vsi želimo, da bi vzgojili naše otroke v zrele, ustvarjalne, odgovorne osebnosti. Toda kako to uresničiti? Večkrat se čutimo nemočni, še posebno, če je otrokovo vedenje neustrezno, moteče. Kje je meja med strogostjo in popustljivostjo? Kaj narediti, ko je otrok agresiven, ko je trmast, ko ne uboga? Gotovo, da nihče nima receptov za pravilno vzgojo, saj je to nemogoče, ker je vsak otrok enkratna in neponovljiva oseba. Lahko pa se odločimo za določene pristope, ki nam bodo pomagali pri doslednejšem vzgojanju. Predavateljica je skušala podati prav nekaj takih pristopov. Všeč mi je bilo, da predavanje ni bilo teoretično, ampak da je temeljilo na praktičnih primerih, v katerih smo se tudi sami prepoznali. Oglejmo si vsakdanji dogodek, ki je dokaj pogost, in pomislimo, kako bi mi reagirali na sledeče otrokovo vedenje: otrok barva z vodenimi barvicami in

razlije vodo za barvanje. Naše reakcije so lahko različne: "Neroda! Za kazen moraš vse pobrisati in potem še enkrat narisati risbo." Taka reakcija vzbudi v otroku več občutij, in sicer: brisanje je zoprno, risanje je zoprno, vedno naredim vse narobe, ker sem neroden. Na tak način vplivamo negativno na otroka, saj si ta ustvari o sebi negativno samopodoba (seveda če tako velikokrat reagiramo v podobnih situacijah). Druga reakcija: "Pusti! Sedaj je barvanje končano. Bom že jaz pobrisal." Otrokova reakcija: kadar narediš kaj narobe, je najbolje, da se umakneš; starši so tam, da popravijo tvoje napake. Tako otroka vzgajamo, da postane nesamostojen in da se ob težavah umakne. Tretja reakcija: "Nič hudega. Tukaj imaš krpo, pobriši in potem boš dobil nov list, da boš lahko še enkrat narisal." Na tak način ostane otroku risanje zabavno in omogočimo mu, da sam popravi svoje napake in se pri tem ne jezimo in razburjamo.

Verjetno vsak izmed nas kot oče ali mati v srcu čuti, kako bi moral pravilno reagirati, a vsi delamo napake, še posebno, ko se utrujeni vrne mo z dela in nas čaka doma še cel kup dela. Takrat ravnamo spontano in pozabimo na teorijo, ki se večkrat zelo razlikuje od prakse. Predavateljica je izpostavila še dve pravili, ki naj bi jih skušali uporabi-

ti, ko je otrokovo vedenje zelo moteče: npr. ko razmetava igrače po sobi, ko kriči, ko se noče obleči... Prvo pravilo, ko nas otrokovo vedenje moti, je: "Kaj potem!" - pri vsakem otrokovem vedenju se vprašajmo, ali je ogrožen zdravstveno, socialno ali razvojno (primeri: če otrok je samo sladkarije, je ogroženo njegovo zdravje, zato je prav, da ukrepamo; če cel dan presedi pred računalnikom, je ogrožen njegov socialni razvoj, navezovanje stikov s sovrstniki; če si pri osmih letih ne zna zavezati čevljev, je ogrožen njegov razvoj in samostojnost). V zgoraj navedenih primerih moramo ukrepati in

otroku pomagati. Drugo pravilo je "pravilo mrtvaka". To pomeni, da je vsak zdrav otrok živahen in ne moremo od njega zahtevati vedenja, ki je tipično za mrtvaka (npr.: otrok kriči - mi mu rečemo: "Nehaj kričati!" - mrtvak ne kriči; otrok brca - mi mu rečemo: "Nehaj brcati!" - mrtvak ne brca); kaj pa potem narediti v primeru, ko nas tako vedenje spravlja ob živce? Najbolje je, da mu damo boljši, alternativni predlog, ki vključuje neko aktivnost: mu damo barvice za risanje ipd. Namesto da otroku samo prepovedujemo, česa ne sme, mu raje povejmo, kaj lahko naredi. Velikokrat, ko se otrok

neprimerno vede, ga vprašujemo, zakaj to počne. Predavateljica nas je opozorila na neprimernost tega vprašanja, saj tudi če nam otrok razloži, ga največkrat ne poslušamo oziroma se nam njegovi odgovori ne zdijo dovolj tehtni. Vprašanje "zakaj" damo največkrat takrat, ko ne odobravamo otrokovega vedenja. Bolje je, da ob določeni situaciji vprašamo, kaj se je zgodilo, in skušamo skupaj ugotoviti, kako bi lahko razrešili nastali problem. Ob koncu predavanja je mag. Jurišič poudarila, da je bolje, če otroke nagradimo kot kaznujemo. Ob neprijetnih opravilih naj bi nagrada pri otroku delovala

kot motivacija, da bi lažje opravil delo. Starši in otroci naj bi se pogajali o vseh stvareh razen o ljubezni, ki je brezpogojna. S temi trditvami ne soglašam, ker menim, da ni prav, če se z otroki pogajamo in če otroke stalno nagradimo. Boljša kot nagrada se mi zdi spodbuda, s katero izražamo pozornost do otroka. Spodbuda vzbuja pogum in zaupanje, pomaga otroku, da razvije ponos in notranjo motivacijo. Spodbuditi otroka pomeni, da mu z besedo in dejanjem posredujemo sporočila: zaupam ti, vem, da zmoreš, rad ti prisluhnem, veliko mi pomeniš. Menim, da je najpomembnejše pri vzgoji, da imamo otroka brezpogojno radi: ne glede na njegovo vedenje, lastnosti, saj je vsak otrok neprecenljiv dar. Ko vzgajamo z ljubeznijo in odprtim srcem za otrokove potrebe, se hkrati tudi mi učimo od otrok oziroma nas otroci učijo potrpežljivosti, poslušanja in razumevanja, skratka, vzgajanje je najlepši, a zahteven in odgovoren poklic. Zato so me prizadele predavateljici ne uvodne besede, ko je rekla, da je vzgoja napor in da v današnji družbi lahko vse zamenjamo (tudi moža oz. ženo) razen otrok: ko jih imamo, se ne moremo več premisliti. Menim, da se večina staršev veseli in z odgovornostjo sprejema starševstvo, čeprav se vsakdo včasih čuti nemočen in utrujen od vsakodnevnih naporov v službi in doma. Vsi se trudimo, da bi bili kar najboljši starši, vendar nam včasih spodleti, to pa nam ne sme vzeti poguma, da se ne bi še naprej skupno z otroki trudili za dobre, ljubeče in odgovorne odnose.

5

ČETRTEK
11. MARCA
1999

SVETNIK TEDNA

8. MAREC

SILVESTER ČUK

JANEZ OD BOGA, REDOVNI USTANOVITELJ

Na današnji dan pred nekaj več kot petsto leti je prišel na svet otrok, ki si je zaslužil svetništvo s tem, da je brisal solze množici ubogih, bolnih, zapuščenih. Znan je pod imenom "berač iz Granade" (takšen je tudi naslov življenjepisnega romana o njem, ki ga je napisal Wilhelm Humermann, slovenski prevod pa je izšel leta 1971 v zbirki Žepna knjižnica Ognjišča). V tem španskem mestu je namreč ustanovil prvo bolnišnico. Vsak dan je hodil po mestu s čebrom na hrbtu in z dvema skledama, ki sta mu viseli čez rame, ter je beračil za svoje bolnike. "Iz ljubezni do Boga storite vendar sebi kaj dobrega, moji bratje!" je klical meščanom. Ta izredni mož je sveti Janez od Boga, ustanovitelj reda usmiljenih bratov.

Rodil se je 8. marca 1495 na Portugalskem. Ko mu je bilo osem let, so njegovi starši prenočili nekega duhovnika, ki je potoval v Madrid in je z velikim navdušenjem pripovedoval o verskem življenju v španski prestolnici. Janez Ciudad, tako je bilo dečku ime, je bil ves očaran. Ko je duhovnik odšel, je ušel svojim dobrim staršem in šel za njim. Na poti se je otrok izgubil. Mati je po treh tednih od žalosti umrla, oče pa je, ko je ostal sam, šel za brata laika k frančiškankam v Lizbono. Deček je prišel v hišo grofouskega črednika Franca Cida v španskem mestecu Oropesa. Ostal je pri njem: najprej je bil pastir, potem pa oskrbnik posestva. Naučil se je dobro brati, pisati in računati. Cid je hotel bistrega in delavnega mladega moža prikleniti na svoj dom s tem, da mu je ponudil svojo hčer za ženo.

Janez je čutil, da ni rojen za zakonsko življenje, zato se je prijavil med prostovoljce, ki so šli nad Francoze. Njegova vojaška kariera se je končala prav bedno. Vrnil se je k prejšnjemu gospodarju, ki mu je še vedno prigovarjal, naj se poroči. Janez je spet šel k vojakom - tokrat nad Turke. Ko je bil iz vojske odpuščen, je šel pogledat domov na

Portugalsko, kjer je zvedel za materino smrt in očetov odhod v samostan. Vrnil se je v Španijo, od tam pa odšel v Afriko, da bi pomagal ujetim kristjanom in morda dosegel mučeniško kruno. Neki frančiškanski pater mu je rekel, da je v tej njegovi želji po mučeništvu preveč samoljubja. Janez je zapustil Afriko in šel v Granado.

V to mesto je leta 1537 prišel slavi pridigar Janez Avilski. Njegova pridiga je Janeza tako pretresla, da so vsi menili, da se mu je zmešalo. Zaprl so ga v norišnico, kjer je na lastni koži občutil, kako nečloveško ravnajo z bolniki. Takrat se mu je porodila misel, da bi sam ustanovil bolnišnico, kjer bi bolnikom stregli z ljubeznijo. Zamisel je kmalu začel uresničevati. Sprva so se iz njega norčevali, kmalu pa so se meščani prepričali o njegovi junaški ljubezni, kakršne so zmožni samo tisti, ki jih podpira Bog. Škof iz mesta Tivy ga je imenoval "Janez od Boga" in to ime mu je ostalo. Delo za bližnjega in sveto življenje sta Janezu pridobili mnogo odličnih in premožnih prijateljev, ki so podpirali njegova podjetja. Janez je lahko zgradil novo bolnišnico in ustanovil društvo svetnih ljudi za strežbo bolnikov, ki se je kasneje razvilo v red usmiljenih bratov.

Ko je v začetku leta 1550 hotel iz narasle reke Xenil rešiti fanta, si je nakopal pljučnico, ki je bila zanj usodna. 8. marca 1550, na svoj petinpetdeseti rojstni dan, je v Granadi umrl. Njegovo družbo bolniških strežnikov je papež Sikst V. povzdignil v red usmiljenih bratov. Leta 1630 je bil razglašen za blaženega, 1690 pa za svetnika. Papež Leon XIII. ga je leta 1886 imenoval za zavetnika vseh bolnišnic, bolnikov in bolniškega osebja.

NADŠKOF CELATA IMENOVAN ZA NUNCIJA V BELGIJI IN LUKSEMBURGU

Papež Janez Pavel II. je v sredo, 3. marca, imenoval novega apostolskega nuncija za Belgijo in Luksemburg. Novi nuncij je postal nadškof Pier Luigi Celata, dosednji apostolski nuncij v Turčiji in Turkmenistanu ter nekdanji nuncij v Sloveniji.

Nadškof Pier Luigi Celata je po rodu Italijan, rojen leta 1937. V diplomatsko službo Svetega sedeža je stopil leta 1967. Za apostolskega nuncija v republiki Sloveniji je bil imenovan 24. junija 1992. V Sloveniji je bil do februarja leta 1995, ko je postal apostolski nuncij v Turčiji. V Belgiji in Luksemburgu bo nuncij Celata nasledil nadškofa Giovannija Morettija, ki je po materi Slovenec.

POSTNI GOVORI PO RADIU TRST A

Po Radiu Trst A predvajajo tradicionalne postne govore, ki so letos posvečeni liku svetniškega lika in škofa Friderika Barage, vsak ponedeljek in petek ob 18.45. Glavnino letošnjih postnih govorov je sestavila Mira Dobravec, avtorica knjige Krplje ljubezni.

V petek, 12. marca: Etnolog in antropolog, pa vendar uničevalec vražarskih predmetov. Baraga je z veliko pozor-

nostjo in spoštovanjem zbiral etnografsko blago o Indijancih. V slovenščini in nemščini je napisal knjigo o njihovih življenjskih navadah in običajih in v domovino poslal veliko eksponatov, ki bogatijo etnografsko zbirko v Ljubljani. Ob sprejemu krščanske vere pa je od spreobrnjenec zahteval, da se v znak spreobrnjenja odpovejo starodavnim vražarskim predmetom. Dobravčeva nas opozarja, da v sodobni družbi marsikdo in tudi verni ljudje preveč verjamejo horoskopolom in podobnim stvarim.

V ponedeljek, 15. marca: Baragovo popolno zaupanje v božjo voljo.

V petek, 19. marca: Na rojake ni nikoli pozabil.

JANEZ PAVEL II. OB MEDNARODNEM DNEVU ŽENA

Prejšnjo nedeljo, 7. marca, se je sveti oče v svojem tradicionalnem nagovoru na Trgu sv. Petra spomnil tudi vseh žena, ki so praznovalle svoj praznik v ponedeljek. Zaželel si je, da bi bila tudi ta priložnost trenutek za poglobljen razmislek o dostojanstvu in pravi vlogi žensk v družini, civilni družbi in cerkveni skupnosti. Papež si namreč prizadeva za ovrednotenje pravega lika ženske, ki je prepogosto zapostavljena in zlorabljena.

OD MARIBORA DO TRSTA

V Glazerjevi dvorani Univerzitetne knjižnice v Mariboru so v sredo, 24. februarja letos, predstavili zajeto knjigo, ki nosi naslov *Od Maribora do Trsta* in je zbornik referatov na mednarodnem simpoziju *Slovenska mesta od srede 19. stoletja do prve svetovne vojne*, ki je bil v mesecu maju leta 1997 v Mariboru. Knjigo *Od Maribora do Trsta* je izdala Pedagoška fakulteta iz Maribora, uredila pa sta jo Darko Friš in France Rozman, ki sta tudi napisala uvod v knjigo.

Na simpoziju *Slovenska mesta od srede 19. stoletja do prve svetovne vojne*, ki ga je priredil Oddelek za zgodovino Pedagoške fakultete Univerze v Mariboru, je sodelovalo 29 uglednih strokovnjakov iz Italije, Slovenije in Avstrije. Predstavili so 31 referatov, ki so bili osredotočeni na raziskovanje življenja večjih slovenskih mest od srede 19. stol. do prve svetovne vojne. Znanstveniki so vzeli pod drobnogled politično, gospodarsko, kulturno, versko in vsakdanje življenje v tem času v Celju, Trstu, Gorici, Celovcu, Mariboru in Ljubljani. Simpozij je bil prvi poskus na Slovenskem, da bi kaj več zvedeli od zgodovinske stroke o življenju in delu meščanstva v teh slovenskih mestih.

V knjigo so uvrščeni vsi referati in to v treh jezikih: slovenskem, nemškem, italijanskem in seveda zaradi večje mednarodne veljave tudi v angleškem. Zanimivo je pogledati, kdo vse je iz naših krajev sodeloval na simpoziju. Tako ugotovimo, da je prof. Jože Pirjevec pisal o socialnih in nacionalnih problemih v Trstu v letih 1860-1914; dr. Branko Marušič je pisal o Gorici v tem času, medtem ko se je dr. Marta Verginella iz Trsta posvetila družbenemu vzponu slo-

venske elite na gospodarskem področju v Trstu v tem času. Časnikar in raziskovalec gospodarstva pri nas Marko Waltritsch je pisal o slovenskem gospodarstvu v tem času v Gorici, medtem ko je prof. Lojzka Braut napisala odlični esej o razcvetu slovenske kulture v Gorici. Dr. Peter Rustja je pisal o Slovencih v Trstu med narodno zavestjo in asimilacijo, Marko Waltritsch pa še o vsakdanjem življenju v Gorici. Posebno poglavje je posvečeno verskemu življenju Slovencev v tem času; prof. Franc Kralj je proučeval versko življenje v Gorici od srede 19. stoletja do prve svetovne vojne, medtem ko je dr. Angel Kosmač obdelal isto temo v Trstu.

Knjiga *Od Maribora do Trsta* je zelo lep zbornik, ki nam odkriva na novo naše kraje, saj nam prikazuje predvsem meščanstvo v tem obdobju na tak način, kakršnega nismo poznali, vsaj tako dobro ne še. V knjigi so tudi sinopsi vseh predavanj v slovenskem in angleškem jeziku.

PRAZNIK SLOVENSKE PESMI

MARKO TAVČAR

Slavnostnim koncertom jubilarov na Pomorski postaji v Trstu se je v soboto, 6. t.m., začela letošnja zborovska revija Primorska poje, ki 30 let povezuje in spodbuja zborovsko petje na širšem Primorskem na obeh straneh meje. Začela se je pravzaprav s predstavitvijo nove pesmarice oz. zbirke različnih priredb skladatelja in zborovodje Ignacija Ote, kar tudi po svoje kaže na ustvarjalnost zborovstva v zamejstvu.

Skoraj 170 zborov in pevskih skupin sodeluje na letošnji jubilejni reviji, kar potrjuje, da je važen dejavnik spodbujanja ljubiteljske zborovske dejavnosti. Povsem utemeljena je bila zato trditev predsednika Sklada Republike Slovenije za ljubiteljske kulturne dejavnosti Danijela Božiča, ki je v priložnostnem nagovoru dejal, da revija Primorska poje potrjuje široko usidranost zborovske kulture na Primorskem in da je ta široki pristop tudi pravilen, saj je prav, da so temelji široki in trdni, da se lahko na teh osnovah gradi piramida kakovosti.

Na slavnostnem koncertu jubilarov sta v imenu organizatorjev prisotne nagovorila tudi prof. Zorko Harej za Zvezo cerkvenih pevskih zborov in Ace Mermolja za Zvezo kulturnih društev, ki ob Zvezi pevskih zborov Primorske od vsega začetka sooblikuje to revijo. Med organizatorji pa je zadnja leta tudi Zveza slovenske katoliške prosvete iz Gorice. Oba govornika sta seveda poudarila nepogrešljivo vlogo, ki jo je odigrala revija v vsem primorskem prostoru. Zorko Harej je med drugim ugotavljal, da je Primorska poje družila in druži

ljudi, ki po teritoriju, zgodovini, jeziku, kulturi in civilizaciji spadajo skupaj, a jih je mednarodna politika ločila v različne upravne in politične sisteme, in da je verjetno tudi to eden razlogov, da revija kljub trem desetletjem še vedno nagovarja in privablja zbere in poslušalce.

Začela se je torej 30. zborovska revija Primorska poje. Slavnostni koncert so oblikovali zbori jubilarji, se pravi devet moških zborov, ki so nastopili že na prvi reviji, ko se je na primorskih odrih zvrstilo kakih 50 pevskih zborov in so nato redno sodelovali na tem pevskem srečanju. Prav je, da jih vsaj naštejemo. Nastopili so MoPZ Valentin Vodnik iz Doline, zbor Lijak z Vogrskega, MoPZ Tabor z Opčin in MoPZ Miren, nadalje MoPZ Fran Venturini od Domja ter zbor Soča iz Nove Gorice, pa Fantje izpod

Grmade iz Devina in MoPZ Dragotin Kette iz Ilirske Bistrice ter še MoPZ Vasilij Mirk s Proseka in Kontovela. Večer sta lepo povezovala Suzi Bardi in Janez Beličič.

Devet moških zborov in marsikdo je po koncertu ugotavljal, da spored sploh ni bil dolgočasen, kot so se mogoče bali. Povsem mirno lahko trdimo, da je bil uvodni koncert nekaj lepega in pomembnega. Bil je dokaz trdnosti in zvestobe teh devetih zborov, med katerimi je kar pet iz našega zamejskega prostora. To so zbori, ki opravljajo pomembno socialno in povezovalno ter funkcionalno vlogo ob najrazličnejših potrebah in priložnostih, se pravi, tako da so redni oblikovalci kulturnih večerov, koncertov, slavi ali žalovanj v svojem okolju. Tudi to je nepogrešljiva vloga zborovstva pri nas!

Marsikdo se je čudil, da med jubilarji ni mešanih in ženskih zborov in da bi lahko postala tudi tema sociološke raziskave. Pa je nekdo od pevcev pribil, da, tudi če ne nastopajo, so ženske zraven in tudi one imajo važen delež, če so ti zbori tridesetih nastopili. Žene ali matere stalno spremljajo delovanje teh zborov in marsikdaj tudi bistveno pripomorejo, da njihovo delovanje uspe. Kolikokrat so pevci na vajah ali nastopih, pa so one doma zaradi otrok ali drugače! Potrpeljive imajo s svojimi pevci in tudi zato je prav, da skušajo ti zbori čim bolj peti in vztrajati tudi v težkih časih.

KRITIČNA OCENA / "STORIA DEGLI SLOVENI IN ITALIA"

POMEMBNO ZGODOVINSKO DELO

LUIGI TAVANO

Objavljamo tchten zapis, ki ga je za goriški tednik *Voce Ison-tina* prispeval duhovnik in zgodovinar Luigi Tavano ob izidu knjige Milice Kacin Wohinz in Jožeta Pirjevca *Storia degli Sloveni in Italia (Zgodovina Slovencev v Italiji)*. Knjiga je 3. t.m. doživela odmevno predstavitev v konferenčni dvorani italijanske poslanske zbornice v rimski palači Valdina ob prisotnosti številnih parlamentarcev in uglednih gostov. Za slovenski prevod Tavanove ocene je poskrbel msgr. Oskar Simčič.

Trditev, s katero se zaključuje knjiga, da nima italijanska večina o slovenski manjšini skoraj nikake zgodovinske, zemljepisne in politične predstave, ali še huje, če kaj ve o njej, sloni na usedlinah več kot stoletnega zavajajočega sporocanja in sovražne propagande, - več kot dovolj upravičeno motivira izid te Zgodovine Slovencev v Italiji 1866-1998, ki sta jo sestavila za založbo Marsilio slovenska zgodovinarja Milica Kacin Wohinz in Jože Pirjevec.

Navednost, ki jo zasledimo v italijanskem okolju, združuje v sebi razne sestavine: tipično italijansko nepozornost do "tujih" kultur; krajevno nacionalistično domišljavost (zanikala je tudi nemško prisotnost, čeprav je tudi le-ta bila trdno povezana z Gorico); nepoznanje slovenskega jezika, ki se spaja z globoko slovensko bivanjsko negotovostjo. Avtorja jo omenjata v začetku in jo naslanjata

na Ivana Cankarja. Ta negotovost se družijo z močno narodno zavestjo, ki jo vsi priznavajo Slovincem. Toda ta povzroča protislovne izide, od nekega zapiranja vase do tendenčnega poudarjanja narodne istovetnosti.

Publikacijo je treba vsekakor toplo pozdraviti in nanjo opozoriti, ker predstavlja bistven doprinos k spoznanju, ki je potrebno italijanskemu okolju. Njen pravi izid pri vsenarodno znanem založniku bo povečal njeno odmevnost med ljudmi v Italiji, ki morda niti ne vedo za obstoj slovenske manjšine ali pa jo mešajo z nekim splošnim "slovanskim svetom".

Skrbna zgodovinska sinteza, razdeljena na tri obdobja, 1866-1915, 1915-1945, 1945-1997, predstavlja, po mojem mnenju, veljaven pripomoček za kritično rekonstrukcijo razvoja dogodkov in problemov, ki so nedeljivi del skupne zgodovine naše dežele (namenoma ne uporabljam izraza Julijska krajina zaradi njegove vedno manjše odmevnosti oz. upravičenosti s celostnega zgodovinsko-zemljepisnega vidika). Nudi se nam rekonstrukcija, ki nas povezuje s celotno mrežo deželnih dogodkov tako na notranji kakor na zunanji politični ravni, povezani z velikimi mednarodnimi problemi, ki so se odigrali na ramah tukajšnjih ljudi.

PODATKI, KI JIH JE TREBA POZNATI

Prikaz nudi priložnost, da ponovno razmislimo o važnih prehodih, ki so jih tu v tem stoletju doživljali Italijani, Furlani, Slovenci. Obenem nam odpira pogled tudi na dogodke, ki so malo znani ali pa jih ni deželno zgodovinarje pravilno ocenilo, če

gledamo na italijanske publikacije. Rad bi navedel kak primer. V izselitvenem pojavu, ki je prizadel slovensko in hrvaško ljudstvo v mejah kraljevine Italije od 1918 dalje, je celih 105 tisoč oseb zapustilo svoje domove med dvema vojnoma: 70 tisoč se jih je izselilo v Jugoslavijo, 30 tisoč v Južno Ameriko, 5 tisoč v druge države. Omenim naj tudi zapleteno politično dejavnost, ki so jo Slovenci izvajali v Italiji, tako javno kakor konspirativno. Velja opozoriti tudi na zadržanje, ki so ga zavzeli Slovenci prej do Zaveznikov, nato pa do Svobodnega tržaškega ozemlja. Mislim tudi na Informbirojevsko izobčenje leta 1948 in na posledice, ki niso bile zgolj politične, za tisoče ljudi. V mislih imam tudi razvoj odnosov med Slovenci in Italijani, ki ga kaže primer Hreščak in obeh Pahorjev.

Sestava sledi organsko in artikulirano slogu zgodovinskih priročnikov. Dokumentarne navedbe so iz prve roke, kar je opazno tudi pri opombah. Zlasti skrbno je podan mednarodni okvirni kontekst (pri tem odseva priznana Pirjevčeva kompetenca). Osebnosti bi si želel kaj več o kulturni zgodovini Slovencev (čeprav je v knjigi zaznamovana). Po mojem se je odkazal politični zgodovini morda čezmeren prostor.

Upravičeno in razumljivo je dejstvo, da avtorja "bereta" dogodke in vprašanja "kot Slovence". A zato se mi zdi dopustno kako vprašanje o kriterijih, s katerimi presoja problema širšega dometa, ki so danes predmet koristnega zgodovinskega razpravljanja.

DALJE PRIHODNJIČ

SSG; MARKO SOSIČ NOVI RAVNATELJ

Novoizvoljeni Upravni svet (predsednik Filibert Benedetič, podpredsednik Livij Valenčič, blagajnik Igor Komel, tajnik Marij Čuk, Igor Gabrovec, Maja Lapornik in Zora Tavčar) Slovenskega stalnega gledališča je na svoji drugi seji sprejel nekaj pomembnih odločitev. Ugodil je prošnji dolgoletnega ravnatelja in umetniškega vodje SSG Miroslava Košute za upokoje, ki je nastopila 1. t.m. Kljub temu bo dr. Košuta še do konca sezone sodeloval s SSG in uredil zgodovinski zbornik. Za novega ravnatelja in umetniškega vodjo pa je Upravni svet imenoval Marka Sosiča. Upravni svet SSG se zahvaljuje Miroslavu Košuti za dolgo vztrajanje v tržaškem gledališču, s katerim je prebrazil mnogotere finančne viharje, a mu tudi zagotavljal umetniško rast in potrjeval njegovo neprecenljivo poslanstvo med Slovenci v Italiji kot tudi v celotnem slovenskem kulturnem prostoru. Novemu ravnatelju Sosiču pa želi veliko ustvarjalnega navdih. Novoizvoljeni upravitelji bodo v prihodnjih dneh imeli številne sestanke s predstavniki oblasti v Italiji in Sloveniji, da bi zagotovili Slovenskemu stalnemu gledališču mirno plovbo, predvsem pa omogočili igralskemu in tehničnemu ansamblu nemoteno delo.

ŠE EN USPEH NAŠIH ZBOROV

V petek, 26. februarja, je v gledališču v Kopru potekal nagradni koncert za peto tekmovalje radijskih posnetkov revije Primorska poje 98. Nastopili so štirje zbori: Komorni ženski zbor Iskra pod vodstvom Ambroža Čopija, APZ Vinko Vodopivec Ljubljana, ki ga vodi Katja Kovač, Komorni zbor Ipavska Vipava pod vodstvom Matjaža Ščeka in MePZ Hrast iz Doberdoba pod vodstvom Hilarija Lavrenčiča. Zbori so bili na tekmovanju razdeljeni v tri kategorije: A) zbori z obveznim programom, B) zbori s prostim programom in C) zbori, ki izvajajo izrecno ljudske pesmi. Razveseljivo je, da sta se v B kategoriji uvrstila na prvo mesto dva zamejska zbor. Med ženskimi zbori je prvo nagrado prejel ŽPZ Musica noster amor iz Trsta, ki ga vodi Tamara Stanese (92,6 točk). Med mešanimi zbori pa je zmagal in tako prejel novo odličje MePZ Hrast iz Doberdoba z 90,1 točkami. Naj pripomnimo, da je to že drugič, saj sta lani na istem tekmovanju dosegla ravnotako prvo mesto. Za moške zbere pa prve nagrade niso podelili. Zboroma in dirigentoma najtopleje čestitamo!

PREDSTAVITEV V ŠTANDREŽU

PREDOKUS MOGOČNEGA PRIKAZA ŠKOFJELOŠKEGA PASIJONA

IVA KORŠIČ

V sredo, 3. marca, je bila v župnijskem domu A. Gregorčič v Štandrežu predstavitev izvedbe Škofjeloškega pasijona, ki bo po več kot 200 letih spet zaživel v vsej svoji izvorni veličastnosti v sedmih ponovitvah, ki si bodo sledile v slikoviti Škofji Loki od 27. marca, ko bo premierna uprizoritev, do velikonočnega ponedeljka, 5. aprila. Ponovitve bodo v popoldanskih in večernih urah; slednje bodo še posebno sugestivne, ker jih bo obsevala svetloba bakel, na oknih hiš pa bodo gorele sveče.

Škofjeloški pasijon je najstarejše ohranjeno dramsko besedilo v slovenskem jeziku, ki ga je v nad tisoč nerimanih verzih (facsimile je bil izdan leta 1972) leta 1721 napisal p. Romuald (Lovrenc) Marušič, rojen v Štandrežu leta 1676. To veličastno procesijo, ki je potekala po loških ulicah na veliki petek (izpričana za leti 1727 in 1728), so izoblikovali loški cehi in prebivalci okoliških vasi.

PD Štandrež je v svojo sredo povabilo dva predstavnika pripravljalnega odbora te velikopotezne pobude pri občini Škofja Loka: slavista, etnologa, specialista za ljudsko gledališče in režiserja postavitve Marjana Koklja ter študenta Klemena Štiblja, člana promocijske komisije. Kokelj je izčrpno, z iskrenim zanosom, v katerem smo začutili pristno, občutljivo predanost zastavljenemu cilju, ki je lastna le amaterskim navdušencem, orisal, kako bo potekala ta nenavadna "predstava", ki ima poleg globoke verske vsebine tudi pomemben kulturni odmev. Povedal je, koliko težav je bilo treba premostiti (na gluha ušesa so naleteli na ministrstvu za kulturo in pri raznih političnih silah), preden se je zamisel končno uresnila. Sam posveča projektu že petnajst mesecev, vaje pa potekajo šest mesecev. Kot je znano, bo sodelovalo več kot 600 nastopajočih in med

njimi bo tudi nad 80 konjenikov. Vsi izvajalci so amaterji iz loških in okoliških društev. Slabi dve uri trajajoča predstava bo potekala na štirih prizoriščih (gledalci bodo seveda videli vse prizore) in se odvijala kot živi film na prenosnih in premičnih odrih. Sestavljena je kot v izvorniku iz trinajstih pretresljivih slik, ki prikazujejo zgodbo človeštva od Adama in Eve do Kristusovega trpljenja. V pasijonu je pač posejano veliko simbolike, ki se odraža že v izvornih barvah, uporabljenih za lepake, plakate in zgibanke, izdane ob tem dogodku, in pa seveda v simbolu, ki označuje Škofjeloški pasijon. Osnovne barve so tri: bela - ranljivost, nedolžnost; rdeča - kri, Sv. Duh, in črna - hudič, spokornost.

Pri tem ogromnem delu so ljubiteljskim zagnancem nudili pomoč tudi nekateri strokovnjaki, med temi Jože Faganel, ki je poskrbel za transkripcijo besedila in lektorstvo; Tone Potočnik, ki je napisal glasbo - mešanico koral in ljudske glasbe -, kajti v originalu je ni. Kostume, preproste kute in razkošne baročne obleke, pripravlja kar osemnajst šivilj pod vodstvom kostumografke Nade Satner; za ozvočenje skrbi Andrej Mison. Poklicna igralka Metoda Zorčič je posredovala igralcem odrske izkušnje.

V času predstav bodo škofjeloški gostinci ponujali tipične stare jedi v skodelicah, ki so jih izdelali prav za to priložnost. Obrtniki in gostinci so se namreč pobliže srečali s starimi obrtni in s srednjeveško kuho na posebnih tečajih, pri katerih je strokovno plat nudil etnolog Janez Bogataj.

Ker bo ta prireditev nekaj izrednega ne samo za Škofjeloško, ampak za celotno Slovenijo, je vredno, da si jo ogledamo tudi zamejci (informacije nudijo razne turistične agencije), saj je bil p. Romuald naš rojak. Prireditelji sicer upajo, da se bo velika predstava periodično ponavljala.

VONJ PO MORJU V SLOVENSKEM ETNOGRAFSKEM MUZEJU V LJUBLJANI

SLOVENSKI ČLOVEK IN MORJE

IVAN ŽERJAL

V četrtek, 4. marca, so v novih razstavnih prostorih Slovenskega etnografskega muzeja v Ljubljani odprli razstavo *Vonj po morju - Slovensko morško ribištvo med Trstom in Timavo skozi stoletja*.

Razstavo - ki je že bila na ogled na Tržaškem in o kateri smo že poročali - je pripravil tržaški pomorščak in raziskovalec, kapitan Bruno Volpi Lisjak, avtor knjige *Slovensko pomorsko ribištvo skozi stoletja od Trsta do Timave*, ki je izšla leta 1995 pri založbi Mladika v Trstu in doživela velik uspeh. Cilj knjige in razstave je bil ponovno odkriti v bistvu pozabljen del naše zgodovine in kulturne dediščine. Slovenci namreč pogosto pozabljamo, da smo v stoletjih vedno imeli življenjski odnos z morjem, in to ne na tistem delu obale, ki je danes pod oblastjo Republike Slovenije, temveč na tistem obalnem področju od Trsta do izliva Timave, ki je danes pod Italijo. Gre za slovensko etnično ozemlje, na katerem so se z ribištvom in ribolovom ukvarjali izključno Slovenci. Sedaj je priložnost, da ta del naše kulturne dediščine ponovno odkrijemo in ovrednotimo, saj - kot je na odprtju dejal Bruno Volpi Lisjak - je v dobi globalizacije rešitev za mali narod le v kulturi in zgodovini. Razstava hoče tudi spodbuditi zamisel o postavitvi stalne muzejske zbirke oz. ribiškega muzeja na Tržaškem, o stalni zbirki pa razmišljajo tudi v Ljubljani.

Razstava *Vonj po morju* je razdeljena na dva dela: v etnološki del spadajo razstavljeni predmeti (mreže, sidra, vesla, jadra, noži, igle, svetila idr.), ki so jih dale na razpolago nekdanje ribiške družine s Kontovele, iz Sv. Križa in Nabrežine, zatem modeli in tipi čolnov, ki so jih uporabljali naši ribiči, pa še originalni

model čife - najmanjšega ribiškega čolna - in velika čupa, ki so jo izdelali lani ob 20-letnici Jadranskega kluba Čupa iz Sesljana. Zgodovinski del pa je podan na panojih: gre za šestdeset dokumentov, ki segajo v preteklost do leta 1584, in dvajset slik z ustreznimi napisi in pojasnili. Iz tega si obiskovalec ustvari sliko razmer, v katerih so delovali ribiči. Posebej je treba tu omeniti lov na tune, opis čupe, delovanje ribiške zadruge v Sv. Križu, boje s Čozoti (ribiči iz Chioggie) ter razmere pod avstroogrsko in pozneje pod italijansko oblastjo (le-ta si je na vse načine prizadevala, da uniči domače ribištvo v korist italijanskega).

Razstava v etnografskem muzeju sredi slovenske prestolnice in množična udeležba na njenem odprtju sta dokaz, da v slovenski javnosti vendarle obstaja veliko zanimanje za odnos slovenskega človeka do morja. Odprtja se je udeležilo tudi močno predstavništvo iz zamejstva:

od članov JK Čupa, sponzorjev, predstavnikov založbe Mladika pa do moškega in dekleškega zbora Vesna iz Sv. Križa, ki sta s svojim nastopom popestrila večer. Poleg Lisjaka so spregovorili še slovenski konzul v Trstu dr. Zorko Pelikan, državni tajnik pri slovenskem kulturnem ministru Silvester Gabršček in direktorica Slovenskega etnografskega muzeja mag. Inja Smerdel. Odprtja se je udeležilo tudi italijanski veleposlanik v Sloveniji Massimo Spinetti.

Razstavo v prostorih Slovenskega etnografskega muzeja si bo mogče ogledati do 28. marca, nakar se bo preselila v Tehniški muzej Slovenije v Bistru pri Vrhniki, kjer bo na ogled od 6. aprila do 2. maja.

MARKO JAKSE DEMONSKI ANGEL

To je slikar za vse tiste, ki se ne sprenevedate in iščete resnico, brez vsakega kompromisa. Marko Jakše se je na svojih zadnjih razstavah v Ljubljani predstavil kot pripovedovalec, figuralik, ilustrator duhovnega stanja našega trenutka. Šokantno prikazuje mučno ujetost v eksistenco, sladko grozo, prikriti sata nizem, dvojnost, shizofrenijo: vse je v redu in vse hkrati narobe. Zlasti v podobi *Gesù, ti amo* poizkuša razkriti temeljno travno: spolno zavrtost. Slednja podoba je za tradicionalnega Slovenca neverjetno bogokletna, osupljiva. Mladi slikar je tukaj na neki način preroški: kaj sploh početi z lastnim libidom, človek je do brez smisla utrjen od spolnega uživanja, zlorabljanja samega sebe. Opozorilo nad določeno odsotnostjo vrednosti in civilno moralnega kodeksa spolnega življenja! Nezmožnost združevanja duhovnosti in telesnosti! Jakše nastopa tokrat bolj kot nosilec svoje osebne življenjske vsebine in ne kot slikar v oblikovnem smislu: to je slikarstvo kot egotrip, refleksija sebe, je srečni slikar brezizhodnosti.

PAVEL BRAČKO

PODLISTEK

NAŠI LIPICANCI (5)

DANILO RUSTJA

Po 8. septembru 1943 so Lipico zasedli Nemci. Ti so 10. oktobra istega leta celotno čredo konj preselili v Hostinec na Češko. V čredi je bilo 179 osebkov (žrebcev, žrebic in žrebičev). S konji je tja odpotovalo tudi služnostno osebje (17 ljudi). Odpeljane so bile tudi rodovniške knjige pasme. V Hostinec so Nemci pripeljali tudi lipicance iz Demir Kapje v jugoslovanski Makedoniji, lipicance iz Pibera v Avstriji, konje arabske pasme iz Dušanova pri Skopju in one iz kobilarne Janov na Poljskem. 15. maja 1945 so Američani, pred sovjetsko zasedbo, umaknili vse konje iz Hostinca in jih prepeljali v Schwarzenberg na Bavarskem. Američani so od lipiške črede vzeli enega žrebca in pet žrebic, štiri lipicanske žrebice iz Demir Kapje in tri žrebice iste pasme iz Pibera ter vse konje arabske pasme iz Dušanova in jih odposlali v Mansbach na Bavarskem. Od teh so jih par vzeli za svojo uporabo, ostalo je bilo vrnjeno v kraje, od koder so izhajali. Tako je nekaj tistih konj po vojni le prišlo nazaj v Lipico.

Proti koncu maja 1945 so Američani konje predali v oskrbo poveljniku Višje španske jahalne šole na Dunaju, polkovniku Podhajskemu, ki je ukazal preselitev konj v Scharding, kamor so konji prispeli 31.5.1945. Novembra istega leta so bili konji pre-

meščeni v St. Martin bei Ried. Decembra 1947 je angloameriška vojaška uprava vrnila Italiji 109 lipiških konj in pa rodovne knjige pasme. Italija seveda ni konj vrnila v Lipico, ker je ta prešla pod Jugoslavijo. Poslala jih je v kobilarno Fara in Sabina v provinci Rieti. Seveda konji tam niso imeli bodočnosti in se bodo oziroma so se izgubili.

Pod nemško zasedbo so bile stavbe kobilarne urejene. Uporabljali so jih za živino, ki so jo rekvirirali ali naropali po našem podeželju. V Lipici je bila nastanjena tudi veterinarska četa nemške vojske s svojimi vojaškimi konji. Maja 1945 so Lipico zasedle jugoslovanske čete, za njimi so pa tja prišli Angleži, ti so jo spremenili v oporišče za svoje motorizirane enote. Angleži so se tam obnašali kot pravi vandali. Trgali so lesne ploščice iz hlevskih podov, sekali stoletne hraste in vse uporabljali za kurjavo. Marca 1947 so Angleži zapustili Lipico, a v oktobru je Lipica prešla pod Jugoslavijo. Že v decembru so se vrnili v kobilarno nekateri lipiški konji, in sicer žrebec Siglavy Slatina II., dalje tri žrebice (Capra, Dubovina in Sistina), triletni žrebec (Favory Sistina), štiriteltni žrebec (Capriola, Canizza, Slavina in Stenka), dalje še zelo mlad žrebiček (Neapolitano Capra) in tudi mlada žrebička (Dubovina II.). Dalje so pripeljali še 15 konj raznih starosti iz Demir Kapje v Makedoniji. Pri-

spela sta tudi dva konja iz Mansbacha na Bavarskem. Neapolitano Capra je takoj po prihodu poginil, dva plemenjaka so pa poslali v neko kobilarno v bližini Litije.

Proti koncu 1947 je bilo v Lipici 23 konj lipiške pasme, s katerimi so pričeli obnovo pasme. Kobilarna je bila takrat pod upravo Beograda. Dne 1.1.1950 je Lipica prišla pod upravo Ljubljane, Beograd ji je pa za zameno odvezl 33 konj, ki so prej prišli iz Demir Kapje, in jih poslal v Kutjevo na Hrvaško. Novo vodstvo si je pomagalo tako, da je kupilo v Slavoniji deset žrebic in štiri žrebičke lipiške pasme ter si je izposodilo v Djakovu na Hrvaškem triletnega žrebca. Čreda se je polagoma krepila. Leta 1952 so kupili v Kutjevu še 11 žrebic za razplod. Posebna slovenska komisija je iz pasme izločala vse osebe, ki niso odgovarjali standardu pasme. Počasi se je kobilarna dokopala do žrebcev predstavnikov vseh šestih družin z moške strani (Pluto, Conversano, Maestoso, Favory, Neapolitano in Siglavy). Pridobili so tudi precej predstavnic družin, v katere se deli pasma po ženski strani. Konji ne hodijo več na šolanje na Dunaj, vadijo se doma. Šola je stroga. Enaka šola (Visoka španska jahalna šola) obstaja še vedno na Dunaju. Avstrijska vlada vzdržuje kobilarno v Piberu samo zaradi tradicije in pa zaradi Visoke jahalne šole na Dunaju. Lipica za slovensko ekonomijo ne pomeni veliko, ji je celo v breme. Vendar tudi mi - kot Avstrijci - moramo biti ponosni na preteklost in čuvati to, kar spada v zgodovino naših krajev.

KONEC

SREČANJE S TRŽAŠKIMI VERNIKI

SRBSKI PATRIARH PAVLE PRIHAJA V TRST

V soboto, 13., in nedeljo, 14. marca, se bo v Trstu mudil patriarh srbsko-pravoslavne Cerkve Pavle, ki se bo srečal s tukajšnjo srbsko-pravoslavno skupnostjo v okviru obiska po Italiji, Sloveniji in Hrvaški. Patriarha bosta spremljala škofa iz Niša in Šabca, Irinej in Lavrentije. V soboto, 13. marca, bo patriarh Pavle skupaj s srbsko-pravoslavnim metropolitom za Italijo, Slovenijo in Hrvaško Jovanom vodil obred slovesnih večer-
nic, naslednji dan, v nedeljo, 14. marca, pa bo daroval slovesno mašo. Med svojim obiskom v Trstu se bo patriarh

Pavle srečal tudi s tržaškim škofom, msgr. Evgenom Ravignanijem, in s predstavniki drugih veroizpovedi, ki so prisotne v tržaškem mestu. V nedeljo popoldne bo patriarh s spremstvom odpotoval v Ljubljano.

Tržaški obisk patriarha Pavleta sodi v okvir priprav na jubilejno leto 2000, obisk v Ljubljani in Zagrebu pa bo posvečen tudi prizadevanjem pravoslavne Cerkve za zblíževanje, pomiritev in normaliziranje odnosov, ki so se pretrgali zaradi vojne na Balkanu.

ZA REŠITEV GLASBENE MATICE JE POTREBNA TUDI SOLIDARNOST MANJŠINE

IVAN ŽERJAL

V petek, 5. marca, je bil v Prosvetnem domu na Opčinah izredni in redni občni zbor Glasbene matice. Na njem so najprej sprejeli nekatere statutarne spremembe, da bi se prilagodili novim zakonskim predpisom, večji del občnega zbora pa je bil posvečen obravnavi hudega finančnega stanja, v katerem se je znašla ustanova, in volitvam novega upravnega in nadzornega odbora ter razsodišča.

FOTO KRONA

O zaskrbljujočem položaju Glasbene matice smo poročali že v prejšnjih številkah. Naj tu samo omenimo, kako se je prispevek dežele Furlanije-Juljske krajine zmanjšal za okoli sto milijonov. Od milijarde in dvesto šestdeset milijonov lir je prišel na milijardo in stošestdeset milijonov, in to tako za šolsko kot za koncertno dejavnost. Vsota, ki jo je GM doslej prejela, pa je šla v celoti za šolsko dejavnost, ker so za koncertno dejavnost sredstva prihajala posebej. Tako je osebe šole (skupno 26 ljudi med profesorji in ostalimi uslužbenci) že tri mesece brez plače. Dejavnost je krita le do 15. junija. Tisti dan bo šola zaprla svoja vrata, osebe bodo odslovili, kako bo šlo naprej, pa je neznanka. Poleg tega je treba omeniti, da bremeni blagajno Glasbene matice tudi primanjkljaj v višini okoli 550 milijonov lir. Preko krovnih organizacij Slovenske kulturno-gospodarske zveze in Sveta slovenskih organizacij pa je prišla pomoč iz matične Slovenije, ki pa žal ne zadošča. Zagotovila, ki jih je prejšnji teden dal deželni odbor za šolstvo Franzutti tako predstavnikom GM kot tudi predsednikom SKGZ in SSO, so le delno olajšala položaj.

To stanje je v svojem poročilu nazorno podal predsednik upravnega odbora dr. Drago Štoka, ki se je dotaknil tudi drugega perečega vprašanja. Proces tako imenovane publicizacije GM, se pravi poddržavljenja dela šole, ki bi postala samostojna sekcija v okviru tržaškega konservatorija Tartini, je namreč zaustavljen. Odlok o ustanovitvi slovenske sekcije konservatorija je bil že pripravljen, manjkalo je le ministrov podpis, pa se je vse ustavilo.

Pri GM menijo, da je do tega prišlo zaradi predstavitve in obravnavanja Masellijevega osnutka za zaščito slovenske manjšine, ki pa je tudi običal na mrtvem tiru. Dr. Drago Štoka je pri tem izrazil bojazn, da se bo vsa zadeva zavlekla v nedogled, Glasbena matica pa je verjetno tudi predmet barantanja med manjšinami na relaciji Rim-Ljubljana. Pri tem bi po njegovem mnenju Slovenija morala biti odločnejša, ko gre za pravice njene manjšine v Italiji. Če vprašanje ne bo rešeno že v tem šolskem letu, bodo pri GM prisiljeni stopiti na pot težkih finančnih posegov, z rezanjem in klestenjem. V zadnjih dveh letih pa se je število učnih moči že zmanjšalo za devet ljudi. Zato bo moral novi upravni odbor napeti vse sile, da se stanje normalizira in da pride čimprej do ustanovitve samostojne slovenske sekcije tržaškega konservatorija, tudi s spremembo 15. člena Masellijevega osnutka.

To možnost so v svojih posegih omenili tudi predsednika SKGZ in SSO Rudi Pavšič in Sergij Pahor ter tržaški občinski svetovalec in pokrajinski tajnik Slovenske skupnosti Peter Močnik. Poleg tega sta Pavšič in Pahor poudarila pomen manjšinske solidarnosti, saj je stvari treba reševati tudi znotraj manjšinske organiziranosti. Pri tem pa je Pavšič dejal tudi, da mora GM oblikovati rezervni načrt v primeru najhujšega. Pahor je bil še bolj neposreden in je omenil - čeprav, kot je sam rekel, "ad absurdum" - možnost klestenja in oblikovanja sanacijskega načrta, ki bo temeljil na sredstvih, ki so dana. Sicer ni mogoče kriviti krovnih organizacij za nastali položaj, saj se je vsota, ki prihaja iz Slovenije, zmanjšala, sredstva so

že vnaprej porazdeljena in nakazana, SKGZ in SSO pa sta samo posrednika teh sredstev (veliko ogorčenje je povzročil podatek, da je od šestih milijard, ki prihajajo iz Slovenije, namenjenih Glasbeni matici le 160 milijonov).

Pavšičeve in Pahorjeve besede so naletele na zelo ostro reakcijo. Posebno oster je bil v svojem posegu Janko Ban, ki je dejal, da bi morali biti SKGZ, SSO in Urad za Slovence v zamejstvu in po svetu trdni temelji, na katerih naj sloni GM, a to niso. Pri GM pa je treba paziti na tri dejavnike: na vzgojno, saj gre tu za otroke, ki se šolajo v slovenskem okolju in ki ohranjajo tako narodno zavest; na socialnega, saj mora biti to ustanova tudi z nekimi socialno urejenimi cilji; na umetniškega, saj ne smemo zmanjšati umetniškega uveljavljanja. Zato si nihče ne more misliti na rezanje, nasprotno, potrebna so sredstva za odpravnine, za kritje primanjkljaja in za nove pobude. Nasploh pa je bilo vzdušje na občnem zboru precej nenaklonjeno do SKGZ in SSO, saj so udeleženci izrazili zahtevo, kot je dejal eden izmed razpravljalcev, naj ravno krovni organizaciji konkretizirata neko rešitev. Potrpljenje pa sta izgubila tudi Pavšič in Pahor: prvi se je vprašal, komu naj vzame sredstva, ki so potrebna GM, drugi pa se je vprašal, kaj se je delalo v preteklosti, ko so kar čez noč jemali ljudi v službo, ne da bi imeli pogoje za to. Težko stanje, v katerem se nahaja GM je - razumljivo - tudi prispevalo k temu, da je bila 90-letnica, ki jo ustanova praznuje prav v letošnjem letu, le bežno omenjena (osrednja proslava bo letos jeseni v prenovljenem Kulturnem domu v Trstu).

Udeleženci občnega zbora so posebej poudarili tudi potrebo po združevanju slovenskega glasbenega šolstva v Italiji. Pri tem naj omenimo poseg predsednika Slovenskega centra za glasbeno vzgojo Emil Komel iz Gorice Martina Srebrnič, ki je povedal, da so pri centru Komel načelno za združitev, da pa hočejo tudi ohraniti svojo samostojnost. Sicer že poteka pogovori v zvezi z združevanjem, Srebrnič pa je omenil tudi možnost ustanovitve nekakšne zveze glasbenih šol.

Na koncu so udeleženci občnega zbora izvolili tudi nov upravni odbor in razsodišče ter dopolnili nadzorni odbor. V upravnem odboru bodo tržaško pokrajino zastopali Zdenko Floridan, Boris Mihalič, Primož Možina, Drago Štoka, Janko Ban in Fulvija Premolin. Predstavnika goriške pokrajine bosta Elda Nanut in Edmund Košuta, za videmsko pokrajino pa bosta v odboru sedela Živa Gruden in Rudi Bartaloth. Novi član nadzornega odbora bo Evald Crevatin, v razsodišču pa bodo sedeli Gojmir Demšar, Silvan Križmančič in Aleksander Vodopivec. Znotraj odbora bodo izbrali predsednika, tajnika in druge funkcije, predvsem pa si bodo morali dodatno zavhati rokave, da se naša osrednja glasbena ustanova izvleče iz stanja, v katerem se nahaja. Ne more nam biti namreč vseeno, kako bo s šestindvajsetimi uslužbenci in njihovimi družinami, če se zgodi najhujše, pa tudi ne, kako bo s tistimi 653 gojenci, ki obiskujejo šolo v letošnjem šolskem letu v vseh treh pokrajinah (lani jih je bilo 719).

Katastrofa pa bi tudi bila, ko bi se zreducirala tista kakovostna umetniška ponudba, ki jo je GM v letih znala oblikovati in predstaviti, tako da je postala zelo pomemben dejavnik kulturnega ustvarjanja v deželi Furlanije-Juljski krajini.

Omeniti je treba tudi, da se je v ponedeljek, 8. marca, sestal tržaški občinski svet, na katerem je bil govor tudi o položaju GM. Svetovalci Močnik, Berdon, Dolenc, Canciani, Decarli, Chicco, Venier, Russignan, De Rosa in Magnelli so pozvali župana Riccarda Illyja, naj pismeno poseže pri šolskem ministru Berlinguerju, da se deblokira postopek sprejetja odloka o ustanovitvi slovenske sekcije konservatorija Tartini z ustreznim vladnim amandmajem, ki bi spremenil 15. člen Masellijevega osnutka. Stranka Slovenske skupnosti pa je prejšnji teden opozorila na stanje GM tudi predstavnika slovenskega parlamenta Janeza Podobnika in predsednika komisije za Slovence v zamejstvu in po svetu Marjana Schiffrerja.

8

ČETRTEK
11. MARCA
1999

VEČER DSI NA ULICI DONIZETTI

SLOVENSKI PREVOD MURVE FABIANIJEVIH

V ponedeljek, 8. marca, so na tradicionalnem večeru Društva slovenskih izobražencev predstavili slovenski prevod knjige Renata Ferrarija *Murva Fabianijevih* s podnaslovom *Stoletje miru na Krasu*, ki je pred kratkim izšla pri založbi Mladika v Trstu.

Ferrarijevo delo opisuje ljubzensko zgodbo med dekletom iz tržaške dobre družbe, Charlotte von Koffler, in kraškim posestnikom Antonom Fabianijem v prvi polovici 19. stoletja. Iz njunega zakona se je rodilo štirinajst otrok. Dvanajst jih je preživel, med njimi pa je bil tudi slavni arhitekt Maks Fabiani. Knjiga Renata Ferrarija (samega potomca Fabianijevih) je izšla pred več kot dvajsetimi leti z izvirnim naslovom *Il gelso dei Fabiani* in podnaslovom *Un secolo di pace sul Carso*, vse doslej pa je manjkal slovenski prevod. Zanj je poskrbela Evelina Umek, ki je po splošnih ocenah to delo opravila lepo in mojstrsko.

Večer v Peterlinovi dvorani se je začel z uvodnim pozdravom predsednika DSI Sergija Pahorja, ki je dejal, da je založba Mladika z izdajo prevoda Ferrarijeve knjige opravila kulturno delo. Knjiga, je dejal Pahor, predstavlja del tržaške preteklosti, predstavlja tudi določeno tržaško miselnost in otožnost nad sožitjem, ki je vladalo v preteklosti v naših krajih. Jože Hočev var, sicer bivši ravnatelj in urednik založbe Lipa iz Kopra, je v svojem daljšem posegu orisal zgodovino Štanjela in Kobdilja, pa tudi zgodovino rodbine Fabianijevih, ki se je v Kobdilju priselila že v srednjem veku iz Italije in se tu poslovenila. Fabianijevi so prinesli določeno prosperiteto na Kras. O sami knjigi, ki nosi naslov po veličastni murvi, ki že petsto let krasi dvorišče pred Fabianijevo hišo v Kobdilju, je Hočev dejal, da se prijetno bere, čeprav bi avtorju lahko očitali določeno konservativnost zaradi obsojanja romantike in družbenih sprememb. Je idilična, saj govori o ljubzenski zgodbi, pre-

vod Eveline Umek pa je sijalen. Sama prevajalka je v svojem posegu dejala, da je to delo opravila z veseljem, in pri tem na kratko orisala probleme, na katere lahko naleti prevajalec. Pri prevajanju jo je nekoliko zbadlo, da je pri avtorju našla tudi tisto miselnost, ki jo dobiš tudi pri Italijanu, naklonjenemu Slovincem, ki nam krati identiteto. Tu se ji je zdel avtor nekoliko površen. Vsekakor so opisi Krasa zelo lepi in slikoviti. Tu gre pravzaprav za veliko Ferrarijevo ljubezen do Krasa. S svojim delom je tudi skušala dokazati, kako so Slovenci živeli od Trsta in Trst od Slovencev.

Knjiga *Murva Fabianijevih* bi bila morala že zdavnaj biti prevedena v slovenščino, a tisti, ki je to svojčas predlagal (tu sta bili omenjeni založba Lipa in Slovenska matica), ni naletel na kdovekakšno razumevanje. Sedaj pa imamo Slovenci končno prevod dela, ki je sad truda, kot je dejal prof. Pavle Merku, velikega privrženca sožitja med različnimi narodi in ljudmi, in iz katerega izhaja mnogoplastno pričevanje ljubezni do Charlotte Fabiani, pa tudi do Štanjela, rodbine Fabianijevih, Štanjela, Kobdilja, Krasa in Trsta.

IŽ

KRAŠKI OVČARJI / POGOVOR Z ALJOŠO SAKSIDO

TRENUTEK "PRAVEGA" KONCERTA NAPOČI, KO JE SKUPINA PREPRIČANA, DA NEKAJ RES LAHKO POSREDUJE

MATJAŽ RUSTJA

Čeprav se je letošnje leto 1999 komaj začelo, je vaš curriculum že kar zavidljivo založen z dvema izrednima uspehoma. V začetku januarja ste organizirali (in na njej tudi nastopali) pobudo Border music, v začetku februarja pa ste dosegli prvo mesto na deželni finalu Arezzo Wave...

Točno tako. Pod pokroviteljstvom tržaške občine smo organizirali v gledališču Mielu v Trstu dva glasbena večera, na prvem je bila na sporedu resna glasba, saj so nastopili vokalno-instrumentalna skupina Nomos, ansambel Evasion in seveda Kraški ovčarji. Drugi večer pa je bil obarvan bolj v punk, rock in metal glasbo (nastopile so skupine Charge, Moron Brothers, Hedonist in No Comment). Bilo je izredno zanimivo, ker smo predstavili slovenske zamejske glasbene skupine v samem središču mesta. Naj poudarim še, da je občina dala na razpolago omejeno število večerov v sklopu pobude Palcoscenico giovani in med poslanimi prošnjami so sprejeli tudi našo. Za tekmovalno Arezzo Wave pa so se začele priprave v decembru 1998, ko smo poslali organizatorjem posnetek na kaseti. In že takrat se je začelo tekmovalno, izbrali so 90 skupin v naši deželi. Mi smo najprej igrali v Trstu (v januarju), v tržaški pokrajini je bilo izbranih 25 ansamblov, le štirje pa so se rešili. Deželni polfinale je bil v Pordenonu (v začetku februarja), kjer je nastopalo 24 skupin na dveh večernih koncertih, od teh so izbrali deset. Deželni finale pa je bil v Vidmu v drugi polovici februarja. Žirijo za vse te nastope so sestavljali najmanj trije člani (časnikarji, organizatorji in glasbeniki), ocenjevali pa so glasbo in tekst, tehniko igranja in scenski nastop. Mi smo igrali v glavnem balkanske pesmi v hrvaščini, nekaj pa tudi slovenskih (npr. Fraska). Natečaj je bil namenjen skupini različnih zvrsti, glasbeni spekter je segal od new-age do trash ali hard-core zvrsti, tako da smo mi upali v polfinale, sploh pa ne v finale in toliko manj v zmago. V skupnem seštevku smo si priborili največ točk, tako da nas čaka v začetku poletja državni finale v Arezzu, kjer bo nastopalo približno 20 skupin.

Od kod pa odločitev, da se podaste na pot balkan-rock glasbe? Menda so vaši začetki nekje drugje.

Kot že omenjeno, smo začeli igrati v letu 1994, konec 1997. leta pa smo prevzeli zvrst balkan rock. Začeli smo

V Nabrežini blizu Trsta, kjer je nepozabni Igo Gruden doma, pesni in igra glasbena skupina Kraških ovčarjev, ki prav tako, kakor domači Igo, nosi in širi glas, kulturo in ljudi Krasa v svet. Vezi spoznavanja in bogatitve tkejo Kraški ovčarji že od leta 1994, ko se je štirim mladim glasbenikom utrnila misel o ansamblu. Slične misli prevevajo marsikaterega najstnika, ki sanjari o mednarodnih uspehih, Kraški ovčarji pa nam dokazujejo, da je poleg volje, vaj in mladostniške zagnanosti veliko odvisno tudi od originalnosti glasbene poti, determiniranosti in vsestranske zavesti. Koreninam, ki hranijo naš raznoliki vsakdan, so se zapisali Aljoša Saksida (kitara, glas in duša ansambla), Matej Gruden (klaviature in glas), Danilo Pahor (bas kitara), Mitja Košuta (bobni) in Iztok Cergol (violina). Na valu uspehov, ki jih doživlja skupina, smo zaprosili Aljošo Saksido (na sliki prvi z desne) za pogovor.

po moji želji, saj sem po izvoru tudi Hrvat in sem si želel se vrniti h koreninam. Videli smo, da je ljudem všeč ta žanr (v februarju 1998 smo dosegli drugo mesto na deželni tekmovalni Good Morning Live v Tarsi pri Vidmu) in od takrat izoblikujemo tudi v hrvaščini pesmi v slogu balkan rock. Vsekakor ostajamo zvesti tudi koreninam hard-rocka v slovenščini. Ne vem, koliko časa bomo vztrajali na tej poti, ki pa je le prijetna novost in nam daje novega zagona, zadnje čase tudi zadoščenja, saj ljudje pozitivno sprejemajo to našo odločitev.

Vi vsekakor igrate bolj proti toku, ker malokrat uporabljate za avtorske pesmi tolikokrat izpet angleški jezik; največkrat poje v slovenščini, hrvaščini in v narečju...

Najprej zato, ker smo tako bližji koreninam, ljudem in krajem, kjer igramo in iz katerih izviramo; poleg tega pa smo si vedno želeli, da bi igrali bolj onstran meje. Moram pa reči, da nas z balkan-rockom sprejemajo zelo dobro tudi v Italiji, da jezik ni ovira ali problem. Seveda pa je vsakdo svoboden v izbiri jezika, angleščina je res obče razumljiva, mogoče tudi bolj nevtralna za naš prostor... časi se vsekakor spreminjajo. V narečju pa pesnimo stvari, ki so nam najbližje in ki so globoko povezane z našimi kraji (Peškadurji). V glavnem sem sam avtor pesmi, tudi Matej in Mitja pa sta v neprecenljivo pomoč.

Kaj pa okolje, v katerem se premikate?

Omejil se bom le na tržaško pokrajino. Tu obstajata dve stvarnosti, ki pa sta si v stalnem stiku: šagre in koncerti po samih lokalih. Kar se tiče šager, morajo skupine igrati, kar je pač ljudem v ušesu, kot je npr. narodnozabavna glasba, pa druge velike svetovne uspešnice. Druga stvarnost pa so lokali, ki dajejo veliko več možnosti za osebno izražanje. Za to stvarnost je ponudba raznolika, saj obstajajo skupine od hard-rocka do countryja. Tudi tu pa seveda ne manjka predelav uspešnic, tudi prijetnih, vsekakor pa tiči zadoščenje v osebni izražanju, zato ker je odnos s publiko bolj neposreden.

Ste mogoče doživeli zaradi "jezikovnega izvajanja" kake izpade?

Da, doživeli smo, da so se nam ljudje smejali (to bolj na koncertih v središču mesta), na začetku pa smo celo doživeli kritike s strani samih Slovencev, češ da nima smisla, da pojemo v slovenščini, ker itak Italijani ne razumejo...

Kdaj je po vašem mnenju skupina pripravljena, da zapusti "goražo" in se tako pokaže resni publiki?

Nedvomno morajo biti pogledi skupine zelo realistični, imeti pa mora dovolj programa in vaj. Trenutek "pravega" koncerta napoči, ko je skupina prepričana, da nekaj res lahko posreduje, da ne bo torej anonimna bodisi glasbeno kot tudi v samem nastopu. Prevelik strah vsekakor ni dober prijatelj, mladi naj se le zavestno podajo na oder.

Ustvarjalnost in Kraški ovčarji.

Mi smo od vsega začetka namenjali veliko truda v ustvarjanje lastnih pesmi v upanju, da bomo nekoč koncertirali z izključno našimi pesmimi. Vsa naša izvirna glasba s teksti vred nastaja v okviru ansambla, najprej smo se zaustavljali na področju hard-rocka, ko pa smo izbrali "čudno" mešanico rock in folk sloga balkan-rocka, je vsakočica v skupino še figura violinista, ki daje poseben čar pesmim. Tematike črpamo iz vsakdanjega življenja (ljubezen, ribištvo...), osebnih izkušenj in iz naše bližnje stvarnosti. Res močan pa je notranji vzgib, da, ko se predstavim, igram nekaj svojega, in videli smo, da ljudje to odobravajo, kar daje velik zagon nam vsem.

Kaj pa nam skriva bližnja prihodnost?

V kratkem bomo imeli dva nastopa. Prvi bo 19. marca v lokalni Hip hop v Trstu, tu bomo predskupina slavnih Zuf de žur, mislim, da bo res zanimivo, ker se tudi oni predstavljajo z lokalno etno zvrstjo glasbe. Drugič pa se bomo predstavili na samostojnem koncertu v pivovarni Forst 27. marca. Radi igramo za publiko, ki ceni našo združitev rocka in etnične glasbe, čimveč pa bi radi igrali onstran meje v naši domovini. Res pa ne vem, kaj bomo delali čez deset let, življenjska pota so skrivnostna. Upam, da bomo kaj posneli na trajno poslušljiv material.

Hvala lepa za pogovor, naj bo vaša glasba na pot poslana s CD-ji, koncerti in visokimi uspehi.

OBVESTILA

SOS, SOS sos, študentje in višješolci! Ti je prostovoljno delo pri srcu? Veliko oseb potrebuje pomoč in spremstvo. Pridruži se nam in pošlji dopis v rokopisu s svojimi osnovnimi podatki in zanimanji na Zadržni center za socialno dejavnost, ul. Cicero- ne 8, 34100 Trst.

POSTNI GOVORI v cerkvi sv. Jakoba. V nedeljo, 14. marca, ob 16. uri, p. Janez Šamperl: *Pot-pite v stiski*.

SSG. Arthur Miller, *Vsi moji sinovi*. Režija Zvone Šedlbauer. V četrtek, 11. marca, ob 16. uri abonma red C; v petek, 12. t.m., ob 20.30 abonma red A in F; v soboto, 13. t.m., ob 20.30 abonma red B. V gledališču Cristallo, ul. Ghirlandaio 12. Za večerne predstave brezplačno parkirišče v ul. Padovan.

SLOVENSKA VINCENCIJEVA konferenca v Trstu in Klub prijateljstva vljudno vabita k duhovni pripravi na Veliko noč, ki bo v četrtek, 11. marca, ob 16. uri pri šolskih sestrah pri Sv. Ivanu, ul. delle Doccie 34 v Trstu. Obenem sporočata, da bo ura molitve za duhovne poklice, mladino in družine izjemoma v petek, 12. marca, ob 18. uri v barkovljanski cerkvi. Udeležite se je! Bog nam bo dal dobrih duhovnikov, če si jih bomo izmolili.

KULTURNO DRUŠTVO Slomškov dom vabi k okrogli mizi ob temi: *Odkod delitev na levico in desnico, kdo je zares napreden in demokratičen in kdo nazadnjaški, katere so verske in katere laične vrednote?* V petek, 12. marca, ob 20.30 v Bazovici. Gostje bodo: Nadja Maganja, Sergij Lipovec in Dušan Jakomin.

DRUŠTVO SLOVENSKIH izobražencev vabi v ponedeljek, 15. marca, v Peterlinovo dvorano na predavanje dr. Jožeta Faganela Slovenščina v gledališču danes. Na večer bomo svečano podelili nagrade literarnega natečaja za radijsko igro, ki ga je razpi-

sal Radijski oder. Večer bo v Peterlinovi dvorani, Donizettijeva ulica 3, s pričetkom ob 20.30.

KLUB PRIJATELJSTVA vabi v četrtek, 18. marca, ob 16. uri v ulico Donizetti 3 na prijetno družabno srečanje s predvajanjem diapozitivov.

KLUBUPOKOJENIH kmetov prireja petdnevni avtobusni izlet v Berlin od 5. do 10. aprila. Za vse informacije kličite telefonsko številko 040-631494 ali ob sredah popoldne številko 040-251196.

V SOBOTO, 24. aprila, bomo tržaški Slovenci poromali h Gospe Sveti na Koroško. Tega romanja se bodo udeležili tudi Križani, ki pa si bodo istega dne popoldne in naslednji dan, v nedeljo, ogledali še Slomškove kraje. Prenočili bodo v Mariboru in se tam udeležili nedeljske maše ob Slomškovem grobu. Kdor bi se jim želel pridružiti, naj telefonira po možnosti v večernih urah na tel. št. 040 220332. Avtobus bo odpotoval s trga Oberdan ob 6.30 in ob 7. uri iz Sv. Križa.

PRODAJAM LEPO poročno obleko z dolgimi rokavi ter plahto iz volne merinos in štiri blazine. Zainteresirani naj telefonirajo na številko 040 830440.

SOŽALJE

Cerkveni pevski zbor od Novega sv. Antona izraža DARKU in FRANCU MOZETIČU, svojemu nenadomestljivemu pevcu, iskreno sožalje ob smrti njune ljubljene mame Lojzke Lukežič vd. Mozetič.

DAROV

NAMESTO CVETJA na grob pok. Lojzki Lukežič vd. Mozetič darujejo razni darovalci 350.000 lir za cerkveni pevski zbor od Novega sv. Antona.

ZVEZA CERKVENIH PEVSKIH ZBOROV IZ TRSTA

vabi na
zborovsko revijo
otroških in mladinskih pevskih zborov

PESEM MLADIH

v nedeljo, 14. marca, ob 16. uri na Pomorski postaji v Trstu.

PESEM MLADIH 1999

V nedeljo, 14. marca, bo na Pomorski postaji v Trstu z začetkom ob 16. uri že 29. izvedba revije otroških in mladinskih pevskih zborov Pesem mladih. Revija prireja od leta 1971 Zveza cerkvenih pevskih zborov, letos pa bo nastopilo trinajst otroških in mladinskih zborov. Po daljšem premoru bodo zopet nastopili nekateri šolski zbori, kot npr. zbor osnovne šole Virgil Šček iz Nabrežine in zbor srednje šole Srečko Kosovel z Opčin. Med drugim bosta nastopila okrepljena zbora Slomšek iz Bazovice in Ladja iz Devina, prvič pa bo na reviji nastopil otroški zbor Kraški cvet iz Trebč, ki ga vodi s. Karmen Koren, gost iz Goriške pa bo otroški zbor F.B. Sedej. Priložnostni govor bo podala Stanka Čuk.

ZAHVALA

vsem, ki so pospremili na zadnji poti našo drago mamo
LOJZKO MOZETIČ

Prisrčna zahvala g. kanoniku Mariju Gerdolu, združenemu pevskeemu zboru pod vodstvom Edija Raceta, organistu prof. Tomažu Simčiču in vsem sorodnikom, znancom in prijateljem. Sinova Darko in Franc, žena Alojzija ter vnuki Pavla, Alenka in Ivo
Trst, sobota, 6. marca 1999

PREDSTAVITEV NAJNOVEJŠE KNJIŽICE
JOŽKA KRAGLJA

POKLON VINKU VODOPIVCU

MARJAN DRUFOVKA

V nedeljo, 7. marca, takoj po križevem potu ob 17.30, je potekala v Sedejevem domu v Števerjanu predstavitev knjižice *Vinko Vodopivec*, ki jo je pripravil in opremil g. Jožko Kragelj, sicer znani pisec zaporniških spominov *Moje celice*. Večer sta mu poklonila župnija sv. Florijana in Marije Pomočnice iz Števerjana in pa SKPD Sedej. Uvodno besedo je podal predsednik društva Mihael Corsi.

Gost večera je bil torej "zaporniški" duhovnik in pisatelj, ki je prvi v Sloveniji opisal svoja doživljanja v zaporu, saj je osem mesecev čakal na smrtno kazen. Danes se pre-malo zavedamo, da so kulturo ohranjali prav mnogi ljudje, ki so se zanj žrtvovali iz ljubezni do naroda; in mnogi med njimi so bili prav duhovniki. Te z veliko vneto odkriva in predstavlja današnjim rodovom Kragelj, saj je spisal že več knjig. Veliko raziskuje in piše o primorski polpreteklosti, zlasti o duhovnikih pod fašizmom. "Pa niso delali iz koristoljubja, za denar, ampak iz ljubezni do naroda. Tako držo še vedno opažam v zamejstvu, močno pa jo pogrešam pri nas v matični domovini... Zato manjkata pri nas narodna zavest in pripravljenost za žrtvovanje. Ne smemo pozabiti krutih zgodovinskih dejanj!" Tako podčrtuje sam avtor njihovo delovanje in strogo opozarja obstoječi

GLAS ŽENSK, ŽELJA PO SOŽITJU

Na goriški pokrajini so 8. marca popoldne, ob prisotnosti številnega ženskega občinstva, podelili nagrade zmagovalkam natečaja *Glas žensk* na temo *Meje nimajo meja*. Tečaja se je udeležilo 76 srednješolk iz 16 šol z obeh strani meje in tri visokošolke. Mešano slovensko-italijanska žirija je imela veliko dela; teksti so bili tako vsebinsko kot tudi oblikovno zelo zanimivi. Dekleta so se predlagani temi odzvala zelo pozitivno; izpovedala so iskreno željo po sožitju različnih ljudi, ki jim je usojeno živeti skupaj.

Tri najvišja priznanja, tudi nagrade v denarju, so prejele: prvo Giovanna Culot iz Gorice, drugo Maša Čibej iz Ajdovščine in tretjo Margherita Bello iz Gorice. Podeljeni sta bili še dve enakovredni posebni nagradi ter večje število priznanj za dela, ki jim je žirija namenila posebno pozornost. Tako so dobile posebna priznanja tudi dijakinje goriških slovenskih srednjih šol: Katja Ferletič, Lucija Danielis, Martina Valentinčič, Marija Jussa in Katerina Kuštrina.

DM

mladi narod. V knjigi, ki je izšla kot četrti zvezek zbirke *Graditelji slovenskega doma*, je na zanimiv način predstavljen lik Vinka Vodopivca. Knjiga je razdeljena na tri dele. V prvem spoznamo Vodopivčevo življenje, od rojstva v Ročinju, kaplanovanja v Kamnjah in Črničah, begunstva v Cerknici, župnikovanja v Kromberku, pa do smrti v bolnišnici. V drugem delu lahko preberemo, kaj so o njem napisali A. Grbming, Vilko Ukmar in dr. Anton Trstenjak. V tretjem delu lahko pregledamo nekaj Vodopivčevih člankov o lepem petju, o naši božični pesmi in nekaj malega o tamburicah. Vodopivec je bil duhovnik in v veliki meri se je ukvarjal s cerkveno glasbo, pa tudi s posvetno. Pri tem je razvil svoj slog, ki je enak tu in tam in ni ne čisto cerkven in niti ne skrajno posveten. Težko ga je opredeliti, zlasti ker ima izrazite poteze samouka. Glasbeno znanje si je nabiral iz italijanskih in nemških glasbenih učbenikov. Toda knjige ne morejo nikoli nadomestiti učitelja, in vendar sta Vodopivcu pomagala njegov naravni glasbeni talent in bistri um. Graditi torej ni znal in tako se je v svojih skladbah zapredel v en sam tip pesmi. Tako so njegove pesmi v ritmičnem in harmonskem pogledu zelo preproste, a polne občutja in muzikalne poezije. Pri vsem tem je značilno, da so besedila vseh pesmi kratka in da so skladbe kot utrinki. V tem je njihova moč. Ker je za vse našel primerno melodiko, je tudi s temi preprostimi gradbenimi kamni marsikaj lepega ustvaril.

Večer je sladko spremljala prav Vodopivčeva pesem, ki sta jo izvedla najprej mešani zbor in nato moški zbor Sedej pod vodstvom Bogdana Kralja. Mešani zbor je mirno in z občutkom zapel *Ptici in Najlepši trenutki*, ki so tisti, ko stoji poleg nas Jezus in nas spremlja na življenjski poti, ko živo občutimo njegovo prisotnost. Na orgle je igral Herman Srebernič. Moški so zapeli najprej *O večerni uri*, doživljaj fanta, ki se ponovno željno vrača domov med brate, in pa krepko, narodnozavedno in vekomaj zvesto *Pobratimija*. Vodopivec je bil zelo plodovit skladatelj, ki je znal prislusniti ljudski duši. Njegove pesmi so tople, domače. Kot skladatelj, duhovnik in človek je bil izredno priljubljen, znan tudi kot zaveden in svobodoljubljen Slovenec. Dekleta Irena, Martina in Silvana so z recitalom še naknadno obogatila večer in podala prisotnim pomembne utrinke, bogate kapljice Vodopivčevega življenja.

Jožko Kragelj je 4. februarja letos praznoval 80. rojstni dan. Števerjanska župnija in prosvetno društvo mu želita vse najboljše in mnogo zdravja, moški zbor paga je počastil z voščilom Mnoga leta.

NA VRHU SV. MIHAELA

Dne 22. februarja so vrhovski otroci proslavili Prešernov dan. Da bi se približali pesniškemu ustvarjanju, so učenci povabili na proslavo Franka Žerjale, profesorja likovne vzgoje, gledališkega in radijskega igralca. Žerjal je tudi likovni ustvarjalec, saj je med drugim opremil več knjig Goriške Mohorjeve družbe, sedaj pa oblikuje knjižno izdajo "pravce" Edka Možetka, vrhovskega pravljicega junaka. Učenci so gosta sprejeli s kratkim kulturnim sporedom ob spremljavi flavt in petja. Franko Žerjal (na sliki) je najprej predstavil pravljico Edka Možetka v knjižni obliki z besedilom in risbicami, ki so mu jih posredovali učenci. Povedal je tudi, kako je tudi on rad poslušal in prebiral pravljice, ki so nastale iz ljudskega pripovedovanja. Nato je na res izviren način pripovedoval staro pravljico učitelja Ferda Plenia iz zbirke *Venec domačih pravljic - Povest o štruktlih*, ki jo bodo učenci ilustrirali. Prireditev se je končala s "panceto", ki so jo osnovnošolci osvojili s prvim mestom na letošnjem pustnem sprevodu v Sovodnjih kot najlepša skupina mask.

V ŠTANDREŽU

V župnijski dvorani Anton Gregorčič je 26. februarja živahno razpoložena publika spremljala predstavo slovenske kulture, ki so ga v prvem delu oblikovali sproščeni otroci domače osnovne šole. Recitale in petje so domače učiteljice lepo pripravile. Posebno pre-

senečenje je bila pesem v štandreški narečni govorici o domačih "slavah", ki je nastala v štandreških šolskih razredih. Pred nastopom mešanega pevskega zbora Štandrež je z odra spregovorila upokojena učiteljica Elda Nanut. "S kulturo posredujmo lastno ustvarjalnost, ne le obstoj! (...) V besedi Prešerna in naših mojstrov iščimo moč in voljo do kulture ter podpirajmo sodobnike," je poudarila. Hkrati je za naslednje, prelomno leto 2000 predlagala, naj bi ob prazniku kulture predstavili širšo paleto naše sodobne ustvarjalnosti. To bi bil najboljši začetek in spodbuda za novo tisočletje. Naka je mešani pevski zbor zapel nekaj pesmi pod gotovim vodstvom Tiziane Zavadlav; napovedani nastop zbora Oton Župančič pa je zaradi boleznih številnih pevcev odpadel. Po recitalu Prešernovih stihov, ki sta ga podali Sonja Bastiani in Sara Hoban, je domači zbor zapel še nepogrešljivo in ponosno *Zdravljico*.

V RUPI

Dan kasneje so se v društvenih prostorih ob rupenski župnijski cerkvi zbrali domačini, da ob proslavljanju slovenske kulture počastijo dolgoletno učiteljico v Rupi, pesnico in pisateljico Zoro Saksida. Proslava se je začela z *Zdravljico*, ki jo je zapel domači zbor pod vodstvom Zdravka Klanjščka, nakar je nastopil otroški zborček pod vodstvom Tanje Kovic. Lučka Tomšič je prebrala prisrčno pismo, ki ga je Zora Saksida naslovila zbranim ob tej priložnosti. Skupina mladih je recitala iz zadnjih dveh pesniških zbirk, ki sta izšli lani pri GMD: *Goska brez noska* in *Prav zares*. Lep govor je imel Janez Povše: "Kultura je tudi, kjer se ljudje srečujejo v prijetnem vzdušju!" Večer so oplementili diapozitivi Viktorja Selve. Mešani zbor je zapel še dve pesmi, nakar se je domačin Ivo Kovic zahvalil udeležencem večera in organizatorjem, med njimi predvsem Mirjam Pahor.

ŠE ENA NEZAUPNICA SSK OBČINSKI UPRAVI

ODOBREN PRORAČUN SOVODENJSKE OBČINSKE UPRAVE

REMO DEVETAK

Na seji sovođenjske občinske uprave 24. februarja letos je bila osrednja točka odobritev programskega poročila za obdobje 1999-2001 in odobritev večletnega proračuna za isto obdobje ter seveda za leto 1999.

Dr. Marzio Lamberti, ki je pregledal račune, je podal svoje mnenje. Sledilo je predstavljanje proračuna, ki predvideva skupno vsoto 7 milijard 735 milijonov lir (za lansko leto 5 milijard in pol). Od tega denarja bo 5 milijard in 803 milijonov lir šlo za javna dela. Ta sredstva so sad prodaje dobrin in prenosov kapitala ter seveda posojil, ki jih namerava občinska uprava vzeti. Za prilagoditev županstva zakonskim predpisom bo šlo 400 milijonov lir, za gradnjo in obnovo športnih naprav v občini pa 855 milijonov lir, za obnovo cest bodo namenili 204 milijone, za pojačitev javne razsvetljave pa

150 milijonov lir, medtem ko bo stala obnova vodovoda 950 milijonov lir. Odpadla je postavka 630 milijonov lir, ki naj bi šli za turistične in naravovarstvene posege. Za prilagoditev vrtcev novim predpisom bo šlo v Sovodnjih in Rupi 80 milijonov lir, v osnovni šoli na Vrh sv. Mihaela pa bodo porabili 44 milijonov lir za ogrevanje. Za obnovo mrliških vežic v Rupi in na Peči bo šlo 330 milijonov lir, ta denar bo šel tudi za širitev pokopališč v Gabrjah in na Vrh sv. Mihaela, kjer so ga širili že leta 1985. Največja postavka v občinskem proračunu, in sicer 2 milijardi in 30 milijonov lir, bo namenjena odpravi odpadnega materiala, ki je sedaj nakopičen v Malniščah.

Skupina SSK je večletni proračun podprla, proračuna za letošnje leto pa ne. To je na seji obrazložil svetovalec Slovenske skupnosti Branišlav Černic, ki je bil mnenja, da bi lahko občina nekaj denarja dala tudi za olepšavo

vasi, predvsem večje ureditve križišč v vaseh, ki spadajo v sovođenjsko občino. Černic je glasoval proti letošnjemu proračunu tudi zato, ker je tako SSK izkazala nezaupnico sedanjemu občinski upravi. Na glas se je tudi vprašal, ali bo do čiščenja odpadnega materiala na nezakonitem odlagališču v Malniščah zares prišlo, in tudi to, zakaj dežela ni dala denarja za to. "Nismo proti proračunu kot takemu, vendar je naš glas nezaupnica odboru in večini in to tudi zaradi prepočasne uresničevanja vsega predvidenega v programih iz prejšnjih let. Menimo, da tudi sedaj ne bo nič bolje, ker bo sedanji upravi čez nekaj mesecev zapadel mandat," je zaključil svoj poseg Černic.

ZAHVALA

Ob izgubi dragega moža, očeta in starega očeta
LOJZETA PINTARJA

se iskreno zahvaljujemo vsem sorodnikom, prijateljem, sosedom in znanec, ki so se v tako velikem številu posloviili od pokojnika. Posebna hvala g. župniku Antonu Lazarju in g. Karlu Bolčini za opravljeni pogreb, skupini Akord in domačemu pevskega zboru za lepo petje.

Žena in sinovi z družinami
Števerjan - Siror, 8.3.1999

PREJELI SMO

O FARSAH IN KOMEDIJAH

V nedeljo, 21. februarja letos, je bila v veliki dvorani Kulturnega centra Lojze Bratuž nova premiera *Odra 90*. V nabito polni dvorani je 17 igralcev predstavilo domači publiki farso v treh dejanjih Nicole Manzarija z naslovom *Mrtvi ne plačujejo davkov*. V izvirniku, ki ga je Manzari napisal v šestdesetih letih, se farsa dogaja v južni Italiji.

Igralci *Odra 90*, ki so igro izbrali, so želeli svojo uprizoritev prilagoditi domači publiki, saj je med nameni omenjenega društva tudi ta, da se publika ob nastopih zabava in obenem čuti nekako soudeležena. Prav zaradi tega so člani društva spremenili imena vasi iz južne Italije, v katerih se farsa dogaja in ki sta bili v izvirniku, na domača tla, in sicer v Števerjan in Štandrež. Odločitev imena vasi ni bila naključna, saj je večina naših igralcev iz raznih razlogov vezana na omenjeni slovenski vasi.

Po premieri pa smo s presenečenjem prejeli pismo s strani nekaterih Števerjancev (tako so se tudi podpisali), ki so se čutili prizadete, saj naj bi po njihovem mnenju z našo izbiro žalili domače ustanove in njih predstavnike. V ta namen so nam obenem svetovali, naj se v ponovitvah naših uprizoritev vrnejo tekstu imena vasi, ki so v originalu.

V našem namenu sploh ni bilo, da bi koga žalili, obenem pa je treba še podčrtati, da je med našimi igralci več kot četrtnina števerjanskega porekla.

Žal nam je, da so omenjeni vaščani spregledali namen gledališke igre in ironije, ki je sestavni del vsake farse; kot igralci namenjamo dolge ure našega prostega časa temu, da bi bil gledališki nastop čim bolj uspešen; ni nam do tega, da bi naš trud usmerjali v številne polemike oz. povzročali zdrahe med našimi ljudmi.

Kot igralci lahko razumemo globoko občutljivost nekaterih ljudi, iz spoštovanja do občutkov le-teh bomo v ponovitvah naše uprizoritve spremenili kraj dogajanja oz. imena vasi v upanju, da bo publika sprejela naše nadaljnje nastope z enakim navdušenjem.

Upamo, da po ponovitvi, ki bo v veliki dvorani Kulturnega centra Lojze Bratuž 21. marca ob 17. uri, ne bomo prejeli podobnih pism iz zamejstva oz. južne Italije.

IGRALCI ODRA 90

KONCERTNA SEZONA SCGV KOMEL

USPEŠEN ORKESTRALNI
KONCERT V GORICI

V sredo, 3. marca, je bil spet abonmajski koncert v nizu glasbenih prireditev, ki jih organizira Slovenski center za glasbeno vzgojo Emil Komel.

V veliki dvorani Kulturnega centra Lojze Bratuž se je goriškemu občinstvu predstavil Komorni godalni orkester Slovenske filharmonije iz Ljubljane. Na programu je imel skladbe Mozarta, U. Kreka, Mendelssohna in Brittna. Umetniški vodja ansambla je čelist Andrej Petrač. Kot solist je nastopil kontrabasist Zoran Markovič.

Najprej smo slišali mladostno delo W.A. Mozarta, in sicer Divertimento v B-duru KV 137. Skladba kaže vse elemente tovrstnega dela, ki je navadno služilo zabavi in razvedrilu poslušalcev. Pred drugo točko (novo delo Uroša Kreka) naj še omenimo Simfonijo v h-molu romantika Felixa Mendelssohna za godala. Gre za dvostavno skladbo, ki razodeva čisto romantično naravo nemškega skladatelja. Sicer pa se simfonija precej razlikuje od kasnejših velikih Mendelssohnovih simfonij, kot sta "italijanska" ali "škotska". Še prej smo lahko poslušali Krekovo novo delo (za kontrabas in orkester) *Contrabasso concertante*, in to v krstni izvedbi. Delo z moderno in temperamentno govorico je slovenski skladatelj napisal nalašč za ta orkester (ki je letos prejel nagrado iz Prešernovega sklada) in za solista Markoviča. Morda je prav v tem delu ljubljanska godalna skupina najbolj izzvenela v svoji dognani in

plastični interpretaciji. Prav tako se je solist Zoran Markovič izkazal kot resen in občutljiv virtuoz na svojem barvitim instrumentu.

Zadnja točka koncerta je bila *Simple Symphony*, ki jo je napisal angleški skladatelj Benjamin Britten, eden najpomembnejših glasbenikov našega stoletja. Ta glasba je izzvenela sveže, mladostno in radostno, saj tudi vsebuje vse in ritmične motive skladateljevega prvega ustvarjanja.

Nastopajoči slovenski glasbeniki so za svojo precizno naštudirano igro ob koncu želi veliko aplavzov in še dodali nekaj krajših skladb.

AB

JUBILEJNA ZBOROVSKA REVIIJA

PRIMORSKA POJE
NA GORIŠKEM

Po slavnostnem koncertu na tržaški pomorski postaji v soboto, 6. marca, na katerem je nastopilo devet moških zborov, ki so doslej sodelovali na vseh 30 revijah, se je v nedeljo, 7. marca, Primorska poje preselila na Goriško.

V župnijski dvorani Anton Gregorčič v Štandrežu se je zvrstilo šest zborov. Program je lepo uvedel oktet Simon Gregorčič iz Kobarida pod vodstvom Metoda Bajta. Za njim se je predstavil moški zbor Pergula iz Sv. Petra (Danijel Grbec). Mladostne svežine je prispeval dekleški zbor gimnazije Jurij Vega iz Idrije z zborovodkinjo Tonjo Lapanja Brenčič. Tržaško je zastopal zbor Slovan iz Padrič (Svetlo Grgič), iz Kopra pa je prišel moški zbor Ciril Kosmač (Jože Biščak). Program je preprosto zaključil zbor Primorje iz Ajdovščine, ki ga vodi Mi-

ran Rustja; ta je štandreški publiki dobro znan, saj je več let vodil krajevni zbor Oton Župančič.

V imenu soorganizatorja Prosvetnega društva Štandrež je uvodoma pozdravila Tiziana Zavadlav; v svojem govoru je poudarila pomembno vlogo zborovskega petja in revije Primorska poje, ki že 30 let združuje veliko število zborov in pevcev z obeh strani meje. Povezovala je Martina Nanut.

Letošnja 30. Primorska poje, ki jo organizirajo Zveza pevskih zborov Primorske, Zveza slovenskih kulturnih društev, Zveza slovenske katoliške prosvete in Zveza cerkvenih pevskih zborov, bo v Gorici potekala še dvakrat, in sicer 19. marca v Kulturnem domu in 16. aprila v Kulturnem centru Lojze Bratuž.

PETKOV VEČER V GALERII ARS

PREDSTAVITEV REBULOVEGA
ROMANA CESTA
S CIPRESO IN ZVEZDO

V petek, 5. marca, je bilo v Katoliški knjigarni v Galeriji Ars predstavljeno zadnje zelo pomenljivo delo pisatelja Alojza Rebule. *Cesta s cipreso in zvezdo*, ki je izšlo pri reviji Mladika. Uvodne besede s pozdravom je spregovorila prof. Lojzka Bratuž, ki je poudarila pomembnost založb Mladike in Goriške Mohorjeve družbe za naš kulturni prostor. Nato je pred-

la besedo kritičarki in esejistki prof. Ivanki Hergold. Ta je izčrpno in poglobljeno analizirala Rebulov roman, orisala motiviko in prikazala zgodovinsko ozadje ter dogajanje v letih od 1938 do 1952. Pisateljevi temeljni elementi so slovenstvo, usoda našega mallega naroda, iskanje poti k lastnim koreninam, skratka iskanje lastne identitete. Protagonist zgodbe namreč vse živ-

ljenje išče svojo identiteto, pripadnost slovenskemu narodu, a tega premalo pozna, zato se ne more vanj vključiti. Hergoldova je povedala tudi, da se knjiga da z lahkoto brati in je primerna za vsakogar. Rebula je v svojem posegu razložil, kaj ga je navdihnilo k pisanju tega dela, od kod je črpal zamisli in kako je roman nastajal. Odgovorni urednik Mladike Marij Maver je med drugim povedal, da je Rebulov roman izšel lani ob 100-letnici prvega tržaškega romana *Fata morgana* avtorice Marije Nadlišek Bartol.

EPD

IN MEMORIAM

PAVLINA KOMEL

DORICA MAKUC

V ponedeljek smo goriški Slovenci in njeni pevci s Krasa pospremili Pavlino Komel iz njene farne cerkve na Placuti na goriško pokopališče. V kratkem bi pokojnica praznovala 88. obletnico rojstva; rodila se je 4. aprila 1911 v Gorici v znani družini glasbenika Emila Komela; svoje življenje je prav tako posvetila glasbi. Spominjam se je še izpred davnih let, ko sta s sestro Helo, ki je bila znana po svojem lepem glasu soprana, spremljali očeta k službi božji na Travnik. Bili so to časi, ko je na koro sv. Ignacija mogočno donel cerkveni pevski zbor, ki ga je desetletja vodil prof. Komel in z njim izvajal na daleč znane koncerte z improvizacijami na orglah. Kljub najhujšim pritiskom v času fašizma, ko je bilo v Gorici onemogočeno vsako prosvetno delo in zaprta tudi glasbena šola, so bila vrata Komelovih na Placuti odprta za vsakega, ki si je želel izpopolnjevati svoje pevsko in glasbeno znanje. V številni družini, ki je bila primorana živeti zelo skromno, ni manjkalo ljubezni in toplote, zato je bila prisilna internacija Pavline in Hele

v Nemčijo za družino še toliko večji udarec. Z mnogimi drugimi goriškimi dekleti sta morali skozi tri najhujša koncentracijska taborišča: Auschwitz, Birkenau in Ravensbrück. O tem poslednjem, samo ženskem lagerju, je slovenska TV posnela tudi dokumentarni film in v njem sta zavzeto spregovorili tudi taboriščnici Pavlina in Hele. "In če bi veki minili, ne bomo krivcev pozabili" je bil glasen krik žena; tolikšno je bilo gorje in njihovo telesno in duševno trpljenje do smrti. Hele je že dolgo tega umrla za posledicami nečloveškega ravnanja glasnikov višje rase. Pavlina se je povsem posvetila zborovskemu petju, saj je bila pevovodkinja več pevskim zborom na Goriškem, najdlje pa je vodila moški zbor Kras Dol-Poljane in z njim uspešno nastopala ter prejela posebno priznanje Slovenske prosvetne zveze.

Zadnjič sem jo videla v njenem poslednjem domu, v zavodu za ostarele v San Giorgio di Nogaro. Vsa majhna je ležala med snežnobeliimi rjuhami v postelji, iz katere se ni več ganila. Na njeni desni je bila prav tako nepokretna bolnica, na njeni levi

živahna gospa, ki mi je zaupala, da lepo skrbijo za vsakega. "Res so dobre te naše Furlanke, tudi prijazne so in Pavlina je redno negovana, dobro se počuti." Pavlina me je spoznala in takoj spregovorila slovensko; težko sem sledila njenemu pripovedovanju, bilo pa je podobno prejšnjim, spomin se ji je vračal na Placuto, na dom in očeta. Očeta je oboževala, ob njem spoznavala svet glasbe, kateremu se je tudi sama zapisala. Pobarala sem jo, ali jo kdo obiskuje, odgovor spet isti: Frandoličevi. Družina njenege dolgoletnega pevca, ki je edina ni zapustila niti potem, ko je odšla od doma, ki ga je z njo skupno delila. Ko sem odhajala, sem jo vprašala, ali naj koga pozdravim na Travniku na koro, kjer je pela skoraj celo življenje. "Vse pozdravi, Andreja, gospoda Maksa, vse, pa tudi Željko." Ja, Željka

je kmalu zatem odšla, še prej Elica, sedaj ona, ostal je samo gospod Maks. Od tistih najstarejših, ki so s slovensko pesmijo desetletja pričali o naši prisotnosti v mestu.

Pavline ni več; na vialu, ki pelje k Soči, stoji Bratužev dom in v njem glasbeni center Emil Komel. Mladi rodovi goriških Slovencev sprejemajo in v njem osvajajo nova znanja iz glasbene umetnosti, iz sveta, v katerem je najraje živela pokojnica.

Pogreb pokojnice je bil v ponedeljek, 8. t.m., v cerkvi na Placuti. Pogrebno mašo je daroval g. Cvetko Žbogar ob asistenci tamkajšnjega župnika in prof. Jericija. Slovenska pesem je lepo spremljala obred, ki ga je obogatila tudi solistična skladba za violončelo. Pokojnico so nato pokopali v družinski grobnici na goriškem pokopališču.

OBVESTILA

VPIS za potovanje na Poljsko in Litvo se nadaljuje. Ceno in program bomo naknadno sporočili.

GLASBENA MATICA - Gorica v sodelovanju z goriškim Kulturnim domom vabi na koncert za dva klavirja in enega pianista: Alfredo Tisocco, klavir. Spored: E. Granados, I. Albeniz, E. Satie, A. Tisocco. V Kulturnem domu v ponedeljek, 15. t.m., ob 18. uri.

SSG. DUŠAN Jovanovič: Klinika Kozarck. 1. premiera v ponedeljek, 15. t.m., ob 20.30 abonma red A, 2. premiera v torek, 16. t.m., ob 20.30, abonma red B v Kulturnem centru L. Bratuž v Gorici.

V KULTURNEM domu v Gorici bosta v petek, 19. t.m., s pričetkom ob 9.30 in 10.45 dve gledališki izvedbi otroške predstave *Razbojniki iz Kardemonev* priredbi gledališke skupine KD Deskle iz Slovenije. Predstavi sodita v okvir Goriškega vrtiljaka (Polžkov abonma) za učence slovenskih osnovnih šol in vrtcev z Goriškega.

ŽUPNIJSKA SKUPNOST v Štandrežu vabi k postnim konferencam, ki bodo ob četrtkih v postnem času do 25. marca v župnijski dvorani Anton Gregorčič v Štandrežu. Tema letošnjih srečanj je *Zakrament uvajanja v krščanstvo - krst, evharistija, birma*.

V GALERII Kulturnega doma v Gorici bo do četrtka, 25. marca, odprta razstava slovenskega slikarja Borisa Zaplatila iz Ljubljane. Urnik: ob delavnikih od 9. do 13. ure in od 16. do 18. ure ter v večernih urah med raznimi kulturnimi prireditvami.

GLASBENA MATICA - Gorica sporoča, da bo od 1. marca t.l. urnik tajništva naslednji: ob delavnikih od 11.30 do 13. ure in

od 15.30 do 17. ure (sreda zjutraj zaprto); tel. 0481 531508.

PROSVETNO DRUŠTVO Štandrež organizira avtobus za ogled *Škofjeloškega pasijona* v Škofji Loki v nedeljo, 28. marca. Odhod z mejnega prehoda v Rožni dolini (na slovenski strani) ob 15. uri. Prijave pri Joani Nanut ali pri Tiziani Zavadlav, tel. 0481 533177.

VSREDO, 31. marca, bo v dvorani Kulturnega doma v Gorici nastopil znani hrvaški pevec Goran Kuzminac. Koncert, ki velja tudi za prvi nastop Kuzminaca v Gorici, sodi v okvir festivala *Across the Border* (Prekoračimo meje), ki ga prireja kulturna druga Maja iz Gorice. Na koncertu bo predstavil svoj zadnji CD *Gli angoli del mondo*.

DAROVİ

ZA NOVI glas: Majda Giraldu 30.000 lir.

OB ŠESTI obl. smrti strica Lenarta Kosiča nečak A. 50.000 za cerkev v Rupi in 100.000 za zbor Rupa-Peč.

ZA CERKEV v Gabrijah: Irma Pernarčič Devetak 50.000 lir.

ZA CERKEV v Rupi: krajani v spomin na padle, pogrešane v 2. svet. vojni 35.000 za cvetje.

NOVA PREMIERA SSG

Za naslednjo premierno postavitev se je Slovensko stalno gledališče preselilo spet na Goriško, in sicer v veliko dvorano KC Lojze Bratuž. Tu že potekajo vaje za krstno uprizoritev "alko komedije" *Klinika Kozarck* sodobnega slovenskega dramatika in režiserja Dušana Jovanoviča. Sam režira tudi to delo. Premiera bo v ponedeljek, 15. t.m., ponovitev v torek, 16.

GLASBENA MATICA - GORICA
KULTURNI DOM - GORICA

vabita na

KONCERT ZA DVA KLAVIRJA
IN ENEGA PIANISTA

Alfredo Tisocco, klavir

Kulturni dom Gorica, ponedeljek, 15. marca, ob 18. uri.

Vljudno vabljeni na

KONCERT MEŠANEGA PEVSKEGA
ZBORA LOJZE BRATUŽ

dirigent Stojan Kuret

Župnijska cerkev v Pevmi, sredo, 17. marca, ob 20.30.

SCGV EMIL KOMEL - KC LOJZE BRATUŽ

Koncertna sezona 1998/99

KLAVIRSKI TRIO

Sijavuš Gadžijev, klavir; Stefan Coles, violina;
Mihai Dancila, violončeloJ. Haydn, Trio št. 1 v G-duru; W.A. Mozart, Trio KV 564 v G-duru; J. Brahms, Trio št. 8 v H-duru
Velika dvorana Kulturnega centra Lojze Bratuž - Gorica, četrtek, 18. marca 1999, ob 20.30.ARS
GALERIJAVljudno vas vabimo na odprtje
razstave akademske slikarke

ANKE KRAŠNA

Umetnico bo predstavila
Breda Ilich Klančnik.

Katoliška knjigarna, Travnik 25, petek, 19. marca, ob 18. uri.

KULTURNI CENTER LOJZE BRATUŽ
ZVEZA SLOVENSKE KATOLIŠKE PROSVETE

Robert Anderson
JAZ SEM BERTO
DRAMSKI ODSEK PD ŠTANDREŽ

Komorna dvorana Kulturnega centra Lojze Bratuž, sobota, 13. marca 1999, ob 20.30.

GORIŠKA KRONIKA

PREŠERNOV DAN
V LAŠKEM

Dne 5. marca so v župnijski dvorani v Romjanu praznovali dan slovenske kulture Slovenci iz Laškega v prireditvi društva Jadro. Večer so oblikovali v dveh delih: v prvem so se predstavili domačini, v drugem pa gostje. Tako je po krajšem pozdravu predsednika društva Jadro Karla Mučiča slavnostni govor v obeh jezikih podpredsednica Damjana Kobal. Med drugim je poudarila, da smo se Slovenci oblikovali kot narod prav s kulturo in da nočemo biti priveze, ampak hočemo tudi v Laškem poudariti našo stoletno prisotnost ter da smo del slovenske zamejske ustvarjalnosti, ki se bori, da bi strpno in spoštljivo živeli enakopravno z večinskim narodom. Sledil je nastop učencev 3., 4. in 5. letnika osnovne šole iz Romjana, ki jih je pripravila učiteljica Sonja Božič. Otroci so spregovorili o Gregorčiču in Prešernu, recitali so in uprizorili prizor-

ček *Dan slovenske kulture v šoli*. Nato je prinesel pozdrave občinske uprave odbornik za kulturo Bearzi.

Kot prvi gost večera je nastopil ženski pevski zbor Ivan Grbec iz Škedenja pod vodstvom Ksenije Kos. Pevka iz zbora je tudi na zanimiv način predstavila zbor in kraj, od koder prihajajo. S posebnim zanimanjem pa je številno občinstvo prisluhnilo mojstrski predstavitvi škedenjske narodne ljudske noše, za kar je poskrbela Marta Košuta. Nastopila je tudi pesnica in vezilja Veronika Bizjak iz Repna, ki je recitala nekaj pesmi, povedala pa je še, zakaj in kako se ukvarja z vezenimi, ter predstavila moža Milana, ki je ob tej priložnosti ponudil v ogled nekaj svojih slik. Večer se je zaključil s prijetno družabnostjo, saj kultura zaobjema tudi prijateljsko kramljanje ob prijetnih srečanjih.

KM

TURISTIČNA PONUDBA

POMLADNO VABILO
NA KOSILO
V NADIŠKE DOLINE

ERIKA JAZBAR

Vabilo na kosilo v Nadiške doline postaja tradicionalno in priljubljeno srečanje z domačo kuhinjo iz slovenske Benečije, ki žanje ob vsaki izvedbi večji uspeh. Inicijativa je uspešna tudi zato, ker se bogati iz leta v leto in nudi vsakokrat novosti, ki pritegnejo v Benečijo številne turiste. Gostinci in gospodarski operaterji se namreč zavedajo, da Nadiške doline ne nudijo možnosti za večje proizvodne dejavnosti, zato usmerjajo svoje energije predvsem v iskanje najprimernejše oblike turistične ponudbe in z njim povezanega gostinstva.

Pred nekaj leti je v ta namen nastalo Združenje Invito - Vabilo, ki si prizadeva za sinergično delovanje gostincev na teritoriju, prireja skupne pobude, dopolnilne tečaje

za člane ter racionalno načrtovanje turističnih paketov. Najpomembnejša pobuda, ki jo izpeljejo v letu, pa je nedvomno Vabilo na kosilo v Nadiške doline. Ob lanskoletni izvedbi smo že poročali o zelo uspešnem odzivu, ki ga je imela jeseni in spomladi izpeljana pobuda.

Dne 30. oktobra lani je stekla osma izvedba, ki se je v svojem prvem delu zaključila 20. decembra. Šestnajst gostincev iz Nadiških dolin, članov združenja Vabilo, je nudilo s podporo Trgovinske zbornice, videmske pokrajine, Gorske skupnosti ter Slovenskega deželnega gospodarskega združenja tipične jedi iz beneške kulinarne tradicije. Pri pomembni turistični pobudi je sodelovala tudi občina Čedad, ki je med drugim nudila vsem obisko-

valcem domačih gostiln popust pri vstopnici v langobardski tempelj. V zimskih dneh so organizatorji obljubili, da se bo Vabilo na kosilo ponovilo s "pomladno" izvedbo marca letos.

Od 5. do 28. t.m. vabi dvanaest gostincev iz Nadiških dolin vse ljubitelje domače tradicionalne kuhinje v Benečijo; tokrat pa nam predstavljajo jedi s travnimi dišavami, ki so značilne za to zemljo.

Ob tem pa velja poudariti še pomembno novost pomladnega Vabila.

Ponudba beneških gostincev se je navezala na kulturne iniciative, ki jih prireja v Špetru študijski center Nadiža ter Beneška galerija. Na prospektu *Vabila na kosilo* so namreč gostinci natisnili tudi program desetih kulturnih srečanj, ki se bodo vrstila sočasno v marcu.

Srečanja in Vabilo so nastala avtonomno, do sodelovanja pa je prišlo zato, da bi pritegnili čim več ljudi na kulturne prireditve oz. v beneške gostilne.

OBVESTILA

"SPOZNAJMO Nediške doline" je kulturna pobuda, ki poteka ob pomladanski izvedbi *Vabila na kosilo v Nediške doline*. V petek, 12. t.m., bo ob 20. uri v študentskem domu v Špetru prireditev z naslovom *Proste besede in podobe o Nediških dolinah* in podnaslovom *Narava, zgodovina, izročilo*. Sodelovali bodo Giovanni Coren, Giorgio Banchig in Valter Colle. V soboto, 13. t.m., pa bo le ob lepem vremenu pohod do jame Arpita. Odhod bo izpred študentskega doma ob 14. uri. Med pohodom bodo udeleženci slišali tudi pravljico *Jubica in Arpit*; sodelujeta Claudio Moretti in Antonella Bucovaz.

SLOVENSKO kulturno središče Planika iz Ukeve sporoča, da bo v nedeljo, 14. t.m., v Kulturnem centru na Trbižu ob 14.30 letošnja pevška revija Koroška in Primorska poje. Nastopilo bo šest zborov: nočet z Dobrovega, vokalna skupina Sotočje iz Sela, mešani zbor Danica iz Št. Primoža, mešani zbor Podjuna iz Pliberka, moški zbor Baško jezero iz Loč ter ženski Kvintet Lussari iz Ukeve.

GORIŠKI VRTILJAK - ABONMA ZA MLADE
IN POLŽKOV ABONMAPRIKUPNA PRAVLJICA
IN IGRIVA GLASBA
NAVDUŠILI OTROKE

IVA KORŠIČ

Goriški vrtljak je v svojem Abonmaju za mlade поблиže seznanil srednješolce in petošolce že s Talijo in Terpsihoro, v torek, 23. februarja, pa jim je v veliki dvorani KC Lojze Bratuž s dvema ponovitvama popeljala v sanjski pravljici svet s svojo nežno zgodbo *Tacamuca*, ki je izšla izpod z neusahljivo domišljijo prepojenega peresa Svetlane Makarovič. Kaj vse je doživela lačna belodlaka Tacamuca, ko je kupila za mačji tolar prelep zelen trakec, ki naj bi ji prinesel srečo, so zamaknjenim otrokom z očarljivo zamišljenimi lutkami iz penaste gume, prevlečene z blagom, katerih likovno zasnovo je pripravila Barbara Stupica, pripovedovali igralci Lutkovnega gledališča Ljubljana, ki v letošnji sezoni slavi visok jubilej: 50-letnico predanosti lutkarski umetnosti. Premierna uprizoritev krstne izvedbe pravljice v režiji Barbare Hieng Samobor je bila lani v novembru.

Malčke iz vrtcev in osnovnošolce je pa v četrtek, 25. februarja, v veliki dvorani KC Lojze Bratuž s dvema ponovitvama popeljala v sanjski pravljici svet s svojo nežno zgodbo *Tacamuca*, ki je izšla izpod z neusahljivo domišljijo prepojenega peresa Svetlane Makarovič. Kaj vse je doživela lačna belodlaka Tacamuca, ko je kupila za mačji tolar prelep zelen trakec, ki naj bi ji prinesel srečo, so zamaknjenim otrokom z očarljivo zamišljenimi lutkami iz penaste gume, prevlečene z blagom, katerih likovno zasnovo je pripravila Barbara Stupica, pripovedovali igralci Lutkovnega gledališča Ljubljana, ki v letošnji sezoni slavi visok jubilej: 50-letnico predanosti lutkarski umetnosti. Premierna uprizoritev krstne izvedbe pravljice v režiji Barbare Hieng Samobor je bila lani v novembru.

Pravljici junaki - mikavne živalice: jazbecarjeva samica, dihurka z nagajivim sinčkom dihurčkom, debelušasti, leni zajček, zvita lisica, izkušeni srajčkar - so se živo gibali v spretnih rokah izvajalcev in vsak je zadobil svoj značjski pečat; tudi pesmica, ki jo je vsak zapel, ga je še dodatno poudarila. Živahna avtoričina glasbena oprema je spremljala pripoved, ki jo je dopolnjevala domišljena scenska rešitev. Korajžna muca bo prav kmalu šla v goste v Mehiko, kjer bo razveselila tamkajšnje otroke. Ljubljanski lutkarji jo bodo zaigrali v španščini.

PREJELI SMO

NOVI GLAS,
NAPREJ!

V januarskih številkah *Novi glasa* je bilo na zadnji strani objavljeno vabilo na naročbo tednika. Radoveden sem, ali je to vabilo že prineslo kak uspeh, to je, ali so se spet naročili prejšnji naročniki, zlasti pa, ali so se odzvali kak novi naročniki. Ali se v upravi tednika vodi taka statistika? Ali je v načrtu, da se na podlagi takega pregleda primerno ukrepa, to je, da se skušata najti način in pot, kako priti do povečanja, če se število naročnikov ni povečalo? Uprava ima seznam naročnikov. Iz njega se da izluščiti, kateri starostni dobi pripadajo, kateremu sloju, iz katerega kraja so ipd. Nato pa se pripravi načrt.

Glede naše pripadnosti (naše slovenstvo, naše krščanstvo) je pomembno, kaj mladina bere! Ali bere *Novi glas* oz. ali ga sploh pozna? Morda bi bilo umestno izvesti med mladimi anketo, da bi dobili kolikor toliko verno sliko in podlago za morebitno propagando za branje tednika. Vprašanje pa je seveda, kako narediti, da bi imela taka anketa odziv.

Še nekaj bi si dovolil pripomniti. Kaj pa, če bi se lotili načrtno propagande z živo besedo in osebnim stikom med našimi organizacijami? Imamo skavte, prosvetna društva in pevske zore, športna društva in še kaj. Kaj če bi poizvedeli npr. med njihovimi člani, ali imajo v družini *Novi glas*?

MK

Piscu se zahvaljujemo za dragocene nasvete in mu zagotavljamo, da se naša uprava po njih vsaj delno že ravna. (Ured.)

O GRIPI

JURIJ PALJK

..., imenovani tudi kar lepo po domače influenza. O tisti gripi, ki jo v sosednji Sloveniji zadnje čase imenujejo viroza, kaže pa se tako, da te najprej primeta kašelj in prehlad, takoj zatem vročina, ki prinese še bolečine v sklepih, običajno tudi bruhanje in vse tisto, kar ima za rezultat teden ležanja doma, ko ob čajčkih in juhicah razmišljaš, kako je možno, da tako majhen virus lahko še ob koncu drugega tisočletja človeka popolnoma vrže iz tira.

Pravijo, da bi slavna "španska gripa", ki je po prvi svetovni vojni v Evropi pokosila več ljudi kot vojna sama, tudi danes imela za posledico na milijone mrtvih ljudi, ker zdravstvo še vedno nima nobenega zdravila. Tako katastrofalno najbrž pa le ne bi bilo, in to samo zato, ker danes vsaj na Zahodu živimo v takem blagostanju, kakršnega svet in človek nista še doživela v vsej zgodovini. To pa pomeni tudi, da smo pozimi skoraj vsi na toplem, da smo dobro oblečeni, da imamo hrane več kot dovolj, da imamo zadovoljivo raven higijene...

Pa vendar smo v vsej svoji vsemogočnosti nebolgliji pred tako vsaj navidez nedolžno boleznijo, kot je gripa. Ves svet se nam sesuje, ko pride mo smrkavi domov, nas boli glava, v čelo udarja, težko dihamo, bolijo nas kolena in križi, postanemo abonenti na strniščno školjko za dva dni, če že obveznega kašljanja in potenja ne omenimo. Zlezemo v posteljo, telesna temperatura se dvigne in kar naenkrat postanemo odvisni od drugih. Zdi se nam, da življenje nima

več smisla, saj sami nimamo več življenjskih moči, da bi še kaj storili. Tako obležimo, in če je gripa zares prava, tudi televizije ne moremo gledati, kaj šele, da bi brali knjige. Gripa je ena tistih bolezni, ki jo imamo za najbolj "udomačeno", a je prav zaradi tega morda najbolj nevarna, ker ji ne posvečamo dovolj pozornosti.

"Kaj ima?" vprašamo o sodelavcu, ki je nenadoma zbolel. "Gripo," nam odgovorijo in mi sprejmemo to kot nekaj normalnega. Običajno še rečemo: "Ja, če je sedaj ne bo imel, je ne bo imel nikdar, zima je čas za gripo." Ko pa nas zadene, smo vsi nesrečni, sprašujemo se, zakaj se nismo cepili proti gripi, zakaj je prekleto virus prišel prav v našo kri in še kaj.

Zase vem, da vedno zbolim takrat, ko ne bi smel. To sicer vsi mislimo o sebi, a zase vem, da je zares tako. Vedno zbolim tudi takrat, ko po mesecu deževja končno posije lepo zimsko, skorajda že pomladno sonce. In to lepo sonce sije in sije, vse dni, ko sem jaz bolan. Sije in sije. Prvi dan, ko lahko po gripi spet stopim iz hiše, pa dežuje in dežuje; če pa ne dežuje, padajo plohe in deske in še kaj, da o snegu ne govorim, ker ga nimam rad. Tako se meni zdi. Tako se skoraj vsakomur zdi. Je že res, da takrat, ko si zdrav, ne veš, kaj zdravje pomeni, kaj pomeni biti čil in zdrav.

Letos sem zbolel za gripo nenadoma, v desetih minutah sem vedel, da sem pečen, tako nenadejano se mi je povišala telesna temperatura. Vseeno

sem zdržal ves dan na nogah, pozno zvečer sem prišel domov in se ženi potožil, da bom umrl, tako slab sem bil. "Te prosim, no, le gripo imaš," je bila kratka žena, ki je doma že zdravila bolni hčerki. "Tebi je lahko, ko nisi nikdar bolna," sem odvrnil. "Gremo v posteljo, pejmo, dej!" je bila kratka žena. V postelji sem potem premišljeval o mnogem, še najbolj o tem, kako krivično je imeti gripo, ko je zunaj lepo vreme. Zjutraj me je pozdravila hčerka Tina, na vratih kopalnice je bilo: "Tata, si že bruhal?" - "Ne še," sem naveličano odvrnil. "Jaz sem že," je ponosno povedala mala Tina, ki je odšla v mojo posteljo, pričakovala je jutranjo pravljico. Potem sva šla v kuhinjo, kjer je žena držala drugo hčerko nad lavabojem...; kaj je delala, si lahko predstavljate.

Proti poldnevju smo prvič videli, kako je izpod pazduhe potegnila mama in moja žena termometer in je imela preko 39 stopinj Celzija telesne temperature. "Pa ne, da boš tudi ti zbolela?" sem nedolžno vprašal. "Sem že," je lakonično odgovorila. "Kdo bo pa kuhal?" je vprašala Tina. "Molči, saj mama ni samo za kuharico..." sem hotel popravljati Tino, a je žena že nadaljevala: "...je pa predvsem to, ne?" Že iz tega uvoda lahko razumete, kakšno vzdušje smo potem imeli doma med gripo. Skupno smo vsi štirje ugotovili, kako je lepo in prav, če imaš starše oz. stare starše, ki pridejo pomagat in povrh vsega še ne zbolijo za gripo, ker so se šli oktobra meseca cepiti...

Še eno stvar tegripa nauči. Zaveš se namreč, v kakšni samoti so nekoč umirali ljudje, ki so zboleli za kugo. Ko imaš namreč gripo, ga ni človeka, ki bi se ti prikazal v goste.

V LOKALNI SAMOUPRAVI PREHOD NA EVROPSKI MODEL

V OBČINAH ŠE ZMEĀAJ PREDSODKI IN RAZLIČNA MNENJA O ZDRUŽEVANJU V POKRAJINE

MARJAN DROBEŽ

Politične stranke, zastopane v državnem zboru, se bodo najbrž kmalu sporazumele o raznih dopolnilih oz. spremembah ustave. Z njimi bi vzpostavili pravne temelje za uvedbo novega volilnega sistema, ki ga je z znano odločbo zahtevalo ustavno sodišče, poenostavili postopek za predčasne državnozbornske volitve ter določili oblikovanje pokrajin kot druge ravni lokalne samouprave v Sloveniji.

Ustanavljanje pokrajin bi bila ustavna obveza, ne pa stvar prostovoljnega odločanja občin, ki bi se vanje vključevale. S tem bi se prilagodili oblikam lokalne samouprave, ki velja v državah članicah EU. Pokrajine naj bi prevzele nekatere pristojnosti, ki jih zdaj ima država, le-ta pa bi morala zagotoviti tudi sredstva za njihovo izvajanje. Ko utemeljujejo nujnost oblikovanja pokrajin v občinah, poudarjajo, da bi se ti organi druge ravni lokalne samouprave lahko tudi lažje in bolj uspešno zoperstavili centralizaciji odločanja in razdeljevanja denarja, ki jo izvaja oblast.

V državi je več predlogov in zamisli o tem, koliko pokrajin bi potrebovali, posebej pa o tem, katere občine naj bi se vključile v posamezno pokrajino. Soglasje o tem so najprej dosegli na Koroškem, kjer so se občine sporazumele, da bodo ustanovile pokrajino, in so ustrezni predlog za sprejem zakona že vložile v proceduro državnega zbora. V utemeljitvi so občine zapisale, "da v pokrajini želijo usmeriti dejavnost občin v skupen razvoj in nastop navzven tako, da bo postala koroška regija (pokrajina) pomemben partner v Sloveniji in preko državnih meja."

Na Primorskem pa razprave o pokrajinah potekajo šele na splošni ravni. Zveza za Primorsko predlaga, da bi v deželi Primorska ustanovili pet pokrajin. Le-te bi bile: Slovenska Istra, Kras in Brkini, Vipavsko-Goriška, Posočje in Idrijsko-Cerkljanska pokrajina. Omenjena politična stranka meni, da bi razdelitev Primorske na dva dela, na Slovensko Istro in na Goriško, bila napačna in škodljiva, saj bi tako le še povečali nasprotja med Kopro in Novo Gorico. Župani severnoprimeških občin pa se zavzemajo bodisi za povezavo Goriške in Slovenske Istre v eno pokrajino z imenom Primorska, ali pa za združitev severnoprimeških občin v t.i. Goriško pokrajino, ki bi imela sedež v Novi Gorici. V to pokrajino bi vključili tudi občino Komen, zunaj nje pa bi ostali občini Idrija in Cerkno. Tam

se namreč še niso odločili, kam bi raje spadali, ali pod Primorsko ali pa pod Notranjsko. Če se bodo v Sloveniji odločili za več regij, bodo verjetno oblikovali svojo Idrijsko-Cerkljansko regijo. Zamišlja o ustanovitvi pokrajine s sedežem v Novi Gorici je že vzbudila pridržke v nekaterih občinah. Tako se, denimo, v Ajdovščini boje, da bi zamišljena pokrajina sredstva, ki bi jih dobivala od države, namenjala zlasti za potrebe in pričakovanja Nove Gorice, njihova občina pa bi bila zapostavljena. Nekateri občinski svetniki v Ajdovščini so županu Kazimirju Bavcu celo očitali udeležbo na posvetu o oblikovanju t.i. Goriške pokrajine, ki ga je sklical novogoriški župan Črtomir Špacapan. V razpravi o pokrajinah pa se je vključila tudi območna organizacija ZLSD v Novi Gorici. Svetnikom te politične stranke je predlagala, "naj se

v mestnem svetu zavzamejo za ustanovitev pokrajine, ki bi v začetku vključevala vsaj pet občin nekdanje občine Nova Gorica."

Zveza za Primorsko in drugi organi ter stranke, ki razpravljajo o ustanavljanju pokrajin, opozarjajo, da bi le-te lahko kandidirale tudi za sredstva iz evropskih skladov, saj predstavniki EU pričakujejo sogovornika. Denarja iz evropskih skladov bo domnevno v naslednjih šestih letih še več, zanj pa se bodo lahko zavzemale samo regije oz. pokrajine.

NAPOVEDANI RESOLUCIJI PROTI ZUNANJEMU MINISTRU

V slovenski vladi se dogajajo kadrovske spremembe, kar naj bi bilo po mnenju opozicije znak in dokaz njene krize. Svoj položaj je zapustil minister za gospodarske dejavnosti Metod Dragonja, ki se je vrnil na vodilni polo-

POMEMBNA RAZSODBA USTAVNEGA SODIŠČA

ITALIJANSKA ZASTAVA V SLOVENSKI ISTRI

Ustavno sodišče Slovenije je odločilo, da izobešanje zastav narodnostnih manjšin na območjih, kjer živijo pripadniki italijanske in madžarske narodne skupnosti, ni protiuslavno, tudi če so te zastave identične z zastavami tujih oz. matičnih držav. Tako je sklenilo ob obravnavanju pobude državnega sveta in Slovenske nacionalne stranke, naj oceni ustavnost nekaterih določil oz. člena Zakona o grbu, zastavi in himni republike Slovenije. Pobudnike za oceno ustavnosti je najbolj motilo dejstvo, da zakon dopušča, da se na ozemlju Slovenije uporabljata zastavi in himni drugih suverenov držav, Italije in Madžarske, kar naj bi bilo uperjeno proti suverenosti republike Slovenije.

V razsodbi je ustavno sodišče zapisalo: "Ustava določa, da imajo obe avtohtoni narodni skupnosti in njuni pripadniki pravico, da svobodno uporabljajo svoje narodne simbole (64. člen ustave). Že besedna zveza "svoje narodne simbole" pove, da gre za simbole narodov, v katerih del sta italijanska in madžarska narodna skupnost v Sloveniji, to je simbol le italijanskega in madžarskega naroda. Vsebinska simbolov italijanskega oz. madžarskega naroda pa je znana in ne more biti predmet izbire. Avtohtonima italijanski in

madžarski narodni skupnosti ter njenim pripadnikom gre torej že po ustavi pravica, da kot svoje uporabljajo italijanske oz. madžarske narodne simbole, ne glede na to, ali so identični s simboli italijanske in madžarske zastave." Ustavno sodišče je ob svoji razsodbi pojasnilo, "da se smejo simboli avtohtonih narodnih skupnosti uporabljati le hkrati s simboli republike Slovenije, kar izhaja iz določbe 6. člena Zakona o grbu, zastavi in himni republike Slovenije".

Predstavniki italijanske narodnostne skupnosti v Slovenski Istri so takoj po objavi razsodbe ustavnega sodišča na novinarski konferenci izrazili svoje veliko zadovoljstvo in zadoščenje, ker je bil končno rešen problem izobešanja zastav narodnosti. Silvano Sau, predsednik Obalne samoupravne skupnosti italijanske narodnosti, je poudaril, da je razsodba zlasti pomembna za mestno občino Koper, kjer že leta niso izobešali zastav italijanske narodnosti.

Županja Kopra Irena Fister je povedala, da bo občina kupila 200 novih slovenskih in italijanskih zastav, ki bodo visele v mestnih ulicah. Prva taka priložnost pri izvajanju razsodbe ustavnega sodišča bo 27. april, dan upora.

žaj v farmacevtsko družbo Lek. Kandidat za novega notranjega ministra je Borut Šuklje, ki je bil doslej generalni sekretar vlade. Predsednik SNS Zmago Jelinčič in predsednik SDS Janez Janša napovedujeta, da bosta v parlamentu vložila vsak svojo resolucijo proti zunanjemu ministru Borisu Frlecu. Obtožujeta ga raznih napak v zunanjem ministrstvu, zlasti kar zadeva odnose s Hrvaško. Svoj položaj zapuša tudi direktorica vladnega urada za informiranje Marta Kos, ki se domnevno vrača v časnikarstvo. Novi generalni direktor slovenske policije Andrej Podvršič pa je v pogovoru s časnikarji obravnaval tudi ukrepe, ki jih sprejema za okrepitev policije kot strokovne službe, neodvisne od politike. Povedal je, da posebna komisija in kriminalisti v ministrstvu še iščejo krivce za t.i. aferi Vič in Holmec, ki sta okrnili ugled pripadnikov policije in vojske in tudi osamosvojitvene vojne za Slovenijo. Iščejo tudi vzroke in krivce za odtekanje pomembnih informacij in dokumentov iz notranjega ministrstva k političnim strankam.

KRATKE

NEKDANJI MINISTRE KRAPEŽ USTANAVLJA STRANKO

Nekdanji obrambni minister Alojz Krapež ustanavlja novo politično stranko. Imenovala se bo Konservativna demokratska stranka, ki naj bi pritegnila zlasti somišljenike s t.i. politične sredine oz. desnice. V programu, ki ga bodo predstavili na ustanovnem zboru predvidoma konec marca, bo poudarek na gospodarskih vprašanjih in socialni vlogi države. Nekdanji minister, ki je pripadal Slovenski ljudski stranki, je zdaj do nje kritičen ter meni, da je SLS preveč naravnana v preteklost in premalo v prihodnost. Nova stranka naj bi po statutu dopuščala tudi možnost sodelovanja tistih manjših strank, ki se niso mogle uveljaviti. Nova stranka bo opozicija sedanjih vladnih koalicij, vendar vlade ne bo le kritizirala, temveč se bo tudi "sama izpostavljala, tvegala in prispevala za ureditev razmer v državi".

BO MOZAIK PRENEHAL IZHAJATI?

Dne 2. marca bi morala iziti tretja številka Mozaika, mesečnika, ki so ga pisali bralci, a se to ni zgodilo. Glavni in odgovorni urednik revije David Cigoj iz Mirna in njegovi sodelavci so bralce in naročnike v posebnem pismu obvestili, da je publikacija zašla v finančne težave. Poudarjajo, da so v projekt vložili ogromno energije in dobre volje, "a so kot začetniki bili preveč optimisti in tudi neizkušeni". Tudi prodaja revije je bila manjša, kot pa so pričakovali. Zdaj iščejo soinvestitorja, ki bi omogočil nadaljnje izdajanje.

VRNITEV IZVIRNEGA IMENA NASELJU

NIČ VEČ VIPAVSKI KRIŽ, TEMVEČ SVETI KRIŽ

Občinski svet v Ajdovščini je po burnih razpravah in polemikah na dveh zasedanjih, ki so odmevale tudi v javnosti oz. v sredstvih množičnega obveščanja v Sloveniji, sprejel odlok o preimenovanju naselja Vipavski Križ. Z njim so naselju vrnilo ime Sveti Križ. Odlok izhaja iz pristojnosti občine, ki jo določa in opredeljuje zakon. Tehnična in strokovna opravila, kot so spremembe raznih evidenc, napisanih tabel, tablic s hišno številko in podatkov o osebnih dokumentih prebivalcev Svetega Križa, bodo izvedli Izpostava Geodetske uprave in drugi upravni organi v Ajdovščini, na stroške oz. v breme občinskega proračuna.

Pobudo za vrnitev prvotnega imena Sveti Križ je dal tamkajšnji kapucinski samostan, ki ga je v občinskem svetu in v javnosti zastopal predstojnik, brat Štefan Kožuh. Opozoril je, da je treba pobudo zgodovinsko opredeliti, "saj gre praktično za potrditev zgodovinske nepretrganosti (kontinuitete) ki je trajala okoli 400 let. Že leta 1200 se je kraj imenoval Villa Crucis, kar pomeni "kraj ali naselje pri križu". Po mnenju zgodovinarja Franca Kralja je cerkev na griču dala ime temu kraju. Zaradi različnih vplivov in jezikov se je naselje potem imenovalo Heiliges Kreuz, kar piše tudi v inventarni knjigi samostana iz prejšnjega stoletja. V zadnjem Atlasu Slovenije je navedenih šest zaselkov z imenom Sveti Križ, ni pa nobenega naselja s takim imenom, torej bi ustrezalo poimenovanje v Sveti Križ. Kraj ima zgodovino po Janezu Svetokriškem, ki je zelo dobro poznan v evropskem merilu. Spreimenovanjem bi naselje pridobilo svojo zgodovinsko in kulturno istovetnost. Predstojnik kapucinskega samostana je na zasedanju občinskega sveta tudi opozoril, "da je celotno naselje uvrščeno v seznam slovenskih kulturnih spomenikov in torej h kraju sodi tudi ime. Prav je, da se napaka iz leta 1954, ko je oblast tedanji Sveti Križ preimenovala v Vipavski Križ, popravi. Potem ko je občinski svet sprejel pobudo o vrnitvi imena, so zadevo močno spolitizirali. Ustanovljen je bil Inicijativni odbor za ohranitev imena naselja Vipavski Križ, ki je bil zelo dejaven. Na novinarski konferenci so člani navajali svoje argumente, domnevne dokaze in resnice o tem, da preimenovanje kraja ne bi bilo umestno, pri čemer so napravili tudi spisek tistih prebivalcev, ki so bili domnevno proti vrnitvi imena. Polemizirali so s predstojnikom kapucinskega samostana, županom občine Ajdovščina in njegovo domnevno izjavo, "da bi prebivalce naselja morali izseliti, ker da ne občutijo tega, kar bi morali".

Na seji sveta so prebrali dopis krajevne skupnosti Vi-

pavski Križ, v katerem so opozorili, "da so aktivnosti v zvezi s spremembo imena Vipavski Križ sprožile pravo medijsko vojno in veliko hude krvi v sami vasi. Podpisi, ki so se zbirali v Vipavskem Križu, pa ne smejo biti podlaga za kakršnokoli odločitev občinskega sveta, ker so zbrani površno in brez pravih argumentov".

Zasedanje občinskega sveta je potekalo v polemičnem in napetem vzdušju, v odmorih pa so nasprotniki preimenovanja na hodniku hrupno in preteče ugovarjali svetnikom, ki so se izrekli za vrnitev imena. Kot zanimivost naj omenimo, da so svetniki iz SKD in SDS, ki imajo v občinskem svetu večino, na sejo prinesli tablo iz obdobja pred prvo svetovno vojno, na kateri je napisano, da vasi Plače, Cesta in Male Žabljice sodijo v občino Sveti Križ, ki se nahaja v goriško-gradiščanski deželi.

Trenja, ki so nastala in dobila politične razsežnosti, potem ko je Kapucinski samostan dal pobudo za vrnitev imena naselju, bi se po sprejemu odloka v občinskem svetu moral umiriti. Morebiti bo k temu lahko prispeval mednarodni simpozij o Janezu Svetokriškem, ki bo od 22. do 24. aprila v Svetem Križu. Potekal bo pod okriljem Akademije znanosti in umetnosti in ob sodelovanju njenega Inštituta za slovenski jezik. Udeležbo je doslej prijavilo nad 20 literarnih zgodovinarjev in jezikoslovcev iz raznih držav.

O ZAČETKIH POŠTNEGA BANČNIŠTVA V SLOVENIJI

V Pošti Slovenije so nedavno počastili 80 let poštne bančništva v Sloveniji. Dne 15. februarja 1919 je v Ljubljani začel poslovati Poštni čekovni urad za Slovenijo. Po sklepu slovenske narodne vlade je Slovenija tedaj pretrgala vsakršen promet z dunajsko pošto hranilnico. Pri tem pa so je oblasti v Beogradu ovirole, pri čemer je posredoval minister za pošto in telegraf tamkajšnje vlade Lukinič. Podredil si je Pošto-čkovni urad v Ljubljani, vodjo in osebe čkovnega urada pa je podredil osrednji poštni upravi. Sredi aprila 1919 se je urad preimenoval v Kraljevi poštni čkovni urad v Ljubljani. Delovno območje njegovega poslovanja je bilo omejeno na prostor ljubljanskega poštnega in brzojavnega ravnateljstva. Poslovanje pa je bilo zasnovano na predpisih, ki so veljali za dunajsko hranilnico. Uredbo je ministrstvo za pošto in telegraf v Beogradu izdalo šele 26. julija 1921.

SLOVENIJA

PREDSTAVITEV KNJIŽICE O KMEČKEM TURIZMU NA TRŽAŠKEM

KNJIGA S KUHARSKIMI NASVETI

OBNOVA HOTELA V ZDRAVILIŠČU STRUNJAN

Konec meseca marca bodo končana dela za temeljito obnovo, posodobitev in povečanje hotela v Zdravilišču Strunjan. Projekt izvaja družba Zdravilišča Krka, ki ima sedež v Novem mestu. Pri prenovi gre predvsem za dograjevanje hotelskega objekta. Z obnovo bo veliko pridobil zdravstveni del zdravilišča, saj so nadgradili celoten zdravstveni kompleks, kjer bodo tudi prostori za diagnostiko in fizioterapijo. Obnovili so nadalje pokriti plavalni bazen, na novo pa zgradili še zunanji, tako da bo mogoče neposredno prehajati iz pokritega bazena v zunanji. Zgradili so tudi pokriti notranji bazen za otroke in nekaj manjših bazenov z morskovo vodo za masažo.

V hotelu in zdravstvenem delu zdravilišča bo pet dvigal, na novo pa so uredili tudi zunanost celotnega kompleksa. V vseh sobah bodo TV sprejemniki, hladilniki, sušilec za lase in druge naprave oz. pripomočki, ki veliko prispevajo k dobremu počutju gostov. Hotel v Strunjanu bo dobil tudi novo ime, ki pa še ni znano, izbrali pa so ga na javnem natečaju.

M.

PRODAJA AVTOV NARAŠČA

V Sloveniji so lani prodali nad 67 tisoč novih avtomobilov, s čimer so dosegli rekord, ki bo težko presežen. Prodaja tudi letos narašča, saj je bilo samo v preteklem februarju registriranih nad 6.300 novih avtomobilov. Zdaj je v Sloveniji registriranih skupaj okoli 720 tisoč avtomobilov, večina srednje jakostne moči. Očitna je neka posebnost: še vedno je v prometu veliko starih Zastavin avtomobilov. Spričo težnje mnogih, da bi stari avto čimprej zamenjali za novega, bo prodaja avtomobilov po mnenju poznavalcev avtomobilskega trga še naraščala. Razlog za naraščanje prodaje naj ne bi bil v izboljševanju splošne življenjske ravni slovenskega prebivalstva, temveč so čedalje bolj konkurenčni pogoji za nakup avtomobila, zaradi česar se velika večina kupcev odloča za posojilo pri bankah.

MANJ ŽRTEV NA SLOVENSKIH CESTAH

V Sloveniji so z olajšanjem sprejeli poročilo ministrstva za notranje zadeve, da je v prvih dveh mesecih tega leta prvič po zadnjih desetih letih upadlo število smrtnih žrtev na cestah. Ceste so sicer v januarju in februarju 1999 zahvale skupaj 33 življenj.

M.

KRAŠEVCI, GOSTOLJUBNI LJUDJE

"Kmečki turizem je priložnost, da ponovno odkrijemo čar naravnega okolja, pristne rodovitnosti zemlje, prastare preprostosti."

S temi besedami se začne dvojezična, slovensko-italijanska brošura z naslovom *Kamen v zelenju* in podnaslovom *Kmečki turizem v tržaški pokrajini*, ki jo je izdalo agrituriistično združenje Zeleni Kras tudi s prispevkom Kraške gorske skupnosti in Zadruga kraske banke ter denarnega zavoda iz Veneta Cassamarca.

Brošuro so predstavili v petek, 5. t.m., v zbranem okoliščju rojstne hiše pesnika Iga Grudna v Nabrežini, pod stilizirano krasno kalono in ob prisotnosti narodnih noš, ki so prijazno opozarjale, da so Kraševci gostoljubni ljudje. V brošuri, ki jo je uredil oblikovalec Franko Žerjal, se predstavlja enajst turističnih kmetij s tržaškega Krasa. Vsaka kmetija se na kratko opiše in posreduje tudi nekaj informacij o lastni gostinski in turistični ponudbi kakor tudi informacije o možnih izletih in rekreacijskih dejavnostih za goste. Ob turistični predstavitvi kmetij pa nudi brošura še vrsto dodatnih informacij za slovenskega in italijanskega domačega gosta kakor tudi popotnika, ki pride na Kras od daleč. Pod naslovom *Pojdi po Krasu* so namreč zbrani prikazi o botaničnem vrtu Carsiani in o jami pri Briččikih ali o Rilkejevi pešpoti nad devinskimi Stenami ter o Stezi Juliusa Kugyja, pa zapis o Kraški hiši in drugi o izviru Timave ter o dolini Glinščice in še o čebelarstvu na Krasu kakor tudi o kraški flori in favni ter o tem našem morju in obali, ki je, kot je rečeno v publikaciji, "ena najlepših v Evropi". Sledijo strani, posvečene kraškimi dobrotam, vinu, to je teranu, malvaziji in vitovski ter domači kuhinji. Zanimivo pripoginjeno zadnje platnico pa krasni zemljevid tržaške pokrajine s koristnimi naslovi. Pri sestavljanju strnjenih informacij za goste so sodelovali Bruna Pertot, Guido Radovich in Marko Tavčar.

To je na kratko vsebina te publikacije, ki nas dejansko vabi, da obiščemo kraške zanimivosti.

Samo predstavitev je uveljavil in povezoval ravnatelj Zveze neposrednih obdelovalcev iz Trsta Rubert. Sledil je po zdrav župana devinsko-nabrežinske občine Vocija. Vsebinsko publikacije je predstavil predsednik združenja Zeleni Kras Slavko Škerlj iz Zgonika ter tudi oral okvirne cilje, ki so si jih postavljali s tiskom te brošure, ki je izšla v 10.000 izvodih in jo je imenitno natisnila tiskarna Grafica Goriziana. Spregovorili pa so še pod-

FOTO KROMA

predsednica Kraške gorske skupnosti gospa Moro, nadalje agroturistični delavec Chiatti in predsednik Tržaške trgovinske zbornice Donagio kakor tudi pokrajinski odbornik za kmetijstvo Marini, ki je med drugim menil, da je mogoče še izboljšati ponudbo predvsem z ustvarjanjem možnosti za prenočevanje na Krasu. Tajnik Kmečke zveze Bukavec pa je poudaril, da je turizem na kmetiji le en vidik kmetijstva in da je treba stremiti po globalnem razvoju vseh panog, ki so možne na Krasu. Podpredsednica Podjetja za turistično promocijo Pacorjeva pa je ugotavljala, da je potrebno povezati razne

turistične storitve in ponudbe na teritoriju. Prav ovrednotenje domače zemlje je bil srž posega Marka Tavčarja, ki je izrazil veselje, da se mladi vračajo h kmetijstvu, in to na zelo kakovosten način, ter obžaloval, da nekatere institucije in javne ustanove nekoliko demagoško obravnavajo vprašanje zaščite in ovrednotenja teritorija ter pozabljajo, da ima ta zemlja tudi zasebne ali srenjske lastnike.

Brošura *Kamen v zelenju* je sedaj šla med ljudi. Kmalu, vsaj tako so pobudniki izrazili upanje, pa bodo poskrbeli tudi za prevod v angleški in nemški jezik.

KRATKE

SEJEM VRTNARSTVA V PORDENONU

Na sejmiščju v Pordenonu bo do nedelje, 14. t.m., odprta letošnja, 20. izvedba sejma Ortogiardino, ki je najpomembnejši sejem, posvečen okrasnim in zelenjavnim vrtovom ter parkom, to je vrtičkarstvu, kot imenujemo ljubiteljsko dejavnost na domačem vrtu. Organizatorji so privabili več kot 200 razstavljalcev, ki ponujajo svoje blago na 25.000 kvadratnih metrih površine. Poskrbeli pa so tudi za vrsto predavanj, ki vsako leto privabljajo veliko obiskovalcev. Tako je pokrajinsko združenje čebelarjev v nedeljo, 7. t.m., pripravilo posvet na temo *Čebele, med in zdravje*. Veliko pozornosti so posvetili tudi socialnemu skrbstvu za kmetovalce, saj so priredili posvet na temo *Upoko-jenci, protagonisti novega tisočletja*. Organizatorji računajo, da si bo sejem ogledalo vsaj 65.000 ljudi, od tega kakih 3.000 iz Slovenije in Hrvaške.

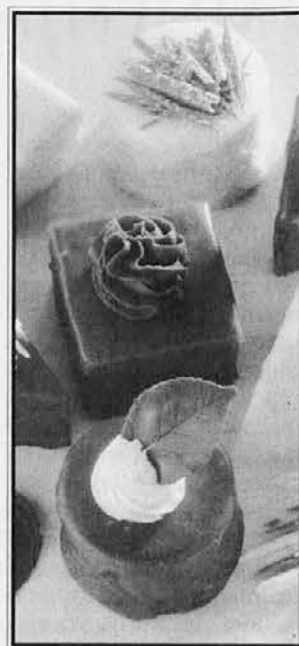
NOVA LETALSKA DRUŽBA

Deželna vlada Furlanije-Juljske krajine podpira ustanovitev nove letalske družbe, ki naj bi imela sedež na ronškem letališčju. Gre za družbo vrste *Low Cost*, se pravi alternativne družbe, ki nudi cenovno zanimivejše polete bodisi na linijskih progah kakor tudi, ko gre za ponudbo na ravni *charter* poletov. Za ustanovitev take družbe se zanima družba

ČOKOLADA ZA VSAKO PRILOŽNOST

Čokoladne sanje je naslov velike in bogato ilustrirane knjige z recepti za sladice, ki jo je nedavno izdala Mladinska knjiga v Ljubljani. Gre za prevod angleškega izvirnika, ki ga je napisala Rosemary Wadey, v lepo slovenščino pa prešla Marijana Samide. Lepo slovensko izdajo knjige je uredila Irena Trenc Frelj, medtem ko je za tehnično izdelavo knjige poskrbel Andrej Gale. Kot zanimivost povejmo še to, da je bila knjiga natisnjena v Italiji.

Knjiga *Čokoladne sanje* ima podnaslov *Slastno čokoladno pecivo, kolači, torte in sladice za vsako priložnost*. Če je res, da je čokolada slastna in zelo zapeljiva skušnjava, ki se ji nihče ni pripravljen odpovedati, kot tudi piše v uvodu v knjigo, potem je tudi res, da je to knjiga za vse tiste, ki imajo radi čokolado in vse tiste specialitete in sladkarije, katerim je za osnovo prav čokolada. V uvodu knjige *Čokoladne sanje* bo bralec zvedel, od kod prihaja čokolada in tudi to, da je danes na svetu ogromno odvisnikov od čokolade, tako imenovanih "čokololikov", saj je prav čokolada tisto živilo, na katerega se človek skorajda najbolj naveže že v otroških letih. Nekateri čokoladi pripisujejo magične moči, zopet drugi o njej pra-

vijo, da je pravo poživilo, vsi se pa strinjamo, da je božansko dobro, še posebno otroci. Čokolada je tisto živilo z visoko koncentrirano energijo, ki jo ima v žepu nahrbtnika vsak alpinist, ko se podaja v visoke gore, je tisto živilo, ki je zaradi izredne kalorične vsebine del vsakega vojaškega obroka v kriznih in mejnih situacijah v vojni. Čokolada pa je tudi tisto živilo, ki si ga sodobni človek privoščji po bogati večerji, slavnostnem kosilu v obliki sladice, kot da bi se hotel s čokoladnim priboljškom nagraditi. O čokoladi je bilo že veliko napisanega, še veliko bo, ker je pač svojevrstno sladka in nas s svojim neverjetnim okusom vedno znova začara.

V knjigi *Čokoladne sanje* bo vsak sladokolec našel vrsto receptov, katerim je osnova čokolada. Že po fotografijah sodeč, gre za prvovrstne sladice, katerim se bo težko odrekel vsakdo, če jih bo le prejel na mizo po obedu. Knjiga je razdeljena na poglavja *Stari klasiki*, *Užitki za čokoholike*, *Otroške čokoladne radosti* in *Čokoladna presenečenja za goste*. Med stare in klasične recepte avtorica uvršča čokoladno rulado, znamenito Sacherjevo torto, čokoladne princeske, babičin čokoladni puding in še kaj. Svojevrsne pa so seveda tudi čokoladne vražje torte, čokoladni narastek, čokoladni markiz, čokoladna gnezda, palačinke, ledeni čokoladni napitek, torta s čokoladno rožo, dvojna čokoladna strjenka in še kaj.

GOSPODARSKI MINISTER SLOVAŠKE OBISKAL TRST

V četrtek, 11. t.m., se je mudil na uradnem obisku v Trstu slovaški gospodarstveni minister Pavel Koncos. Z njim je v deželo Furlanije-Juljske krajine prišla tudi slovaška vladna delegacija. Na srečanju s tržaškimi predstavniki gospodarstva na sedežu tržaške trgovinske zbornice so slovaški visoki predstavniki prikazali sedanje stanje gospodarstva in politike v svoji državi in možnosti, ki jih slovaško gospodarstvo ponuja tujim vlagateljem, ki nameravajo stopiti na njihovo tržišče.

JUP

ITALIJAN BACHINI ZMAGAL NA 23. DIRKI ZA TROFEJO ZSSDI

Italijan Maurizio Bachini je zmagal 23. mednarodno dirko za trofejo Združenja slovenskih športnih društev v Italiji, ki je potekala v nedeljo, 7. marca. Udeležilo se je 200 kolesarjev kategorij 1.6 (do 23. leta) in elite.

Množica kolesarjev na startu v Lonjerju (Foto Kroma)

Bachini, ki pripada klubu Edile Rosa Ok Baby Gaverina, je na cilj prispel v treh urah, 43 minutah in 59 sekundah. Drugi je bil Bachinijev klubski tovariš Roberto Savoldi, ki je skozi cilj pritekel z istim časom, tretji pa ruski kolesar Dimitrij Galkin, ki tekmuje za italijanski klub Parolin Fis Quadrifoglio, tudi z istim časom. Med prvimi desetimi kolesarji, ki so prispeli na cilj, sta tudi dva Slovenca: tako je Martin Derganc, ki je tekkel za italijanski klub Zalf Euromobil Fior, bil deveti, Igor Kranjec, ki tekmuje za Perutnino Ptuj-Radenska Rog, pa deseti. Kocka je padla približno dva kilometra pred končnim ciljem nad Lonjerjem, ko so kolesarji kluba Gaverina, ki jih je

bilo kar pet v vodilni skupini dvajsetih tekmovalcev, pospešili tempo in z ekipno strategijo omogočili svojemu predstavniku Mauriziu Bachiniju, da je prvi presegel ciljno črto. Kot je po končani dirki dejal sam Bachini, je bilo sporazumno odločeno, da mu bodo kolesarji Gaverine pomagali zmagati in to se je tudi zgodilo. V pogovoru za dnevnik Il Piccolo je zmagovalček pohvalil tovariše in dejal, da je bil pravi zmagovalček te dirke ekipni duh njegovega kluba. Zato zmaga ni le njegova, ampak celotne ekipe.

Omeniti je treba, da je bila letošnja dirka za pokal ZSSDI, ki jo je tudi tokrat priredil Kolesarski klub Adria pod pokroviteljstvom ZSSDI,

občine Trst in Deželne zveze združenih bank, precej živahna. Že od vsega začetka so se zvrstili poskusi bega (prva sta začela Slovenec Božič in Poljak Zasada, ki sta že na startu v Barkovljah potegnili in sama vodila do Sesljan). Kot že rečeno, je bil uradni start v Barkovljah (neuradno se je dirka začela v Lonjerju). Tekmovalci so se pomerili na 151,5 kilometra dolgi progi, ki je šla skozi ozemlje tržaške in goriške pokrajine. Dodobra so prekrili zlasti goriški in tržaški Kras in Breg. Kot že rečeno, so posamezniki in skupine od časa do časa poskušali bežati in prehitovati, odloči-

tev pa je padla v bližini cilja, na vzponu od Boljunca do Ključa, kar ni prvič v zgodovini te dirke. Kolesarjem je prišlo na pomoč tudi vreme, ki ni bilo tako muhasto kot v prejšnjih dneh. Kljub začetnemu dežju se je vreme tudi izboljšalo, tako da lahko rečemo, da napovedi "živega barometra" Giordana Cotturja še kar veljajo.

Dirka je torej povsem uspela. To je z zadovoljstvom ugotovil tudi direktor dirke in eden najzaslužnejših za to, da se je ta manifestacija sploh odvijala, Radivoj Pečar. V pogovoru za Piccolo je Pečar poudaril, da je treba z dirko nadaljevati, saj je edina kolesarska manifestacija te vrste za amaterje v celi deželi Furlaniji-Juljski krajini. Izrazil je tudi upanje, da bodo dirko vedno podprli pomembni sponzorji, kot je npr. Zadruga kraška banka. Naj spomnimo, da sploh ni bilo gotovo, da bo dirka potekala tudi letos. Poročali smo že, kako so na predstavitvi dirke pred tednom dni omenili velike stroške, ki jih zahtevajo take prireditve, in istočasno majhne prihodke, ki jih prinašajo. Hvala Bogu je skoraj v zadnjem trenutku k pobudi pristopilo nekaj sponzorjev, ki so s svojo pomočjo pripomogli, da se je dirka lahko odvijala.

Upati je, da bo tako tudi v prihodnje, saj je dirka za trofejo ZSSDI ravno ena od tistih pobud, ki jih je treba podpirati. S tem se tudi ohranita ugled in visoka raven, do katere se je dokopal naš šport. IŽ

DOMAČE SMUČANJE

BRDINI POKAL 32. ZIMSKIH ŠPORTNIH IGER

V nedeljo, 7. marca, so na Trbižu potekale 32. Zimske športne igre, ki jih je priredilo Slovensko planinsko društvo iz Trsta. Povedati je treba, da je bilo vreme vse prej kot ugodno za 160 tekmovalcev in tekmovalcev iz petih slovenskih klubov, ki so se pomerili v veleslalomu in deskanju. Padal je gost in moker sneg, ki je privedel tudi do tega, da so se organizatorji odločili samo za en spust, člani najmlajših kategorij pa so celo startali z

nižje točke od predvidene. V ženski oziroma moški konkurenci sta bila absolutna zmagovalca Valentina Šuber in Christian Volpi. Oba sta člana Smučarskega kluba Brdina, ki je tudi osvojil pokal dvaintridesetih zimskih športnih iger. Drugo mesto je osvojilo Slovensko planinsko društvo iz Gorice, ki je na letošnjih tekmovalnih osvojilo kar sedem prvih mest v različnih kategorijah.

Zmagovalček dirke Maurizio Bachini (Foto Kroma)

DVORANSKO SP NA JAPONSKEM

SLOVENCİ IN ITALIJANI MOČNO RAZOČARALI

V Maebasiju na Japonskem se je končalo dvoransko svetovno prvenstvo, na katerem tako italijanski kot slovenski atleti niso dosegli pričakovanih rezultatov, saj niso prejeli niti enega samega odličja na tem prvenstvu, kar je za Italijane gotovo več kot le sramota.

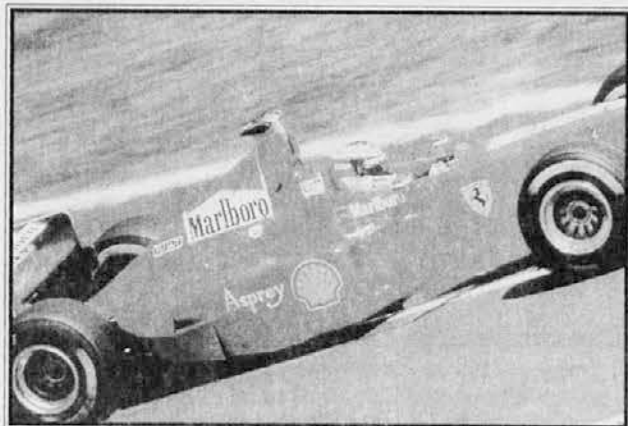
Gotovo je bilo četrto mesto Brigite Bukovec (na sliki) v teku na 60 metrov z ovirami pravi neuspeh, še posebej po nizu prvih mest, ki jih je pred svetovnim prvenstvom dosegala Bukovčeva v Evropi. Letos je tekla osemkrat in kar šestkrat zmagala, dvakrat pa zasedla drugo mesto, kar je kazalo na njeno izjemno formo; veljala je za nesporno favoritinjo za zlato medaljo. Govori se, da je Bukovčeva v deželi vzhajajočega sonca pred nastopom potrebovala injekcijo proti bolečinam, ker si je bila prej poškodovala nogo, in to naj bi bilo krivo za njen neuspeh. Četrto mesto je namreč za favorizirano Bukovčevu gotovo neuspeh. Kaj pa naj rečemo o sicer lepem skoku Izidorja Cankarja, ki je na Japonskem skočil v daljavo 8,28 metra in pristal na nevhvaležnem četrtem mestu? Čeprav je Cankar s tem rezultatom izboljšal

svoj in slovenski rekord za cele štiri centimetre, pa je bil vseeno za dva centimetra prekratek za bronasto odličje. Četrta je na svetovnem prvenstvu zmagal v tej disciplini Kubanec Pedroso. Od ostalih slovenskih tekmovalcev omenimo še odličnega tek na 400 m Matije Šestaka, ki je s časom 46,84 za sedem stotink izboljšal svoj državni rekord. Sicer pa so na svetovnem prvenstvu najboljši dosežki imeli Američani, njihova moška štafeta 4x400 m je namreč dosegla najboljšo svetovno znamko v dvoranah s časom 3:02,83. Za kroniko še to, da so ZDA odnesle največ medalj, in sicer devetnajst, od teh tri zlate, sedem srebrnih in devet bronastih.

AVTOMOBILIZEM

FERRARIJU STODVAJSETA ZMAGA V FORMULI ENA

Tako bi najbolje potegnili zaključek pod črto prve dirke Formule 1, ki je bila na avstralskem dirkališču v Melbourneu v nedeljo, 7. t.m., zgodaj jutraj po našem času. Razplet dirke pa je dokaj presenetljiv, saj je prvo mesto zasedel Ferrarijev drugi dirkač Edie Irvine, ki je doslej nastopil v Formuli ena že 82-krat, a je do svoje prve zmage prišel šele prejšnjo nedeljo. Na drugo mesto se je na Jordano pripeljal Nemec Frentzen, medtem ko je bil tretji brat slavnega Michaela Ralf Schumacher, ki se vozi v Williamsu. Presenetljiv razplet, ni kaj, saj sta tokrat izpadla iz igre za prva mesta letošnja glavna favorita za zmago: finski svetovni prvak Mikko Häkkinen in škotski voznik David

Coulthard, ki oba vozita na tudi letos najmočnejših dirkalnikih slavne dirkalne skupine McLaren-Mercedes. Oba sta odstopila zaradi okvar; prav okvare in napake na krmilnem sistemu ter počena guma so bile vzrok slabega osmega mesta Nemca Michaela Schumacherja, ki naj bi letos po dvajsetih letih končno spet prinesel Ferrariju v vitrino najbolj prestižni naslov svetovnega prvaka. Prezgodaj je še za napovedi, a spet se bo iskalo med moštvom rdečih Ferrari voznikov in moštvom McLaren-Mercedes, ki ga bolje poznamo pod vzdevkom "srebrne puščice", srebrna je namreč barva Mercedesovih dirkalnikov za Formulo ena.

SNEŽNE RAZMERE V DEŽELI FURLANIJ-JULJSKI KRAJINI

09.03.1999	cm snega	odprte proge	delujoče vlečnice	zadnje sneženje	dostopne ceste	tekaške proge
KRAJ	MIN-MAX	ŠT. KM NA SKUPNIH	MED TEDNOM / NA KONCU TEDNA	DNE / KOLIČINA	(PV) PRIPOROČENE VERIGE (OV) OBVEZNE VERIGE (O) ODPRTE	SKUPNO KM / KM TEPTANIH
PIANCAVALLO tel. 0434 655258	50 - 90	21 / 21	11 / 11	7.3. / 40 cm	0	18 / 18
FORNI DI SOPRA VARMOST tel. 0433 88208	40 - 80	11 / 12	4 / 6	7.3. / 10 cm	0	15 / 15
RAVASCLETTO ZONCOLAN tel. 0433 66033	50 - 170	20 / 20	7 / 7	7.3. / 35 cm	0	5 / 5
TRBIŽ - SV. VIŠARJE tel. 0428 2967	40 - 170	14 / 14	7 / 7	7.3. / 30 cm	0	60 / 30,5
NEVEJSKO SEDLO tel. 0433 54026	120 - 230	6 / 9	5 / 7	7.3. / 50 cm	PV	2,5 / 2,5

Slika levo:
na vrhu
Sinaja;
veličastni
pogled
z Mojzesove
gore.

Slika
desno:
pred zidom
žalovanja.

16

ČETRTEK
11. MARCA
1999

Skupina romarjev v dvorani Zadnje večerje.

Oltar žalostne Matere Božje na Kalvariji.

Zgoraj: romarji iz Števerjana pred cerkvijo sv. Ane.
Sliki desno: daritev sv. maše pri Božjem grobu in drevo,
ki simbolizira goreči grm.

Za slike se zahvaljujemo Tiziani Zavadlav in avtorici
potopisa Mirjam Simčič.

V rnilni smo se na goro Sion naslednje jutro, da smo lahko vstopili še v dvorano Zadnje večerje, čakal pa nas je še ogled vrta Getsemani ob vznožju Oljske gore, tempeljske ploščadi, kjer stojita sedaj dve muslimanski mošaji, in judovskega zidu ob jokuvanja. Časa za počitek praktično ni bilo, saj smo hitro po kosilu začeli pot, ki pelje od cerkve sv. Ane znotraj Jeruzalemskega obzidja do poti Via Dolorosa s postajami križevega pota, ki vodi do bazilike Božjega groba. Postaje križevega pota so postavljene

se je že, ko smo dospeli do Sv. Katarine. Čakala pa nas je izredna noč, saj smo se ob dveh zjutraj že morali podati na Mojzesovo goro (2250 m), kjer bi pričakali sončni vzhod. Začelo je deževati, zato nismo vedeli, kako bo s tem nočnim pohodom. Ko pa so nas sredi noči vrgli s postelje, je nebo že prekrival svod bleščečih zvezd. Tudi tokrat nam je bilo vreme naklonjeno. Čakale so nas kamele, ki so nas potrpežljivo v vrsti druga za drugo peljale proti vrhu gore. Le nekateri bolj hrabri so se na to pot podali peš.

Kamele so nas odložile malo pred vrhom. Do vrha nas je čakalo še 700 stopnic. Počasi smo le prišli na cilj. Bila je še zgodnja ura in na sončni vzhod smo morali počakati. Kolikor se je dalo, smo se zavarovali pred močnim vetrom, ki je neusmiljeno pritiskal. Počasi se je le za-

Z ROMANJA V SVETE KRAJE (2)

MIRJAM SIMČIČ

ob ulici, kjer romarju nenehno uhaja pogled na vrsto trgovin z vsakovrstnimi spominčki, kjer so postaje križevega pota vidne le tistemu, ki že ve zanje, da jih lahko z očesom poišče. Vse to pa se sprevrže v še večji vrvež, ko Via Dolorosa zavije v arabski trg, kjer na stojnicah in ob trgovincah visi vsakovrstna šara ob nenehnem pretakanju množice, vse dokler pot ne zavije v nekoliko bolj umirjeno stransko ulico, ki mimo koptskega patriarhata pripelje do strehe Kalvarije in se nato zaključi v baziliki Božjega groba. Ta mogočna bazilika zaobjema v zgornjem nadstropju skalovje Golgote in tega se romar lahko dotakne skozi ozko odprtino. V spodnjih prostorih pa je sredi številnih oltarjev, ki si jih delijo razne krščanske skupnosti, postavljena kapelica Božjega groba, kraj, kjer je bil Jezus postavljen v grob, pa tudi kraj, ki nosi izredno vstajensko sporočilo: Jezus je vstal od mrtvih. Tu smo pri bližnjem oltarju sv. Marije Magdalene imeli mašo. Ni nam bilo dovoljeno peti, ker smo bili izven prostora, odmerjenega katoliški skupnosti. Naše slovenske nabožne pesmi pa so zadonele, ko smo v vrsti čakali na vhod v kapelico Božjega groba. Pod vodstvom Tiziane Zavadlav, ki je ves čas skrbela za petje, smo Jezusovo trpljenje spremljali najprej s postnimi pesmimi, nato pa veličastvo vstajenja počastili z velikonočnimi napevi, pa še Marijinimi pesmimi in z zahvalno Hvala večnemu Bogu.

Pri Božjem grobu smo srečali številno skupino romarjev iz Slovenije. Skupaj smo se znašli tik pred izhodom, ko so nas zaradi pozne ure že podili iz cerkve. Bili smo praktično zadnji romarji. Skupno nas je bilo nad 150 Slovencev in smo se kar usuli na trg pred baziliko. Zdonela je v mogočnih glasovih *Marija skoz življenje*, razlili pa so se le prvi zvoki, ko je policijski stražar z gromkim glasom prekinil naše petje. "Vsak ob svojem času," je dejal. In res, ura je bila ravno sedem in z bližnjega minareta se je že zaslišal muslimanski večerni poziv k molitvi.

Tudi to je Sveta dežela, kjer si različne veroizpovedi do minutke odmerjajo čas. Spoštovanje urnikov je prvi pogoj za sožitje ali, bolje, za medsebojno strpnost.

Bivanje v Jeruzalemu se je praktično zaključilo, čakala nas je še pot skozi puščavo na goro Sinaj. Najprej smo se peljali po Judejski puščavi, nato še po puščavi Negev do Rdečega morja. Spet smo se vdali dolgim formalnostim na mejnem prehodu z Egiptom, saj so nas Egipčani zadržali kar tri ure, in to le zato, ker niso vedeli, kam z nami, ker smo potovali s skupinskim potnim listom, bili pa tudi italijanski državljani s priimki, ki sploh niso zveneli italijansko. Nadaljevali smo pot po Sinajskem polotoku. Zvečerilo

čelo daniti in pred nami se je odpiral pogled na čudovito gorsko pobočje, še odeto v meglico, nad katerim so se prvi žarki jutranje zarje že začeli poigravati. Kmalu je vzhajajoče sonce ožarilo vrhove, ki so se v rdečkasti barvi zableščali okrog in okrog. Na vrhu gore smo si tudi ogledali kapelico v čast Sv. Trojici, saj je tu po izročilu Mojzes prejel deset božjih zapovedi. Lepot tega kraja smo se lahko naužili, ko smo se počasi vračali proti dolini.

Ogledali smo si še samostan sv. Katarine, na dvorišču katerega stoji drevo, ki simbolizira goreči grm, iz katerega je Jahve nagovoril Mojzesa in mu poveril nalogo, naj odpelje svoje ljudstvo iz egipčanske sužnosti. V kapeli samostana smo videli dragocenosti, med temi velja omeniti galerijo ikon, med katerimi je tudi čudovita ikona Kristusa Pantokrata iz 7. stoletja. Zaradi številne množice ljudi pa si nismo žali mogli vsega tega natančneje ogledati. Obiskali smo še grobnico, kjer hranijo lobanje menihov, ki so v samostanu umrli, nakar smo se počasi poslovili tudi od te čudovite pokrajine.

Odpeljali smo se proti Rdečemu morju, kjer smo v letoviškem kraju pokosili, se naužili tega že eksotičnega kraja in se nato počasi odpravili proti mejnemu prehodu. Spet so nas čakale formalnosti in strogi pregledi, tokrat na izraelski strani. Dan se je praktično iztekel, ko smo prispeli v mesto Arad južno od Jeruzalema, kjer smo še poslednjič prenočili v Sveti deželi. Treba je bilo le še pripraviti kovčke in naslednje jutro nas je čakala pot do telavivskega letališča. Pa se nam je tudi tokrat na poti pokvaril avtobus. Dobro uro smo čakali, da je iz Jeruzalema prišel na pomoč nov avtobus. Zaradi te okvare smo žal morali odpovedati mašo. Poslovili pa smo se na avtobusu z molitvijo. Pozdravili smo tudi vodiča, ki nas je v vseh teh dneh z izredno strokovnostjo vodil. Zunaj je začelo deževati, kakor da bi se Sveta dežela poslavljala s solzami od nas. Za te kraje pa je bil to prepotreben dež, saj je največji problem Izraela prav pomanjkanje vode. Na letališču je bilo treba še enkrat skozi preglede in končno nas je letalo družbe Euroflay poneslo visoko nad oblake.

Romanje je sedaj za nami. V nas pa ostajajo številni spomini, polni enkratnih vtisov in doživetij. Zahvaljujemo se dr. Jožetu Markuži, ki je romanje vodil in skrbel za svete maše in tudi za to, da smo ob vseh pomembnejših krajih iz Kristusovega življenja prisluhnili odlomkom iz evangelija in se tem krajem duhovno laže približali. Zahvaljujemo pa se tudi vsem sopotnikom, s katerimi smo v prijetnem in složnem vzdušju opravili to skupno pot.

KONEC

